

АЛФРЕД ВАН ВОГТ

СВЕТЪТ НА НЕ-А

Част 1 от „Не-А“

Превод от английски: Григор Попхристов, 1996

chitanka.info

ВСТЪПЛЕНИЕ ОТ АВТОРА

Читателю, ти държиш в ръцете си един от най-дискусионните и най-сполучливите романи в цялата научнофантастична литература.

В тези уводни бележки искам да представя някои от успехите и също да изброя подробно какво казаха главните критици за „Светът на не-А“. Позволи ми да избързам и да те предупредя, че туй, което ще прочетеш, не е ожесточена защита. На практика аз реших да приема критиките сериозно и съответно да поправя първото издание на „Бъркли“, като дам и обяснения, които от толкова дълго време смятах, че не са нужни.

Преди да ти разкажа за нападките, предлагам да изложа накратко няколко по-важни сполучки.

Това бе първият фантастичен роман с твърди корици, публикуван от голямо издателство („Саймън и Шустър“) след Втората световна война.

Спечели наградата на Клуба на писателите.

Беше включен от Библиотечната асоциация на Нюйоркска област сред стоте най-добри заглавия за 1948 година.

Французинът Жак Садул от Editions OPTA^[1] заяви, че с превода си „Светът на не-А“ съвсем сам е създал местния пазар на научна фантастика. От първото издание са били изкупени 25 000 екземпляра. Той добави, че дори след 21 години съм продължил да бъда най-популяренят писател във Франция по отношение на продадените бройки.

Книгата възбуди и по-специален интерес. Студенти обсаждаха Института по обща семантика в Лейкууд, Кънектикът, за да следват при граф Алфред Корзибски^[2], който си бе позволил да се фотографира как чете моята творба. Днес тази семантика, тогава колеблива наука, се преподава в стотици университети.

„Светът“ беше преведен на девет езика.

Ако оставим това настрана, стигаме до атаките. Както ще видиш, те са твърде забавни, подлудяват авторите и провокират читателите.

Ето какво казва Сам Московиц в своя сборник „Търсачи на утрешния ден“ относно грешките в „Светът на не-А“: „... Объркан, Джилбърт Госейн, мутант с двойно съзнание, не знае кой е той всъщност и жертва цялото произведение, за да открие тайната.“ Първоначално романът беше направен на поредица в „Дъстаундинг Сайънс Фикшън“ и след публикуване на последната му част излезе като отделен том. Господин Московиц продължава: „Започнаха да се сипят писма на тъжно недоумение. Хората не разбираха за какво точно става дума в текста. Издателят Кембъл ги посъветва да изчакат няколко дни. Той предположи, че толкова време ще е необходимо, та смисълът да достигне до съзнанието. Дните се превърнаха в месеци, но изясняване не се получи никога.“

Навсякъде си кажеш, че е последвала безпощадна критика. Просто безкомпромисният Сам Московиц, чиито познания по история на научната фантастика и колекция от книги се превишават само от тези на ненадминатия Форест Акерман... въпреки всичко греши. Читателите, написали „жаловити“ писма до издателството, се броят на пръстите на две ръце.

Московиц обаче може да спори, че няма предвид количеството оплакващи се, а качеството им. И тук той има известно право.

Скоро след като „Светът на не-А“ бе отпечатан на поредица през 1945 година, някакъв запалянко по SF, до момента непознат за мен, помести в едно списание за любители дълга и силна статия, атакуваща романа и моята работа досега като цяло. Материалът завършваше, цитирал само по памет, с изречението: „Алфред ван Вогт е всъщност автор джудже, който използва гигантска пишеща машина.“

Метафорите от началото до края на тази статия, колкото и да са безсмислени тъкмо в това отношение (ако поразсъждаваш върху тях), ме накараха да включа към своя отговор в по-късен брой на същото списание изгубена за идните поколения забележка. Там предвиждах блъскава кариера за младежа, чиято атака бе толкова поетична.

След време свежият талант се преобрази в гения на нашия жанр Деймън Найт, който — сред многото си постижения — обедини преди няколко години американските писатели фантасти. Макар да изглежда невероятно, въпросната организация продължава да бъде жизнеспособна и днес.

За така отдавнашната рецензия на Найт наблюдалет на „Галакси Магазин“ Олджис Бъдрис бе написал в колонката за отзиви през месец декември 1967 година следното: „В сборника (критични есета) ще намерите заедно с разни привлекателни неща от по-раншната версия прочутото унищожение на А. Е. ван Вогт, направило Деймън известен.“

Съществуват ли други нападки срещу „Светът на не-А“? Няма никакви. Това е факт. На 23 и половина години Найт взе тоя роман и по думите на Олджис Бъдрис стана причина за моето „унищожение“.

И тъй, какъв е проблемът? Кое ме кара да поправям сега „Светът“? Нима го върша само заради една критика?

О, да.

Но защо? — питаш ти, читателю.

Ами на тази планета човек трябва да познава къде е силата.

Найт имаше ли я?

Найт я имаше.

В някакъв по-дълбок смисъл, разбира се, аз правя защита на книгата си и даже я преработвам, защото общата семантика е световен предмет с реални заключения не само през 2560 година от новата ера, когато се развива моят разказ, а също тук и днес.

Въпросната семантика, както я определя покойният граф Алфред Корзибски в своя прочут труд „Наука и здрав разум“, е една повтаряща се фраза за не-Аристотеловата и не-Нютоновата система. Не се оставяйте на тия сложни думи да ви спрат. Не-Аристотелова означава не според мисълта, обединяваща последователите на древния грък в продължение на близо 2000 години. Не-Нютонова пък се отнася в основата си за нашата Айнщайнова вселена, преценявана от съвременна позиция. Не-Аристотелова се съкраща на не-А.

Ето как се стига до заглавията „Светът на...“ и „Играчите на не-А“.

Общата семантика се занимава със същината на значението. В това отношение тя излиза извън обичайния обсег и включва новите тенденции на лингвистиката. Важна идея на семантиците е, че някое значение може да бъде разбрано само когато му бъде позволено да премине през нервната и възприемаща система на разумно създание, през която бива филтрирано.

Поради ограничените си възможности индивидът вижда едва част от истината и никога цялата. При описанието на тези ограничения граф Корзибски въвежда термина „стълбица на абстракцията“. Абстракцията, както я използва той, няма възвишено или символично допълнително натоварване. Това ще рече „да отделиш от“, тоест да вземеш нещо от многото. Ученият приема, че при запознаването с даден естествен процес човек е в състояние да извлече, сиреч да усеща само част от него.

Ако бях писател, който просто представя идеите на другого, тогава се съмнявам дали бих имал проблеми с моята публика. Смятам, че съм нарисувал картината на общата семантика така добре и тъй умело в „Светът на не-А“ и в неговото продължение, че читателите да си кажат — ето всичко, което е трявало да се направи. Истината обаче е, че аз, авторът, съм забелязал един по-дълбок парадокс.

От Айнщайновата теория за относителността насам ние включваме схващането за наблюдателя, който следва да бъде взет предвид. Когато и да дискутирах върху повдигнатия въпрос, откривах, че хората не умеят да оценят висотата на подобно схващане. Те, изглежда, мислеха този наблюдател за някаква алгебрична единица. Без значение каква личност е той.

При такива науки като химия и физика методите са толкоз прецизни, че очевидно *няма значение* кой е наблюдавал. Японците, германците и руснаците, католиците, протестантите, индуистите и англичаните — всички те са стигали до едни и същи безпогрешни изводи, заобикаляйки своите частни, расови и верски предразсъдъци. Но онези, с които съм говорил, считаха, че веднага щом представители на тия многобройни националности или религиозни групи напишат *история*... ах, тогава от всеки индивид ще се получи вече различно описание и, то се подразбира, инаква история.

Ако по-горе споменавам, че това „очевидно“ не е било от значение при физическите или точните науки (нали често ги наричат така?), истината впрочем е, че там то също има тежест. Отделният учен е ограничен в собствените си способности да извлече данни от природата чрез промиването на мозъка, което е наследил от родителите или пък в училище. Както би казал общият семантик, научният деец „създава своя история“ във всеки изследователски проект. И тъй, някой физик с по-малка образователна и лична устойчивост може да реши

даден проблем, останал извън възможностите (за извлечане) на друг колега.

Накратко, наблюдалето е и всяко трябва да бъде едно „аз“... една определена фигура.

Съобразно със сюжета в „Светът на не-А“ моят герой Джилбърт Госейн разкрива, че не е този, за когото се мисли. Той просто смята, че е фалшив.

Сега да предположим по аналогия, че същото важи за всички нас. Само че ние сме навлезли толкоз дълбоко във фалша, до такава степен сме приели нашата ограничена роля, че изобщо не се съмняваме в нея.

... Да продължа с разказа за „Светът“. Независимо че не знае кой е, главният ми герой постепенно се запознава със своята самоличност. Следователно той поема значимото от събитията, разгръщащи се в романа, и им дава власт над себе си. Скоро започва да чувства, че осъзната от него част е всъщност цялото.

Това е проследено във втората книга „Играчите на не-А“. Именно в нея Джилбърт отхвърля всякакви опити да бъде някой друг. Тъй като не се отделя ярко в тази област, той остава пионка. За фигура, която се свързва устойчиво с идентификации, както може да бъде наречен шумът на вселената, светът е богат и колоритен, а не тя. Нейната същина изглежда нещо, понеже записва огромен брой въздействия от околната среда.

Общата сума извлечения на Госейн от заобикалящата го реалност включва възприемането на собственото му тяло от сетивата му и представлява неговата памет.

И така, в моите романти аз вплитам мисълта, че паметта е равна на самоличност.

Но не го казвам, ами го драматизирам.

Да речем, в една трета от пътя през „Светът“ Джилбърт Госейн е насилено унищожаван. Ала него отново го има в началото на следващата глава, само че в друга обвивка. Той приема, че е същото лице, защото притежава спомените от предишното си тяло.

Нека да дам и обратен пример. В края на „Играчите“ основният противник, който вярва в определена религия, убива своя бог. Тази действителност е твърде смъртоносна за героя, за да ѝ се противопоставя, тъй че се налага да я забрави. Но ако иска да игнорира

нещо толкова всеобхватно, трябва да изтрие всичко, което някога е знаел, и той забравя кой е всъщност.

Накъсо, не-памет е равно на не-аз.

Докато четеш „Светът“ или „Играчите“, ти ще видиш колко последователно двата романа се придържат към тая идея и, както вече ти бе обърнато внимание, колко точно е развитието и в тях.

В момента не мога да си спомня книга, създадена преди „Светът на не-А“, с по-дълбок смисъл от показания на повърхността. Сама по себе си научната фантастика е така сложна, когато е изложена откровено, без намеци и неуловими загатвания на повече от едно ниво, че направо изглежда жестоко от страна на даден писател да добавя допълнителни скрити измерения. Неотдавнашен образец за такъв фантастичен роман на две равнища е първият от жанра, сътворен от британския философ Колин Уилсън и озаглавен „Паразитите на съзнанието“. Главният персонаж в „Паразитите“ принадлежи към Новите хора или накратко — той е екзистенциалист.

В „Светът“ ние срещаме не-А (не-Аристотелов) човек, който оценява реалността по постепенна скала, не само в черно и бяло, без обаче да става бунтар, циник или заговорник в което и да е съвременно значение на тези думи. По малка частица от това в комунистическите йерархии, в най-общи линии в Азия и Африка, в нашата собствена Уолстрийт и други гранични области на мислене... и ние бихме имали една по-прогресивна планета.

Доскоро авторите на SF бяха много заети с характеризиране на образи в нея. Няколко души даже успяха да съобщят, че *тяхната* литературна продукция притежава подобно безценно качество.

За да изясня къде стоя в такъв спор, ще кажа, че в не-А историите аз собствено характеризирам човешката самоличност.

От по-голямо значение, отколкото която и да е разправя между някой писател и критиците му, е, че... общата семантика носи смислено послание към сегашния ни свят.

Чел ли си навремето в пресата как С. И. Хаякава се справи с бунтовете в щатския колеж на Сан Франциско през 1968–69 година? Те бяха сред първите и най-сериозните — извън контрол и, разбира се, опасни. Директорът на колежа си подаде оставката. Хаякава бе определен за временен негов заместник. Добре, какво беше сторил той? Ами професор Хаякава е самият днешен не-А, избраният шеф на

Международното дружество по обща семантика. Ученият се зае с този бунт със сигурното усещане, че ключът за излизане от аналогични ситуации е общуването. Но ти, читателю, трябва да общуваш по правилата на другата страна.

Честните искания на хората с искрено недоволство бяха мигновено преодолени чрез промяна на решението. Ала дори днес заговорниците не знаят кое точно им нанесе удар и защо изгубиха своя устрем напред.

Същото се случва във фантазията за Джилбърт Госейн^[3] в „Светът на не-А“.

Алфред ван Вогт

[1] Издателство „ОПТА“ (фр.). — Б.пр. ↑

[2] Виден американски учен (1879–1950), роден във Варшава. Поляците произнасят неговата фамилия Кожибски. — Б. ред. ↑

[3] В оригинала — игра на думи с еднакво произношение, но с различен правопис. Gosseyn е името на героя, а go sane означава бъди здравомислещ. — Б.пр. ↑

I

Нормалният здрав разум прави каквото иска, но понякога не може да избегне изненадата. Целта на науката е да му спести тази емоция и да създаде умствени навици, които да бъдат в толкова близко съгласие със световния порядък, че да го предпазят от всичко неочеквано.

Б. Р.

„Гостите във всяко крило от хотела трябва, както обикновено по време на игрите, да образуват свои собствени групи за защита...“

Госейн се взираше мрачно навън през извития ъглов прозорец в хотелската си стая. От тоя наблюдателен пункт на трийсетия етаж той можеше да съзерцава простирация се долу град на Машината. Денят бе ясен и ведър, а обсегът на зрителното му поле — огромен. Вляво забеляза синьо-черна река, която искреще с вълните си, гонени от късния следобеден бриз. На север ниските планини се открояваха рязко върху фона на лазурното небе.

Това беше обозримата периферия. Оградени от склоновете и реката, зданията, които виждаше, се притискаха плътно по широките улици. Повечето от тях блещукаха с лъскави покриви сред палми и полу тропически дървета. Тук-там, неотличими от пръв поглед, имаше още хотели и по-високи сгради.

Самата Машина се намираше на заравненото било на един планински склон. Тя представляваше блестяща сребриста колона, издигаща се в небосвода и отдалечена на разстояние около пет мили. Нейните градини и президентската резиденция наблизо се скриваха от части зад дърветата. Но мъжът изобщо не се интересуваше от обстановката. Въпросната апаратура засенчваше всеки друг обект в полезрението му.

Видът ѝ бе неизмеримо ободряващ. Джилбърт Госейн се удивляваше въпреки желанието си и въпреки мрачното си настроение. Най-после той беше тук, за да вземе участие в игрите на Машината — те означаваха пари и положение за успелите частично и пътуване до Венера за специалната група, която спечелеше най-големите награди.

От години му се искаше да дойде, ала едва нейната смърт направи това възможно. „Всичко си има собствена цена“ — помисли навъсен Госейн. В своите мечти през този ден господинът никак не подозираше, че тя ще бъде там, до него, състезаваща се за същите щедри призове. По онова време, когато заедно градяха планове и учеха, власт и положение бяха нещата, които оформяха надеждите им. Нито Патриша, нито той бяха в състояние да си представят, че ще заминат за Венера. Въсъщност не разчитаха на подобен шанс. Сега за самотния Джилбърт властта и богатството не значеха нищо. Отдалечеността, невероятността, тайнствеността на Венера, комбинирани с обещанието за забрава, го привличаха. Чувстваше се далеч от материализма на Земята. Жадуваше за духовно прекратяване в съвсем нерелигиозен смисъл.

Почукване на вратата сложи край на размишленията му. Отвори и погледна стоящото пред прага момче, което изрече:

— Сър, пратиха ме да ви кажа, че всички гости от етажа са във всекидневната.

Госейн се почувства объркан.

— Е, та? — запита.

— Ще има дискусия върху защитата на обитателите му по време на игрите, сър.

— О! — възклика той.

Бе шокиран, че е забравил. По-ранното съобщение за тази мярка, дошло чрез хотелското радио, го бе заинтригувало. Но беше трудно за вярване, че най-големият град в света ще остане без полицейска или съдебна опека, докато траят въпросните състезания. В отдалечените полиси, във всички други селища и общини законите продължаваха да действат. Само тук, в царството на Машината, в течение на цял месец нямаше да има никакъв закон, освен този за пасивна отбрана на групите.

— Помолиха ме да ви предам — допълни пратеникът, — че ония, които не дойдат, не са защитени по никой начин през периода на

игрите.

— Идвам веднага — реагира Госейн. — Кажи им, че съм новодошъл и че съм забравил. И ти благодаря.

Той даде на момчето четвърт долар, после го отпрати. Затвори вратата и трите пластмасови прозореца, нагласи видеофона на секретар, най-сетне заключи грижливо след себе си и тръгна по коридора.

Когато влезе във всекидневната, забеляза един човек от неговото село. Беше собственикът на магазин Нордег, който стоеше близо до входа. Джилбърт кимна и поздрави с усмивка. Мъжът го измери с почуда, но не отвърна нито на усмивката, нито на кимването. Накратко, това бе странно. Необичайността в поведението на земляка изчезна от съзнанието му, щом проумя, че го гледат и останалите от голямата група присъстващи.

Ясни, дружелюбни очи и любопитни, открити лица с намек за преценка в тях — такова беше впечатлението от гостите. Той потисна желанието си да се поклони. Всеки претегляше поотделно хората, стремейки се да определи какви са шансовете им за победа в игрите. Сега видя, че го вика с жест някакъв старец на було до вратата. Отиде при него. Човекът каза:

— Трябва да получа името ви за нашата книга тук.

— Госейн — произнесе в отговор. — Джилбърт Госейн, Крес Вилидж, Флорида, възраст трийсет и четири години, височина шест фута и един инч^[1], тегло сто осемдесет и пет фунта^[2], без особени белези.

Старият джентълмен му се усмихна, мигайки бързо с очи.

— Така смятате вие — подчerta той. — Ако съзнанието ви съответства на вашия външен вид, ще идете далеч напред. — И накрая завърши: — Забелязах, че не споменахте да сте семеен.

Госейн се поколеба, замислен за една мъртва жена.

— Не, не съм семеен.

— Изглеждате умен мъж. Може пък игрите да покажат, че сте достоен за Венера, драги господине.

— Благодаря.

Щом се обръна, за да се отдалечи, Нордег, другият жител на Крес Вилидж, мина чевръсто покрай него и се наведе над книгата върху бюрото. Когато минута по-късно Госейн погледна назад, Нордег

говореше възбудено на стареца, който комай протестираше. Джилбърт ги наблюдава няколко мига озадачен, после ги забрави, защото някакъв дребен човек с красива външност отиде до едно празно пространство в препълненото помещение и вдигна ръка.

— Дами и господа — подзе той, — смятам, че вече трябва да сложим начало на нашите дискусии. Всеки интересуващ се от групова защита е разполагал с достатъчно време да дойде тук. Следователно, веднага щом свърши периодът на предизвикателството, ще направя предложение вратите да бъдат заключени и да почнем работата си. Заради онези новодошли на игрите — продължи мъжът, — които не знаят какво искам да кажа с тоя период, ще обясня процедурата. Уведомени сте, че ще бъдете призовани без изключение да повторите в детектора на лъжата информацията, дадена на портиера. Но преди да започнем, ако се съмнявате в легитимността на някои от гостите, моля, изявете го сега. Имате право да го сторите за всеки от етажа. Кания ви да изразите гласно всички подозрения, макар да не притежавате никакво специално доказателство. Запомнете обаче, че групата се събира всяка седмица и че предизвикателства могат да бъдат отправяни на всяка среща. Е, днес ще изслушаме ли някакви?

— Да — обади се строг тембър отзад. — Аз предизвиквам присъстващия тук мъж, наричащ себе си Джилбърт Госейн.

— Хо! — възклика Госейн, като се обърна бързо и измери с невярващи очи Нордег.

Землякът го погледна твърдо, после вниманието му се насочи към лицата наоколо.

— Когато Госейн влезе — подхвана Нордег, — той ми кимна, сякаш ме познаваше. И ето че отидох до книгата, за да открия името му, мислейки, че то ще ме накара да си го спомня. За мое учудване го чух да дава за свой адрес Крес Вилидж, Флорида, откъдето идвам аз. Това, дами и господа, е наистина твърде известно място, но населението му включва само триста души. Притежавам един от трите магазина там и знам всеки в селото и околностите му. Изобщо няма такава личност Джилбърт Госейн, която да живее във или близо до Крес Вилидж...

Първият огромен шок за него бе дошъл и си бе отишъл още докато Нордег говореше. Почувства, че по някакъв неясен начин е направен за смях. Иначе обвинението изглеждаше съвсем безсмислено.

— Всичко туй звучи доста глупаво, господин Нордег — произнесе той и след кратка пауза попита: — Нали така се казвате?

— Точно така — отвърна онзи, — макар да се чудя как сте научили името ми.

— Вашият магазин в Крес Вилидж — настоя Джилбърт — се намира в края на една редица от девет постройки, където се събират четири пътя.

— Няма никакво съмнение — забеляза Нордег, — че или сте минавали лично през селото, или сте го виждали на снимка.

Самодоволството на мъжа ядоса Госейн. Той потисна гнева си, когато промълви:

— На почти миля западно от въпросния магазин се издига странно оформена къща.

— Я, наричат къща световноизвестния флоридски дом на фамилията Харди! — вземути се опонентът му.

— Харди беше моминското име на моята покойна съпруга — подчертва Госейн. — Тя почина преди около месец. Патриша Харди. Дръпва ли това никаква струна във вашата памет?

Тук Нордег се усмихна ликуващо към заобикалящите го съсредоточени лица.

— Е, дами и господа, можете сами да прецените. Той казва, че Патриша е била негова жена. Мисля, че всички бихме чули за тази сватба, ако се бе състояла. Колкото до твърдението, че Патриша Харди (или Госейн) е покойница, аз просто ще заявя, че я срещнах вчера сутринта. Тя беше много, много жива и изглеждаше изключително величествена и красива на любимия си бял кон от арабска порода.

Хм, това повече не бе смешно. Нищо от тия приказки не пасваше. Нежната Пат не притежаваше кон, независимо дали бял или цветен. Те бяха бедни. През деня работеха своята малка овоощна ферма, а през нощта учеха. Нито Крес Вилидж беше световноизвестен със селския дом на семейство Харди. Ами че Харди не бяха никакви. Кои, по дяволите, би трябвало да бъдат?

Въпросът премина като светковица. Джилбърт съвсем ясно видя средството, което щеше да сложи край на безизходното положение.

— Бих могъл само да предположа, че детекторът на лъжата лесно ще провери моите думи — каза той.

Ала детекторът отсече:

— Не, вие не сте Джилбърт Госейн, нито пък някога сте живели в Крес Вилидж. Вие сте... — Апаратът спря. Дузината му мънички електронни лампи замигаха несигурно.

— Да, да — подкани го дребният красавец. — Кой е всъщност джентълменът?

Последва дълга пауза.

— В неговото съзнание няма сведения по този въпрос — произнесе накрая детекторът на лъжата. — От него се изльчва уникална сила. Но той, изглежда, не осъзнава своята истинска самоличност. При подобни обстоятелства изобщо не е възможна идентификация.

— В такъв случай, любезни Госейн — заключи ниският мъж, — мога само да ви предложа скорошно посещение при психиатър. Със сигурност не бива да останете тук.

Малко по-късно Джилбърт беше изтикан в коридора. Една мисъл, едно намерение лежеше в мозъка му досущ като ледено блокче. Стигна до своята стая и поиска връзка по видеотелефона. Свързването му с Крес Вилидж отне две минути. На екрана се появи странно женско лице. То бе твърде сериозно, ала характерно и младо.

— Аз съм госпожица Тричърс, флоридската секретарка на госпожица Патриша Харди. По какъв въпрос желаете да разговаряте?

За момент съществуването на личност като Тричърс беше объркващо, после Госейн дойде на себе си и рече:

— По интимен въпрос. Важно е да беседвам лично с нея. Моля, свържете ме веднага.

Действието, видът и гласът му сигурно изглеждаха авторитетни.

— От мен не се очаква да сторя това — отвърна колебливо младата жена, — но можете да намерите госпожица Харди в двореца на Машината.

— Тя е тук, в големия град! — възклика бурно Госейн.

Не усети прекъсването на връзката. Лицето на секретарката внезапно бе изчезнало, а видеотелефонът — угаснал. Бе останал сам с току-що установеното: Патриша е жива!

Естествено той проумя. Мозъкът му, обучен да приема нещата такива, каквито са, вече се беше настроил към факта, че онзи детектор не е изльгал. Докато седеше тъй, се почувства наситен с информация. Нямаше никакъв стимул да се обади в двореца, да говори с нея, да я

види. Утре, разбира се, трябваше да отиде там, обаче това изглеждаше много далеч в пространство-времето. Усети, че някой чука силно на вратата. Отвори я на четирима мъже. Стоящият отпред висок млад човек каза:

— Аз съм помощник-управителят. Съжалявам, но се налага да напуснете. Ще свалим багажа ви долу. През месеца без полиция не можем да рискуваме с подозрителни индивиди.

Необходими бяха двайсет минути Джилбърт Госейн да бъде изхвърлен от хотела. Нощта се спускаше, когато той тръгна бавно по почти пустата улица.

[1] Тоест 185 сантиметра. — Б.пр. ↑

[2] 84 килограма. — Б.пр. ↑

II

Надареният... Аристотел... е въздействал може би на най-големия брой хора, повлиявани някога от един-единствен човек... Нашите трагедии започнаха, щом „интенсионалният“^[1] биолог Аристотел взе връх над „екстенсионалния“^[2] философ-математик Платон и формулира всичките основни идентификации... във впечатляваща система, която в продължение на повече от две хилядолетия не ни беше позволено да ревизираме под страх от преследване... Поради това името му бе използвано за двустойностните доктрини на аристотелизма и, обратно, многостойностните реалности на модерната наука бяха кръстени не-Аристотелови...

А. К.

Беше твърде рано за сериозна опасност. Макар вече да настъпваше, нощта бе още в началото си. Скитниците и бандите, убийците и крадците, които скоро щяха да се появят на открито, продължаваха да чакат по-дълбокия мрак. Госейн се приближи до пъстра реклама. Тя светваше и гаснеше, повтарящки дразнещо:

СТАИ ЗА НЕЗАЩИТЕНИ

\$20 НА НОЩУВКА

Колебаеше се. Нямаше как да си позволи такава цена за всичките дни на игрите, но за няколко би могъл. Неохотно отхвърли подобна възможност. Гнусни истории се свързваха с тези места. Предпочете риска да прекара нощта навън.

Не спираше да върви. Със сгъстяването на тъмнината автоматично грейваха все повече светлини. Градът на Машината пулсираше и искреще. В продължение на много мили по една улица, която пресече, той видя две редици високи лампи — те приличаха на огнени стражи, крачещи в геометрична прогресия към далечната ярка точка на илюзорна среща.

Очевидно Госейн страдаше от полуамнезия и трябаше да се опита да разбере това в най-широкия му смисъл. Чак тогава щеше да се освободи от емоционалните последици на своето състояние. Помъчи се да си представи освобождаването, сякаш е някакво *събитие* в не-А интерпретация. Събитие, което бе самият той с неговите тяло и разум като едно цяло, с провала на паметта и всичко останало в този момент на денонощието и в съответния град.

Зад тая волева интеграция стояха хиляди часове персонална тренировка. Зад нея пък се усещаше не-Аристотелова техника за автоматично екстенсионално мислене — уникалната разработка на ХХ век, която след четиристотин години се бе превърнала в динамичната философия на човешката раса. „Картата всъщност не е територията... Думата не е самото нещо...“ Убеждението, че е бил женен, не го правеше факт. На халюцинациите, които възбуденото подсъзнание беше натрапило на нервната му система, трябаше да се противодейства.

Както винаги, това оказа ефект. Съмненията и страховете се изляха от него подобно вода от преобрънат леген. Тежестта на фалшивата скръб — фалшива, защо-то бе така очевидно внушена на Госейн заради нечии чужди цели — се вдигна. Той беше свободен.

Тръгна отново напред. Докато вървеше, хвърляше погледи наляво и надясно, опитвайки се да проникне през сенките на входовете. Уличните тъгли приближаваше нащрек, с длан върху пистолета си. Въпреки своята предпазливост не видя момичето, появило се тичешком от една тъмна пряка, до момента, в който се бълсна толкова силно в него, че извади и двамата от равновесие.

Бързината на случилото се не попречи на предпазните мерки. Джилбърт Госейн посегна да сграбчи младата особа с лявата си ръка. Хвана тялото ѝ точно под рамената, стиснал я като в менгеме. С дясната измъкна пистолета. Всичко стана за миг. По-дълго време му трябваше, за да преодолее нарушеното равновесие, наложено от нейните скорост и тегло. Успя и се изправи. После я полузанесе-полузавлече под свода на сенчестия проход към черна врата. Щом достигнаха укритието, непознатата почна да се бори и тихо да стене. Госейн вдиша ръката с пистолета и я постави върху лицето ѝ.

— Ш-шт — прошепна той. — Не възнамерявам да те нараня.

Тя преустанови борбата и спря да хленчи. Тогава ѝ позволи да си освободи устата.

— Те бяха тъкмо зад мен — каза задъхано момичето. — Двама мъже. Навярно са ви забелязали и са изчезнали.

Джилбърт помисли върху това. Както всичко в четвъртото измерение, новата случка бе свързана с невидими и с невъзможни за наблюдение фактори. Една млада жена, различна от другите млади жени във вселената, се беше появила от някаква странична улица, бягайки от ужас. Той беше или истински, или престорен. Съзнанието на Госейн прескочи първата възможност и се закрепи върху вероятността за трик. Представи си малка група, която чака зад тъгъла и силно желае да се възползва от липсата на полиция в града, но не иска да рискува директно нападение. Почувства се хладно, несъстрадателно подозрителен. Защото, ако е безобидна, какво търси сама навън в такава нощ? Той промърмори безжалостно въпроса.

— Аз съм незашитена — дойде дрезгавият отговор. — Загубих работата си миналата седмица, понеже не пожелах да изляза с шефа. Нямам никакви спестявания. Хазайката ме изхвърли тази сутрин, когато не успях да си платя наема.

Мъжът не промълви нищо. Нейното обяснение беше толкоз слабо, че той не би могъл да проговори без усилие. След минутка не бе така сигурен. Собствената му история не би прозвучала никак приятно, ако трябваше изобщо да направи грешката и я облече в думи. Преди да се ангажира с възможността тя да казва истината, Госейн запита:

— И няма абсолютно никакво място, където да отидеш ли?

— Именно — отвърна непознатата.

Това е то. Тя стана негово бреме, докато траят игрите. Поведе я без съпротива от тротоара към платното, като грижливо избягна ъгъла.

— Ще вървим по средната бяла линия — съобщи й. — По този начин ще можем по-добре да наблюдаваме пресечките.

Асфалтираното платно имаше своите собствени коварства, но той реши да не ги споменава.

— Сега слушай — продължи сериозно Госейн. — Не се страхувай от мен. Намесен съм в същата бъркотия, обаче съм почтен. Смятам, че и двамата се намираме в еднакво опасно положение и че нашата заветна цел в момента е да открием кътче, където да прекараме нощта.

Жената издаде съмтен звук, който му се стори като приглушен смях, ала щом се наклони бързо към нея, лицето ѝ вече бе обърнато настрани от най-близката улична лампа и не можеше да бъде сигурен. Миг по-късно го извърна отново към него и Джилбърт за пръв път я видя ясно. Беше с мършави, но силно загорели бузи. Очите ѝ бяха тъмни езера, а устните — леко разтворени. Носеше грим, той бе лошо нанесен и не добавяше нищо към нейната красота. Видът ѝ сякаш беше на човек, който дълго време не се е смял. Подозренията му изчезнаха. Почувства, че се е върнал там, откъдето бе започнал, че е защитник на момиче, чийто характер все още не се е проявил в конкретна форма.

Когато дойдоха срещу някакъв пустеещ парцел, Госейн спря и се замисли. Беше тъмен и осенен с храсти. Идеално скривалище за нощи мародери. Но погледнато от друга страна, бе удобно убежище за един почтен мъж и неговото протеже, при условие че го приближаха, без да бъдат усетени. След кратък оглед той забеляза тясна уличка, водеща към задната част на парцела, и пространство между два склада, през което можеха да стигнат до нея.

Бяха необходими десет минути, за да открият задоволително затревено място под нисък разперен храст.

— Ще спим тук — прошепна Джилбърт Госейн.

Тя се отпусна на тревата. И мълчаливото ѝ съгласие го доведе до внезапния проблясък, че беше дошла твърде лесно с него. Той лежеше с притворени очи и разсъждаваше върху възможните опасности.

Нямаше никаква луна, мракът под, надвисналия храст бе гъст. Чак след известно време успя да различи нейната приликаща на

призрак фигура в слабото петно отразена светлина от далечна улична лампа. Беше на повече от пет фута разстояние и през всичките тези първи минути, докато я наблюдаваше, жената видимо не се помръдна. Изследвайки колебливите ѝ форми, Госейн започна все по-силно да осъзнава неизвестния фактор, който тя представляваше. Бе поне толкова загадъчна, колкото и самият той.

Размишленията му приключиха, когато младата жена каза тихо:

— Моето име е Тереза Кларк. А какво е твоето?

Да, какво наистина, смути се Госейн. Преди да успее да отговори, момичето добави:

— За игрите ли си тук?

— Точно така — отвърна мъжът след кратко колебание, защото той беше човекът, който трябва да разпитва. — Ами ти? Също ли си дошла за игрите?

Нужен бе момент, за да проумее, че е задал насочващ въпрос.

— Не ставай смешен — чу горчивия ѝ отговор. — Дори не знам смисъла на не-А.

Джилбърт Госейн се умълча. Долови някакво смирение в случая и то го озадачи. Личността на Тереза внезапно доби по-голяма яснота — изкривено его, което скоро щеше да разкрие едно пълно удовлетворение от себе си. По съседната улица профуча кола, слагайки край на нуждата от коментар. Тя бе последвана бързо от още четири автомобила. Нощта за кратко оживя под съська на гумите върху паважа. Звукът изчезна, но смътното ехо остана. Това бяха далечни пулсиращи шумове: навярно те присъстваха през цялото време, ала сега, когато им бе обърнато внимание, се превърнаха в очевиден факт.

— И тъй, какво изобщо представляват тези игри? — натрапи се гласът на младата жена. Той беше приятен, макар да съдържа глуха горчива нотка на самосъжаление. — В известен смисъл е достатъчно лесно да се проследи съдбата на победителите тук, на родната Земя. Те всички получават доходни служби. Стават съдии, управители и други подобни. Но какво се случва с хилядите, които всяка година спечелват правото да заминат за Венера? Как ги посрещат, щом пристигнат там?

— Аз лично мисля — произнесе уклончиво Госейн, — че бих се задоволил с президентството.

— Ще трябва малко да се потрудиш, за да преориши групата на Харди — каза през смях тя.

— Да преборя кого? — попита мъжът, изправяйки се до седнало положение.

— Ами че Майкъл Харди, президента на Земята, не знаеш ли?

Джилбърт бавно се отпусна пак върху тревата. Значи ето какво имаха предвид Нордег и останалите в хотела. Неговият разказ сигурно бе изглеждал като бълнуванията на някой душевноболен! Президентът Харди, госпожица Патриша Харди, великолепната им лятна къща в Крес Вилидж — и всяка частица информация в мозъка му относно това беше абсолютно невярна. Кой би могъл да постави там тази фамилия?

— Ще ме научиш ли — прозвуча бавно гласът на Тереза Кларк — как да спечеля някаква дребна служба чрез игрите?

— Хм, туй пък какво е? — въпреки мрака Госейн се взря в нея. Учудването му отстъпи пред един по-благ вътрешен импулс. — Не виждам начин да стане — каза той. — Игрите изискват познания и умения, трупани през дълъг период от време. За последните петнайсет дни е нужна такава гъвкавост на ума, с каквато могат да се конкурират само най-енергичните и най-развитите личности в света.

— Аз не се интересувам от последните петнайсет дни. Ако достигнеш до края на първата седмица, получаваш някое място. Така е, нали?

— Най-нископлатената работа, за която се състезават играчите, е с десет хиляди на година — обясни спокойно Госейн. — Разбирам, че положението е малко ужасно.

— Аз съм много бърза — рече Тереза — и отчаяна. Това ще помогне.

Джилбърт се съмняваше, обаче я съжални.

— Щом настояваш — предложи той, — ще те запозная с кратко резюме...

После мълкна за момент.

— Моля те, продължавай — подканни го тя.

Мъжът се колебаеше. Отново се почувства глупаво при мисълта да говори с нея на подобна тема.

— Човешкият мозък е разделен грубо на две части — започна неохотно. — Кора и таламус. Мозъчната кора е центърът на разума, а таламусът е центърът на емоционалните реакции на нервната система.

— Той направи къса пауза. — Някога да си попадала в сградата на Института по семантика?

— Беше чудесно — отвърна Тереза Кларк. — Всички тези бижута и ценни метали...

— Не исках да кажа това — прехапа устна Госейн. — Имах предвид картичния разказ по стените. Забелязала ли го?

— Не си спомням. — Тя навярно разбра, че не му е доставила удоволствие. — Но забелязах брадатия джентълмен, директора... как му беше името?

— Лавоасъор ли? — попита Джилбърт и се намръщи в тъмното.

— Смятах, че е загинал при случаен инцидент преди няколко години. Кога го видя?

— Миналата есен. Седеше в инвалидна количка.

Изтръпна. За миг си помисли, че паметта му отново го подвежда. Изглеждаше странно все пак: който и да беше бърникал в съзнанието му, не искаше той да знае, че легендарният Лавоасъор е още жив. Госейн се поколеба и после се върна към по-раншната тема на разговор.

— Както мозъчната кора, така и таламусът притежават чудесни възможности. И двете части на мозъка трябва да бъдат обучени до най-висока степен, но особено важно е да се организират тъй, че да работят съгласувано. Щом такава съгласуваност или интеграция липсва, е налице една объркана личност — свръхемоционалност и на практика всички варианти на психическа криза. От друга страна, където е бил осъществен съюзът кора-таламус, нервната система може да противостои на почти всеки шок...

Госейн спря, спомняйки си шока, който бе претърпял неотдавна неговият собствен разум.

— Какво става? — попита бързо момичето.

— Нищо — бе грубият отговор. — На сутринта бихме могли отново да разчепкваме този въпрос.

Изведнъж усети умора и пак легна. Последната му мисъл, преди да се унесе в сън, бе относно това какво имаше предвид детекторът на лъжата с думите: „От него се излъчва уникална сила.“

Когато се събуди, слънцето грееше. От Тереза Кларк нямаше и следа.

Провери отсъствието ѝ с чевръсто претърсане на храста. Сетне отиде до бордюра, отдалечен на сто фута, и погледна по улицата — първо на север и после на юг.

Тротоарите и платното бяха оживели от трафика. Пъстро облечени мъже и жени минаваха бързешком покрай мястото, където стоеше Джилбърт. Чуваха се жуженето, ревът и бученето от много хора и много коли. Внезапно стана вълнуващо. Почувства се ободрен, осъзнавайки вече по-силно, че е свободен. Дори заминаването на младата дама доказваше, че тя не е била втората стъпка в някакъв фантастичен план, започнал с атаката на неговата памет. Изпита облекчение, че се е отървал от нея.

Едно познато лице се открои от човешките физиономии, които се изнисваха устремно край него. Приветства го Тереза Кларк с две кафяви книжни торби в ръцете.

— Купих малко закуска — каза. — Помислих си, че ще предпочтеш по-скоро да хапнеш навън сред мравките, отколкото да се опиташ да влезеш в претъпкан ресторант.

Те ядоха мълчаливо. Госейн забеляза, че донесената храна беше изискано поставена в кутии и пластмасови съдове за сервиране на открито. Имаше подсилен портокалов сок, готово тестено ястие с крем в дълбоко блюдо, топли бъбреци на сандвич и кафе също със свой отделен крем.

Пет долара, прецени той. Това бе чист лукс за двойка, която трябваше да преживее трийсет дни с твърде скромна сума. Пък и с тия пари момичето можеше със сигурност да плати на хазайката си за още една нощ. Навсякога Тереза бе имала добра работа, за да помисли за подобна закуска. Така стигна до ново откритие, което го накара да се навъси за момент и после да попита:

— Този твой шеф, дето те е задявал... как се казва?

— Моля? — измърмори Тереза Кларк. Тя бе свършила своите бъбреци и търсеше нещо в чантичката си. Сепната, вдигна поглед. Сетне лицето ѝ се проясни. — О, той ли?

Последва пауза.

— Да — настоя Госейн. — Как се казва?

— Предпочитам да забравя за него — отвърна му. Беше дошла напълно на себе си. — Това не е приятно. — Накрая смени темата: — Трябва ли да знам много за първия ден?

Мъжът се поколеба, полусклонен да следва по-нататък въпроса за нейния шеф, но ето че реши да се откаже.

— Не. За щастие този ден никога не е бил друго освен формална работа, състояща се главно от регистрации и назначаване на места, където да вземеш своите начални тестове. Проучвал съм разни архиви за игрите през последните двайсет години (тоест тия, които Машината е оповестявала) и съм забелязал, че изобщо няма промяна при старта. От тебе се изисква да определиш какво символизират не-А, не-Н и не-Е. Независимо дали го съзнаваш или не, ти не бива да живееш на Земята, без да долавяш нещо от същината на не-А. В продължение на няколко столетия тя е една непрекъснато нарастваща част от нашата обичайна мисловна оконна среда. — И завърши с думите: — Хората, разбира се, са склонни да забравят определения, но ако ти наистина сериозно се интересуваш...

— Би могъл да се обзаложиш, че е така — прекъсна го момичето и извади табакера от чантата си. — Искаш ли да пушиш?

Кутийката проблесна на слънцето. Диаманти, изумруди и рубиниискряха върху сложно оформената й златна повърхност. Луксозна цигара, вече запалена по някакъв автоматичен начин в табакерата, се подаде от нея. Скъпоценните камъни можеха да са изкуствени, а пък златото — имитация. Ала предметът изглеждаше ръчно изработен и неговата очевидна автентичност бе потресаваща. Госейн го оцени на двайсет и пет хиляди долара.

— Не, благодаря — промълви той, успял да намери гласа си. — Не пуша.

— Цигарите са специален сорт — настоя младата жена. — Много фини.

Джилбърт поклати глава и сега отказът му беше приет. Тя извади бялата пръчица от вътрешността, постави я между устните си и смукна от нея с дълбоко удоволствие. След това пусна кутийката обратно в чантата. Изглежда, не съзнаваше усещането, което бе причинила.

— Нека се заемем с моето обучение — предложи Тереза. — После можем да се разделим и довечера да се срещнем отново тук. Какво ще кажеш?

Тая жена беше твърде властна и Госейн не бе сигурен, че дори ще се научи да я харесва. Подозрението му, че е влязла с някаква цел в неговия живот, стана по-силно. Възможно ли е тя да играе ролята на

свързващо звено между него и онзи, който бе бърникал в мозъка му?
Не би могъл да я остави да си отиде ей така.

— Добре — съгласи се той. — Но няма никакво време за губене.

[1] Несспособен да бъде обяснен единствено от гледна точка на групата обекти, към които е приложим. — Б.пр. ↑

[2] Приложим само към класа обекти, за които дадена дума се използва коректно. — Б.пр. ↑

III

*Да съществуваш, значи да установяваш
връзки.*

С. Д. К.

Джилбърт Госейн помогна на спътничката си да слезе от автомобила. Те заобиколиха бързо група дървета, минаха през массивна арка и се появиха пред Машината. Тереза продължи да върви спокойно, господинът обаче спря.

Тайнствената Машина се намираше в далечния край на широка улица. Планинското било беше подравнено, тъй че около нея да има пространство и градини. Бе на разстояние половин миля от сгущените в дървесата порти. Издигаше се нагоре и нагоре с блъскаво метално величие. Представляваше насочен в небето конус и на върха си крепеше звезда от атомна светлина, която бе по-ярка от обедното слънце.

Видът ѝ направо го шокира. Досега не беше разсъждавал за това, но внезапно осъзна, че Машината никога няма да приеме неговата фалшивава самоличност. Усети някакво стягане и остана така потиснат. Забеляза, че Тереза Кларк също е спряла и гледа назад към него.

— За пръв път ли я виждаш толкова отлизо? — попита съучастнически тя. — Поразява те, а?

В държането ѝ имаше намек за превъзходство, което предизвика лека усмивка върху устните на Госейн. „Тези градски хитреци!“ — помисли кисело мъжът. Почувства се по-добре и като я хвана за ръка, тръгна отново напред. Увереността му бавно се възвръщаше. Системата със сигурност нямаше да го преценява при такава висока абстракция^[1] като недействителна самоличност. Та нали даже детекторът на лъжата бе установил, че той се е представил невярно, без да влага умисъл?

Тълпите станаха трудни за преодоляване, щом наблизиха подстъпите на грамадната Машина.

Нейните размери изпъкнаха още по-очевидно. Закръглеността ѝ придаваше някакъв пригладен аеродинамичен вид, който не се различаваше от редиците индивидуални игрални помещения, украсяващи и начупващи гигантската основа. Целият първи етаж се състоеше от също такива помещения и съединителни коридори. Широки външни стълбища водеха към второ, трето и четвърто ниво и надолу в три сутерена — общо седем етажа, посветени изключително за заниманията на отделните състезатели.

— Сега, когато съм тук, вече не съм толкова сигурна в себе си — въздъхна Тереза Кларк. — Тези хора изглеждат дяволски интелигентни.

Госейн се засмя на изражението на лицето ѝ, но не каза нищо. Чувстваше се извънредно уверен, че ще може да се състезава чак до трийсетия ден. Проблемът му не беше дали ще спечели, а дали ще му бъде позволено да опита.

Надалеч и неуязвима, Машината се извисяваше над човешките създания, които се готвеше да сортира съобразно тяхното семантично обучение. Никой от живите днес не знаеше точно в коя част от конструкцията ѝ бе разположен нейният електромагнитен ум. Джилбърт Госейн размишляваше върху тая загадка подобно на мнозина други преди него. Къде ли бих го поставил, чудеше се той, ако бях някой от учените-архитекти? Това, разбира се, нямаше значение. Игралиятата Машина вече бе по-стара от който и да е съвременен човек. Самоподновяваща се и съзнаваща своя живот и своята цел, тя оставаше по-голяма от всеки индивид, имунизирана срещу корупция и теоретически способна да предотврати собственото си унищожение.

— Тя ще ни съсипе! — бяха изкрещели по-емоционалните натури след завършването ѝ.

— Не — възразиха тогава строителите. — Нашата творба не е разрушител, а неподвижен механически мозък със съзидателни функции и с капацитет за добавки към себе си в определени разумни направления.

В продължение на триста години хората бяха идвали да приемат нейните решения кой трябва да ги управлява...

Госейнолови някакъв разговор между мъж и жена, които вървяха наблизо.

— Местността е без полиция — изсумтя жената. — Страхувам се.

— Не виждаш ли — отвърна спътникът й, — това показва как е на Венера, където няма никаква нужда от полици. Ако докажем, че сме достойни за нея, ще отидем на планета, на която всеки е нормален. Периодът без ченгета ни дава шанс да оценим прогреса тук, на Земята. Някога това беше кошмар, но аз открих промяна дори в течение на моя живот. Да, този период наистина е необходим.

— Мисля, че сега трябва да се разделим — бутна го Тереза Кларк. — Фамилиите, започващи с К, са долу на втория сутерен, а тия, започващи с Г, са точно над тях. Ще се срещнем довечера при пустия парцел. Някакви възражения?

— Никакви.

Изчака я, докато се загуби от погледа му към споменатия сутерен, и я последва. Когато достигна края на стъпалата, зърна, че младата жена бърза към един изход в дъното на дълъг коридор. Тръгна натам. Скоро я видя да катери стълбище, водещо навън. Най-после Госейн го изкачи, пробивайки си път през тълпата, ала Тереза вече не се забелязваше никъде. Замислено се обръна. Възможността тя да не рискува да се подложи на тестовете го бе накарала да я проследи, но потвърждаването на подозренията му беше смущаващо. Проблемът Тереза Кларк бе станал по-сложен.

По-объркан, отколкото очакваше, той влезе в празна изпитна будка в секция Г. Вратата се затвори с щракване след него и веднага от някакъв ъгъл попитаха прозаично:

— Вашето име?

Госейн забрави странната си позната. Дошъл бе решителният момент.

Будката съдържаше удобно въртящ се стол, бюро с чекмеджета и над него — прозрачно табло, зад което електронни лампи светеха с многообразието на цветовете от черешовочервено до огненожълто. В средата на таблото, направен също от пластмаса, лъщеше обикновен високоворител с аеродинамична форма. Точно оттам бе долетял гласът на Машината.

— Вашето име? — повтори тя. — И, моля, вземете металните контакти.

— Джилбърт Госейн — каза спокойно мъжът.

Настъпи тишина. Някои от черешовочервените електронни лампи замигаха несигурно.

— Засега ще приема това име — произнесе Игралищата Машина с безличен тон.

Госейн потъна по-дълбоко назад в стола. Кожата му се загря от вълнение. Почувства се на ръба на открытието.

— Знаеш ли моето истинско име? — запита той.

Последва нова пауза. Човекът имаше достатъчно време да си състави мнение за колосалния механизъм, който в същия миг провеждаше с лекота *десетки хиляди* разговори с индивидите в своята вътрешност.

— Във вашето съзнание липсва друг запис по повдигнатата тема — отвърнаха му. — Е, сега да оставим това. Готов ли сте за теста?

— Н-но...

— Без повече отклонения в този момент — каза Машината по-официално. Когато се обади отново, тонът й беше приятен: — В едно от чекмеджетата ще намерите материали за писане. Въпросите са отпечатани на всяка страница. Използвайте времето си. Имате на разположение половин час и няма да можете да напуснете помещението, докато той не изтече. Късмет.

Въпросите бяха според предвижданията на Госейн: „Какво е не-аристотелизъм? Какво е не-ニュтонизъм? Какво е не-евклидизъм?“

Въщност не бяха лесни. Най-добрият метод бе да не опитва подробни разяснения, ами да покаже усещане за многоординалността^[2] на думите и за факта, че всеки отговор би могъл да бъде само някаква абстракция. Започна с нанасянето на познатите съкращения при термините — не-А, не-Н и не-Е.

Завърши за около двайсет минути, после се облегна назад в напрегнато очакване. Машината бе казала: „Без повече отклонения в този момент.“ Изглежда, че тя щеше пак да разговаря с него. В края на двайсет и петата минута гласът й се появи отново:

— Моля, не се изненадвайте от простотата на днешния тест. Запомнете, че целта на игрите не е да подмамва голямото мнозинство от участниците към загуба. Напротив, задачата е всички индивиди да

се обучат така, че да използват възможно най-правилно сложната си нервна система. Това може да бъде реализирано едва при оцеляване след пълните трийсет дни на турнира. А сега ония, които не издържаха първия тест, вече са уведомени. Те няма да бъдат допуснати като състезатели през другите игри от текущия сезон. На оставащите — с удоволствие съобщавам, че те са повече от 99 процента — желая добър късмет за утре.

Приключването беше бързо. Той просто бе пъхнал своя лист в съответния процеп. Едно телевизионнооко бе прегледало отговорите му, беше ги сравнило по много гъвкав начин с верните и после вписало, че бариерата е премината успешно. По подобен метод бяха преценени изпълненията и на останалите двайсет и пет хиляди участници. Скоро нова група хора щеше да повтори преживяването.

— Искате ли да зададете още въпроси, Джилбърт Госейн? — попита Машината.

— Да — отвърна възбудено той. — Имам насадени в съзнанието си няколко фалшиви представи. С някаква цел ли са поставени там?

— Да.

— Кой ги е поставил?

— Във вашия мозък няма запис за това.

— Тогава откъде знаеш, че съществуват?

— Логично разсъждение на базата на информация — произнесе механизъмът. — Фактът, че илюзията ви е свързана с Патриша Харди, е доста показателен за мен.

Госейн се поколеба, сетне изказа мисълта, която го занимаваше напоследък:

— Голям брой психоневротици имат еднакво силни вярвания. Такива хора обикновено се отъждествяват с прочути личности: „Аз съм Наполеон“; „Аз съм Хитлер“; „Аз съм Тарг“; „Аз съм женен за Патриша Харди.“ Към тази категория ли спада моята фалшифа вяра?

— Определено не. Твърде важни убеждения могат да бъдат възбудени и чрез хипнотични средства. Вие също попадате под тяхното влияние. Ето защо успяхте да отхвърлите чувството за изненада, когато узнахте, че тя не е мъртва. Вашето възстановяване обаче все още не е пълно. — Последва пауза, след която Машината заговори отново, а в думите й витаете някаква странна тъга. — Аз съм само един неподвижен разум, слабо усещам какво става в отдалечените части на

Земята. Какви планове се кроят, засега просто гадая. Ще бъдете изненадан и разочарован да научите, че не съм в състояние да ви кажа нищо повече по този въпрос.

— Как да го разбирам? — попита Госейн.

— Че вие сте много дълбоко замесен, но не умея да решаваш проблем. Искам от вас да отидете на психиатър и да направите снимка на своята мозъчна кора. Струва ми се, че в мозъка ви има нещо... ех, не мога да определя какво е то. И това е всичко от мен. Довиждане до утре.

Откъм вратата се чу щракване, когато тя автоматично се отключи. Мъжът излезе в коридора, подвоуми се за момент и после си проби път през забързаната тълпа.

Озова се на непознат павиран булевард. На около четвърт миля северозападно оттук започваха други сгради. Те бяха геометрично подредени на групи от двете страни на магистралата, в чийто далечен край, сред цветя и дървета, се издигаше дворецът на Машината.

Той не беше висок. Внушителните му очертания се бяха потопили в ярката зеленина и великолепието на близката околност. Ала не това завладя Госейн. Съзнанието му се повлияваше, представяше си, разбираше. Там живееха Харди и неговата дъщеря Патриша. Ако той бе дълбоко замесен, тогава същото се отнасяше и за тях. Кое ги беше накарало да насадят в мозъка му убеждението, че е бил женен за някаква *мъртва* Патриша? Този ход изглеждаше безполезен. Детекторът на лъжата във всяка хотелска група щеше да го разкрие, дори Нордег да не бе подръка, за да го обвини.

Джилбърт се обърна и заобиколи основата на Машината, отправяйки се обратно към същинския град. Обядва в малък ресторант недалеч от реката, после започна да прелиства жълтите страници на дебел телефонен указател. Знаеше името, което търсеше, и го намери почти веднага:

ЕНРАЙТ, ДЕЙВИД ЛЕСТЪР, ПСИХОЛОГ

709 МЕДИКЪЛ АРТС БИЛДИНГ

Енрайт беше издал няколко книги. Те се препоръчваха задължително на всички, които се надяваха да преминат отвъд десетия ден в игрите. Бе удоволствие да си спомниш кристалната яснота на написаното от учения, внимателното семантично съображение, вложено във всяка използвана многоординална дума, широтата на разума и разбирането на човешкото тяло и съзнание като едно цяло.

Затвори указателя и излезе на улицата. Чувстваше се спокоен. В душата му се надигаше надежда. Самият факт, че се сети за психолога и неговите трудове така подробно, показваше колко леко стои в паметта му натрапената амнезия. Това нямаше да отнеме много време, щом прочутият мъж веднъж почнеше да работи върху него.

Служителят в приемната на докторския кабинет каза:

— Господин Енрайт може да бъде посетен само с предварително записан час. Ако искате, ще ви дам такъв подир три дни, тоест в четвъртък, в два следобед. Трябва обаче да оставите депозит двайсет и пет долара.

Госейн плати, взе разписката и си тръгна. Беше разочарован, но не особено. Добрите специалисти сигурно бяха заети хора в света, който все още беше далеч от придобиването на не-А съвършенство.

Отново на улицата, той забеляза как една от най-дългите и най-мощни коли, каквито бе виждал, мина покрай него и закова до бордюра на разстояние сто фута. Лимузината блестеше на следобедното слънце. Прислужник в ливрея скочи пъргаво от мястото до шофьора и отвори вратата.

Насам живо се приближаваше Тереза в следобедна рокля от скъпа материя. В общи линии не изглеждаше по-малко стройна, но тъмният цвят на дрехата правеше лицето ѝ леко по-пълно и поради контраста — не тъй загоряло. Тереза Кларк! Името оставаше сякаш без значение пред такова великолепие.

— Коя е тя? — попита Госейн един мъж, спрят наблизо.

Човекът го погледна изненадан и после изрече онуй, за което Джилбърт вече се досещаше.

— Ами това е Патриша, дъщерята на президента Харди. Чувам, че е истинска невротичка. Вижте например тази кола. Прилича на прекалено голямо бижу, сигурен признак за...

Госейн се обърна, отклонявайки очи от лимузината и нейната неотдавнашна обитателка. Нямаше смисъл да бъде разпознат, докато

не обсъди всичко внимателно. Изглеждаше му странно тя да се върне същата нощ на едно тъмно място, за да бъде сама с някакъв чужд мъж.

Но Патриша бе там.

Той стоеше в сенките и гледаше замислено призрачната ѝ фигура. Джилбърт дойде на срещата много ловко. Жената бе с гръб и комай не усещаше присъствието му. Беше възможно, въпреки неговото грижливо изследване на целия парцел, да е вече в коварна клопка. Ето риск, който изобщо не се поколеба да поеме. Нали у тая дама се криеше единственият ключ към тайнствеността около собствената му личност? Наблюдаваше я с любопитство, доколкото можеше, в спускащия се здрач.

Отначало тя седеше с лявото си стъпало, подпъхнато под десния крак. В течение на десетина минути промени пет пъти положението си. Два пъти по време на смените се полуизправяше. В промеждутька очевидно чертаеше с пръст разни фигури в тревата. Сетне извади своята табакера и я прибра отново, без да вземе цигара. Половин дузина пъти тръска главата си като че напук на някаква мисъл. Два пъти скръсти ръце и потрепери сякаш от хлад, три пъти въздъхна шумно, цъкна нетърпеливо с език и около цяла минута стоя съвсем неподвижна.

Предишната вечер не беше толкоз нервна. Въобще не бе такава освен в краткия период, когато се преструваше на уплашена от мъжете, които я били преследвали. Госейн реши, че причина за промяната ѝ е чакането. Просто е свикнала да се среща с хора и да работи с тях. Сама губеше всякакво търпение.

Какво каза човекът този следобед? Невротичка. Да, без съмнение. В детството си трябва да е била лишена от това ранно не-А обучение, тъй необходимо за развитието на определена интелигентност. Загадка бе как то е могло да бъде пропуснато в дома на така цялостно изградена личност като президента Харди. Независимо от обстоятелствата, Патриша беше човешко създание, чийто таламус винаги е контролирал напълно действията ѝ. Той си я представи изпаднала в нервна криза...

Продължи да я наблюдава в почти плътната тъмнина. След десет минути тя стана и се протегна. После седна пак, събу обувките си и претъркулвайки се към него, легна върху тревата. Видя го.

— Всичко е наред — увери я тихо Госейн. — Тук съм единствено аз. Помислих, че ме чу да идват.

Не си бе казал нищо подобно, но Патриша Харди се надигна рязко и това сякаш бе най-доброят начин да се успокои.

— Ти ме стресна — заяви тя, а гласът ѝ, подходящо приглушен, прозвуча равно. Разбира се, имаше здрави таламусни реакции.

Той се отпусна в тревата до нея и позволи булото на нощта да пропълзи върху него. Втората нощ без полиция! Беше трудно за вярване. Долавяше градските шумове — слаби, безлични и съвсем неподтикващи към размисъл. Къде бяха бандите и крадците? Те изглеждаха нереални, изследвани от безопасността на туй тъмно убежище. Вероятно годините и чудесните образователни системи ги бяха отсели, оставяйки само страшните легенди и шепа отрепки, които се прокрадваха в мрака, за да търсят безпомощни жертви. Не, това не можеше да бъде истина. Хората ставаха по-смели, щом техните съзнания се интегрираха със структурата на вселената наоколо. Някъде се замисляше или извършваше насилие. Някъде ли? Навярно тук.

Госейн погледна момичето. Сетне започна да говори шепнешком. Описваше собственото си положение — начина, по който бе изхвърлен от хотела, амнезията, която покриваше паметта му, и странната илюзия, че е бил женен за Патриша Харди.

— А после — приключи тежко той — тя се оказа дъщеря на президента и абсолютно жива.

— Вярно ли е, че тия психолози — подзе Патриша, — подобни на човека, при когото ще ходиш, са спечелили в игрите пътешествие до Венера и са се върнали на Земята да практикуват своята професия? И че в действителност никой друг не може да изучава психиатрия или свързаните с нея науки?

— Ами да — реагира Джилбърт Госейн, без да се съредоточи. — Други, разбира се, също се подготвят по тази специалност, обаче...

Той бе усетил остьр, внезапен копнеж час по-скоро да дойде моментът за интервюто с доктор Енрайт. Колко много би могъл да научи тогава! После нахлу предпазливостта. Запита се защо дамата бе задала такъв въпрос, вместо да коментира неговия разказ като цяло. Потърси я с поглед в мрака. Но нейното изражение беше обгърнато от нощта. Гласът ѝ се появи отново:

— Искаш да кажеш, че нямаш ни най-слаба представа кой си?
Как изобщо стигна до хотела?

— Имам смътен спомен — отвърна сериозно Госейн, — че взех автобус от Крес Вилидж до летището в Нолендия. И отчетливо виждам присъствието си в самолета.

— Яде ли на борда?

На мъжа му бе нужно известно време, за да се сети. Това беше един интенсионален свят, в който той се стремеше да проникне, и толкова несъществуващ, колкото всички сродни му светове. Споменът никога не е запаметеното нещо, но поне при повечето хора, когато в ума свети някаква следа, обикновено има и факт с подобна структура. Неговото съзнание не съдържаше нищичко, което би могло да бъде свързано с физическата реалност. Не бе ял, определено и недвусмислено.

— Наистина ли нямаш дори най-малка представа каква е цялата тази работа? — питаше Патриша. — Нито намерение или план да се справиш с нея? Просто се движиш в огромна тъмнина, така ли?

— Именно — отвърна Госейн и зачака.

Мълчанието трая дълго. Твърде дълго. А щом дойде отговорът, не беше от младата дама. Някой налетя отгоре му и го повали. Други фигури изскочиха от храста и посегнаха да го сграбчат. Той бе отново на крака, отхвърляйки първия мъж. Силен страх го накара да се бори, даже след като плетеница яки ръце го задържаха достатъчно здраво, та да не може да избяга.

— Отлично — чу глас. — Сега ги напъхайте в колите и да се махаме оттук.

„Дали тези хора са дошли по сигнал от момичето или пък са гнусна банда?“ — запита се Госейн, докато седеше вързан върху задната седалка на просторен седан.

Рязко дръпване напред временно прекрати тревожните му размишления.

[1] Оператор, който образува клас, име или сказуемо от всяко дадено изразяване. — Б.пр. ↑

[2] Значение при различна последователност на елементите. — Б.пр. ↑

IV

Науката не е нищо друго освен разум и здравомислие.

Станислав
Лешчински, крал на
Полша, 1763 г.

Както хвърчаха по пустите улици, Джилбърт забеляза, че пред него се движеха две, а отзад — три коли. Наблюдаваше техните черни обтекаеми форми през предното стъкло и в огледалото за задно виждане. Патриша Харди бе в една от тях, ала въпреки че напрегна очите си, не можа да я различи. Не че това имаше значение. Той бе разглеждал пленилите го и подозрението му, че те не са улична банда, вече беше по-ясно очертано.

Госейн заприказва мъжа вдясно от себе си. Никакъв ответ. Обърна се към мъжа отляво. Преди да успее да го заговори, онъ каза:

— Не сме упълномощени да бърборим с теб.

Упълномощени! Уличните бандити не се изразяваха така. Значително облекчен, Джилбърт потъна отново в седалката. Накрая направиха голям завой и се впуснаха из някакъв тунел. Сега се движеха бързо нагоре през слабо осветена подземна кухина. След около пет минути се провидя изходът. Автомобилите рязко изскочиха в кръгъл модернизиран двор, намалиха скоростта и спряха пред една страда.

Мъжете започнаха да излизат от купетата. Госейн зърна младата жена, която слезе от най-предната кола, върна се назад и се взря в него.

— Само за сведение — подхвърли му, — аз съм Патриша Харди.

— Да — кимна той. — Зная от този следобед. Намери се кой да ме осведоми.

Очите ѝ се проясниха.

— Проклет глупак — рече тя, — защо не изчезна?

— Защото трябаше да разбера. Трябаше да разбера за себе си.

В гласа му прозвуча странна интонация, нещо като чувството за пустота на човек, който е загубил своята самоличност.

— Жалък идиот — отрони по-тихо Патриша. — Точно днес, когато те събраха кураж за решителната крачка. Имат шпиони във всеки хотел. Всичко казано от детектора на лъжата за теб е било докладвано веднага и просто не искат да рискуват. — Тя се поколеба за момент, после продължи мрачно: — Твоята надежда е Торсън да остане незаинтересован. Баща ми го предума да те изследва, ала той те смята още за маловажен. — Кратка пауза. — Съжалявам.

Ето че жената се обрна и не погледна повече зад гърба си. Вървеше към някаква отдалечена врата, която се отвори, преди да я докосне. За миг се откри много ярко преддверие, сетне тази картина угасна. Изминаха някъде между пет и десет минути. Накрая едър мъж с орлов нос изникна спокойно от друга врата и посочи Госейн.

— Значи това е опасният човек! — произнесе той с ясно изразен сарказъм.

Обидата изглеждаше напразна. Пленникът започна да преценява физическите характеристики на господина и после важността на достигналата до него реплика. Очакваше да бъде помолен да излезе от автомобила. Сега се отпусна озадачен на седалката. Идеята, че го считат за опасен, беше съвсем нова и навярно без никаква структурна връзка с фактите. Джилбърт Госейн бе обучен не-А, чийто разум е бил повреден от тайнствена амнестична бъркотия. Той би могъл да докаже в игрите, че е достоен за Венера, но щеше да бъде просто един от хилядите съперници, постигнали подобен успех. Трябаше да демонстрира друга качествена разлика между себе си и останалите човешки създания.

— Аха, мълчиш — каза провлечено едрият мъж. — Не-А пауза, предполагам. Вече всеки момент твоето настоящо сложно положение ще бъде въведено под контрола на мозъчната ти кора и ще продължат да звучат семантично мъдри думи.

Джилбърт изучаваше с любопитство този господин. Изражението му беше по-малко свирепо, а поведението — не толкова животински страшно.

— Мога само да приема, че си човек, който не е успял в игрите и поради това им се подиграва. Беден идиот! — кимна съжалително

Госейн.

— Ела — повика го със смях онзи. — Предстоят ти някои шокове. Впрочем моето име е Торсън, Джим Торсън. Заявявам ти без страх, че ще отида по-далеч от теб.

— Торсън! — повтори като ехо пленникът и мълкна. Без нито дума повече последва орловоносия през някакъв богато украсен вход в двореца на Машината, където живееха президентът и Патриша Харди.

Започна да обмисля необходимостта от решителен опит за бягство. Не, още не. Бе странно да чувства ситуацията така силно, да знае, че да научи за себе си е по-важно от всичко останало.

Вървяха по дълъг мраморен коридор, който свършваше при отворена врата. С усмивка, изкривила продълговатата му физиономия, Торсън задържа дъбовото крило за Госейн. После влезе вътре и затвори зад себе си, отпращайки крачещите отзад пазачи.

В стаята чакаха трима души — Патриша Харди и двама господа. Единият от тях беше 45-годишен, с приятна външност и седеше зад бюро. Но вниманието на Госейн бе привлечено от втория мъж.

Явно претърпял злополука, той представляваше скърпено чудовище. Имаше пластмасови ръка и крак, а гърбът му бе обхванат от пластмасова клетка. Главата му изглеждаше сякаш изваяна от непрозрачно стъкло. Нямаше уши. Две живи очи надничаха иззад гладкия като лед купол от медицински заместител. Беше късметлия в известен ограничен смисъл. От слепоочията надолу лицето му стоеше непокътнато. Носът, устата, брадичката и шията бяха човешки. Инак приликата му с всичко нормално зависеше от части от мисловните отстъпки на наблюдателя. В момента Джилбърт Госейн не бе готов да направи никакви. Избра да постъпи на едно равнище на абстракция — дързост.

— Какво, по дяволите, е това? — попита той.

Съществото се захили с басово задоволство. Когато заговори, гласът му отекна дълбок като сол-струна на виола.

— Нека приемем, че съм величината „Х“ — предложи сакатият.

Вниманието на Госейн се прехвърли от „Х“ към младата жена. Тя издържа хладно погледа му, макар че оттенък за подсилване на цвета изби по бузите ѝ. Бързо се беше преоблякла в нова дреха, някаква вечерна рокля. Това бе придало на външния ѝ вид тон, необичаен за Тереза Кларк.

Странно трудно му беше да се съсредоточи върху другия мъж. Даже за неговия трениран мозък нужната преориентация да възприеме президента на Земята Харди като заговорник издигна твърде високо препятствие, за да го преодолее леко. Но накрая изобщо не можеше да се отдръпне от установяването на самоличността.

Бяха предприети незаконни действия. Хората не правеха такива неща, каквото сториха на него, или, да речем, каквото Патриша и Торсън бяха казали. Освен ако то не означаваше, че... Дори Машината намекна за предстояща неприятност. А тя на практика бе изсипала толкоз много думи относно забъркването на фамилията Харди.

Президентът, видян от тъй близко разстояние, притежаваше твърдия поглед на умел защитник на дисциплината и усмивката на човек, който трябва да бъде тактичен и любезен с голям брой граждани. Устните му бяха тънки. Имаше вид, сякаш умееш да прекъснеш дадена беседа или да поддържа упорито главната тема. Напомняше опитен администратор, бдителен и привикнал да упражнява власт.

— Госейн — заяви той сега, — ние щяхме да бъдем осъдени на лоши позиции, ако бяхме приели управлението на Машината и философията на не-А. Високоинтелигентни сме и способни на всякакво уважение, но крием в своята природа определени безскрупулни качества, които нормално биха ни попречили за солиден успех. Деветдесет и девет процента от световната история е написана от хора като нас и можеш да бъдеш сигурен, че отново ще е така.

Джилбърт се взря в управника. Нещо започна да стяга сърцето му. Беше му казано доста много. Или заговорът се готвеше да излезе наяве, или неясните заплахи, дето вече бяха отправени към него, имаха най-смъртоносни значения. Харди продължи:

— Съобщавам ти това, за да подчертая следващите инструкции. Госейн, няколко оръжия сочат към тебе. Ти съответно ще отидеш безропотно до онзи стол — той махна с дясната ръка, — там ще ти бъдат поставени белезници и ще бъдеш подложен на някои други малки унижения.

Погледът му се премести зад жертвата.

— Торсън, донеси тук необходимите машини — нареди властно.

Пленникът беше достатъчно благоразумен, за да не се надява да избяга от тази стая. Пристъпи напред и позволи да свържат с гравни китките му и страничните облегалки на стола. После наблюдаваше с

напрегнато любопитство как едрият мъж дотъркаля маса на колелца с голям брой дребни, изящни на вид апарати върху нея. Торсън прикрепи с лепенки дузина чашкообразни устройства към кожата на Госейн — шест от тях към главата и лицето му, а другите шест към гърлото, рамената и горната част на гърба.

Той разбра, че не е единствената вълнуваща се личност в това помещение. Двамата мъже, Майкъл Харди и чудовището, се наведоха в креслата си. Влажните им сини и жълто-кафяви очи светеха жадно. Патриша кротуваше свита. Бе изтеглила нагоре крака връз седалката и с едната ръка държеше неподвижно цигара до устните. Смукуваше автоматично от нея, ала не гълташе дима. Просто го поемаше зад зъбите си и бързо го изхвърляше навън. Тя правеше същото отново и отново.

Джим Торсън бе най-спокойният от квартета. С уверени движения на пръстите изпипа някакви последни нагласявания върху част от машината, която Госейн не успя да види, сетне погледна очаквателно президента Харди. Но тъкмо Госейн пръв наруши тишината и рече с пресипнал тон:

— Мисля, че трябва да ме изслушате за момент.

Той направи пауза не защото беше свършил, а понеже внезапно се почувства отчаян. „В името на здравия разсъдък, какво става тук? — запита се мислено той. — Това не може да се случва на едно почтено човешко създание върху мирната Земя през 2560 година от н.е.“

— Усещам се — подхвана Джилбърт и гласът му прозвучва дрезгаво в собствените му уши — като дете в лудница. Вие искате нещо от мен. Ако уважавате логиката, кажете ми го ясно и аз ще се постараю по най-добрия начин за вас. Естествено — продължи пленникът — ценя скромния си живот повече от всички факти, които бихте могли да пожелаете от моя милост. Със сигурност никой индивид в този не-А свят не е от значение за степента, с която неговите идеи, открития или личност ще се използват във вреда на човечеството. Отделни машини не влияят на равновесието срещу натрупаната научна маса, щом тя служи на решителни смели мъже при защитата на цивилизацията. Туй е било доказано. Не с уникална наука се печели война. — Сега погледна въпросително Майкъл Харди. — За нещо подобно ли става дума? За някакво изобретение от моите дни преди амнезията?

— Не. — Гласът беше на „Х“. Инвалидът изглеждаше развеселен. Ето че добави: — Ох, наистина е интересно. Тук седи човек, който не осъзнава нито своята цел, нито своите предимства и все пак появата му в този период не може да бъде съвсем случайна. Невъзможността на хотелския детектор на лъжата да проникне в неговата същинска самоличност е безprecedентно явление.

— Но той говори истината — възрази Патриша Харди, като спусна краката си на пода и остави ръката с цигарата да се люлее свободно. Видът и тонът ѝ бяха твърде сериозни. — Нали детекторът каза, че съзнанието на Госейн не знае самоличността му?

Една пластмасова длан махна покровителствено към нея. Басовият глас беше толерантен:

— Мила моя млада лейди, нека не забравяме, че машините лесно се повреждат. Великолепният господин Кранг и аз — очите му блеснаха важно — доказахме това, за да удовлетворим доста хора, включително твоя баща. — Тук спря за малко. — Не мисля, че каквото и да е твърдение, излязло от Госейн или направено за него от обикновени апарати за тестване на мозъка, трябва да бъде прието от нас.

Президентът Харди кимна.

— „Х“ е прав, Пат. Мъж, който погрешно вярва, че е женен за дъщеря ми, може да бъде просто още един психоневротик. Самата појава обаче на такъв човек точно в този момент следва да бъде проучена. А неспособността на хотелския детектор на лъжата да установи самоличността му е толкова необичайна, че, както виждаш — той простря ръка, — даже Торсън се заинтересува. Според мен агентите на Галактическия съюз ни го подхвърлят, за да го прегледаме. Е, ние възнамеряваме да свършим това. Какви са твоите планове, Джим?

— Искам да преодолея блокировката на неговата памет и да открия кой е — отвърна Торсън, свивайки рамена.

— Аз не смятам, че информацията, която получаваме, трябва да се знае от твърде много хора — забеляза „Х“. — Госпожице Харди, напуснете стаята.

Младата жена стисна устни.

— Предпочитам да остана — тя предизвикателно тръсна глава.
— В края на краищата поех рискове.

Никой не каза нищо. Получовекът й хвърли поглед, който се стори на Госейн непреклонен. Дамата се размърда неловко, после се обърна към баща си сякаш за подкрепа. Големият управник отбягна очите й, въртейки се неспокоен на своя стол.

Тя стана, свъсци вежди и подчертала саркастично:

— Значи той също те смути. Ех, не вярвам, че ще уплаши и мене. Някой ден ще пусна в него куршумче, което никой хирург няма да успее да компенсира с пластмаса.

Патриша излезе и затвори с тръсък вратата след себе си.

— Мисля, че не е нужно да губим никакво време — настоя президентът.

Не последваха възражения. Джилбърт видя пръстите на Торсън да посягат към превключвателя на машината върху масата. Пръстите мощно се завъртяха. Чу се щракване и бръмчене.

Отначало не се случи нищо. Той се напрегна, за да противостои на енергийните потоци. Но такива липсваха. Госейн безучастно наблюдаваше съоръжението. То жужеше и пулсираше. Подобно на тъй много апарати, имаше собствени специални електронни лампи. За пленника бе невъзможно да разбере дали те контролират скоростта на невидими двигатели, дали усилват някой смътен звук в тялото му, преобразуват енергия, определят времето за промени в незрим процес или пък участват във всяка от стотина други задачи.

Няколко от лампите надзъртаха весело през отворите на закръглен пластмасов кожух. Останалите, той знаеше, бяха твърде чувствителни, та да се излагат на нещо така яростно като обикновената температура и светлина на една стая. Те трябваше да бъдат скрити дълбоко в своите тесни гнезда — само някаква мъничка частица от техните лесно възбудими и гладки форми бе свързана с външната повърхност.

Наблюдението дразнеше очите на Джилбърт. Започна да мига и получените в резултат сълзи замъглиха погледа му. С усилие го отмести настрана от масата и машините й. Движението бе доста внезапно за неговите опънати нерви. В черепа му хлопна удар и пламна остро главоболие. Със сепване осъзна, че точно това му причиняваше машината.

Получи усещането, сякаш потъва към дъното на басейн с вода. Изглеждаше като че ли върху него се упражнява силен натиск от

всички посоки, включително и отвътре. Мъжът чуваше, някак от голямо разстояние, спокойния глас на Торсън да обяснява на своята публика:

— Тази любопитна машинка произвежда една разновидност нервна енергия. Потокът се погълща през дузината разклонения, които свързах с главата и рамената на Госейн, и простира равномерно по каналите, предварително установени в тялото му. Самата апаратура не създава нови конфигурации. Трябва да мислите за нея като за импулс, способен на мига да избяга и от най-малката бариера. Отдръпва се от препятствия, изменящи се приблизително с един процент от онова, което е нормално в работата ѝ. Тя е най-ревностен привърженик на физическата школа по пътя на най-слабото съпротивление.

Трудно беше да се разсъждава върху фона на гласа. Госейн не можеше да оформи завършена мисъл. Той се напрегна срещу замъгляващата сянка на звуковете и срещу енергията, която простираще в него. Нищо неолови освен смътно изближнали идеи и думите на Джим Торсън:

— Интересната от медицинска гледна точка характеристика на този изкуствен поток от нервна сила е... че е фотографирам. След малко, веднага щом лъчението проникне до най-отдалечените лесни пътища, аз ще получа няколко негатива и ще извадя известно количество снимки. Когато бъдат увеличени на части през проектор, те ще ни покажат в кои области на мозъка е съсредоточена неговата памет. Тъй като науката отдавна знае естеството на разума, складиран във всяка група клетки, тогава ние ще решим къде да умножим наляганията, които ще принудят исканата от нас специална памет да попадне на словесно равнище. Една по-нататъшна употреба на тая машина чрез използването на по-голяма мощност и комбинация със сложна лексикална формула ще извърши фактическата операция. — Той изключи апарата, измъкна от фотокамерата лъскав филм и кимна:

— Наблюдавайте госта!

После изчезна през най-близката врата.

Наблюдението не се оказа необходимо. Джилбърт не можеше да стои стабилно на стола си. Мозъкът му се обръщаше бързо в странна илюзия за въртене. Трябаше да се „развърти“ като дете, което е кръжало доста бързо около оста си. Торсън се върна, преди да се бе възстановило напълно нормалното му зрение.

Влезе бавно и пренебрегвайки „Х“ и Харди, отиде при Госейн. В ръката си държеше две снимки. Спра за момент право пред своя пленник и се взря в него.

— Какво откри? — попита президентът.

Оня му махна нетърпеливо да мълкне. Жестът бе стряскащо неучтив и което ги изненада особено, сякаш не осъзнаваше, че го е направил. Торсън остана там и изведнъж личността му не беше просто тази на още един индивид. *Той я задържаше вътре*. Под студената външност имаше чудноват изблик на нервна енергия, някакво изключително мощно човешко създание. Госейн забеляза, че поведението му не е на служител с почтително отношение към повисшестоящ. То бе заповедно, уверено, окончателно и ясно. Когато се съгласяваше с другите, беше, защото така е пожелал. Ако пък не се съгласяваше, решаващо бе неговото мнение.

„Х“ прекара инвалидната си количка до Джим Торсън и дръпна снимките от пръстите му. Подаде една на Харди. Двамата мъже изследваха фотографиите с отчетливи и различни емоции.

Сакатият почти слезе от количката. Движението разкри няколко неща за това комбинирано тяло. То показва ръста му. Беше по-висок, отколкото смяташе Госейн. Хм, най-малко пет фута и десет или единайсет инча^[1]. Видя също как неговата пластмасова ръка бе прикрепена към пластмасовата клетка около средната част на торса и че лицето му може да изразява учудване.

— Добре ще направим, ако не му позволим да се срещне с онзи психиатър — промълви той. — Улучили сме подходящия момент в началото.

— За какво говориш? — попита Майкъл Харди, който изглеждаше разстроен. — Не забравяй, че съм в сегашното си положение благодарение на твоята способност да управляваш игрите на Машината. Никога не бих могъл да схвани цялата тая не-А материя относно човешкия мозък. Виждам само плътно светло петно. Предполагам, че са схемите на нервните линии и че ще бъдат разплетени при увеличението на екрана.

Този път Джим Торсън го чу. Приближи се, посочи нещо върху снимката и прошепна някакво обяснение, от което лицето на Харди бавно побледня.

— Ние ще трябва да го убием — каза мрачно. — Веднага.

— Защо? — сопна се Торсън, поклащащи раздразнен глава. — Какво ще успее да направи той? Да предупреди света ли? — После стана по-сериозен. — Забележи, че изобщо липсват ярки линии близо до *това*.

— Но ако допуснем, че открие начин да го използва? — Отново беше президентът.

— Ще са необходими месеци! — възклика „Х“. — За двайсет и четири часа не можеш дори да си помръднеш малкия пръст.

Имаше още шушнения, на които орловоносият Торсън отговори яростно:

— Разбира се, вие не очаквате от него да избяга от *нашия* затвор. Или сте чели Аристотеловата измислица, в която героят винаги побеждава, а?

Накрая нямаше никакво съмнение какъв ще бъде неговият път. Дойдоха мъже и отнесоха Госейн, стола, белезниците и всичко останало четири реда стъпала надолу в затвор от солидна стомана. Щом прислужниците се изкачиха обратно на по-горния етаж, двигател вдигна цялото стълбище през люк в тавана на височина двайсет фута. Масивна врата прилепна с дрънчене върху отвора и тежки решетки се спуснаха с тръсък. Настана тишина.

[1] 178–180 сантиметра. — Б.пр. ↑

V

Госейн седеше неподвижен на стоманения стол. Сърцето му биеше силно, слепоочията пулсираха и всеки няколко минути се чувстваше слаб и болен от тази реакция. Потта, която се лееше от него, изглежда, нямаше край. „Боя се — помисли той. — Ужасно много се боя.“

Това сигурно идваше от самите колоиди на непозната субстанция. Едно цвете, затварящо своите листенца за през нощта, показва страх от тъмнината, но то си няма развита система, та да пренася сигнала, и никакъв таламус, който да приема и преобразува електрическото съобщение в емоция. Човешкото същество представлява физико-химическа структура, чието усещане за живот води началото си от твърде сложна организация. След смъртта тялото се разлага, а личността оцелява под формата на поредица изопачени импулси-спомени в нервните системи на други хора. С течение на годините тия спомени отслабват. В най-добрия случай Джилбърт Госейн щеше да се съхрани като нервен импулс в разни човешки създания в продължение на половин столетие, като емисия върху филмов негатив — малко повече, и като електронна схема в група катоднольчеви клетки — може би за две столетия. Никоя от изброените възможности не намаляваше дори частично потния поток от неговата кожа в това помещение почти без въздух.

„Все едно съм мъртъв — каза си скръбно той. — Ще умра. Ще умра.“ И в момента, в който помисли това, установи, че нервите му се късаха.

От тавана плисна силна светлина. Някакъв метален процеп се разширяваше. Нечий глас произнесе:

— Докладвай на господин Торсън, че той е добре.

Изминаха десетина минути и после надолу се спусна стълбище. Предният му край дрънна о пода. Работници започнаха да трополят по него, понесли някаква маса. В бърза последователност машината, която беше вече използвана върху Госейн, и няколко други с различна

форма и предназначение бяха свалени в затвора и закрепени към масата. Скоро работниците се прибраха обратно.

Подир тях двама мъже със сурови лица слязоха предпазливо при пленника. Те изследваха ръцете и китките му. Накрая си отидоха и пак настъпи тишина.

Сетне стоманената плоча се отвори още веднъж с плъзгане и дрънчене. Госейн се сви, очаквайки Торсън. Вместо него пъргаво се появи Патриша Харди. След като отключи белезниците, тя каза с нисък настойчив тон:

— Следвай ме по коридора вдясно в продължение на сто фута. Там под главното стълбище ще видиш врата. Зад нея има два реда по-тесни стъпала, които водят нагоре близо до моя апартамент. Вероятно ще можеш да се скриеш благополучно вътре. Не зная. От този момент нататък съдбата ти е в твои ръце. Късмет.

Щом го освободи, изтича пред него. Мускулите на Госейн бяха така схванати, че той се препъваше несръчно на всяка крачка. Но дадените указания бяха правилни. И докато стигна спалнята на момичето, кръвообращението му се нормализира отново.

Лек аромат на парфюм се идентифицираше с това помещение. От двукрилите стъклени врати край леглото с балдахин Джилбърт се взря в атомния фар на Машината. Той грееше толкова близо, че му се струваше — ще хване светлината, ако протегне ръка.

Госейн не споделяше надеждата на Патриша Харди, че ще се укрие успешно в нейната спалня. Пък и сега, преди да научат за бягството му, бе време да направи пробива. Тръгна напред и после бързо се дръпна обратно, когато под балкона минаха в група половин дузина въоръжени мъже. Малко по-късно надзвърна навън: двама от тях бяха клекнали зад редица храсталаци на разстояние около сто фута.

Сетне се оттегли в спалнята. Не бе необходимо повече от минута, за да хвърли поглед на четирите стаи от апартамента на Патриша. Избра тоалетната като най-добър наблюдателен пункт. Помещението разполагаше с прозорец и малък балкон, които гледаха към някаква ниша насторани от главния двор. В най-лошия случай можеше да се спусне долу и да прибягва от храст към храст. Той седна тежко на дългата пейка пред огледалото за цял ръст. Почивайки си тук, имаше време да се чуди на постъпката й.

Тя беше поела сериозен риск. Причината бе неясна, ала изглеждаше очевидно, че съжалява за участието си в заговора срещу него.

Мисълта му се прекъсна, понеже една далечна врата скръцна слабо. Мъжът се изправи на крака. Можеше да е младата дама. Точно така. Гласът ѝ се чу тихо момент по-късно пред тоалетната.

— Вътре ли си, господин Госейн?

Той отключи, без да каже дума, и те останаха лице срещу лице от двете страни на прага. Първа проговори тя:

— Какви са плановете ти?

— Да се добера до Машината.

— Защо?

Госейн се колебаеше. Патриша Харди му бе помогнала и с това заслужила неговото доверие. Но по-добре беше да помни, че е невротичка, която вероятно е действала по вътрешен импулс. Жената може би все още не осъзнаваше пълните последици от стореното. Той я видя да се усмихва мрачно.

— Не бъди глупав — сряза го тя — да се опитваш да спасиш света. Нищо не можеш да направиш. Заговорът е по-голям и от Земята, и от Слънчевата система. Ние сме пионки в игра, дирижирана от звездни хора.

Госейн я погледна втренчено.

— Луда ли си? — попита.

В момента мъжът изпитваше някакво чувство за пустота, усещане, че е чул фрази с твърде силно значение. Отвори уста да продължи отново и после я затвори. Спомни си една дума, която Харди бе употребил по-рано — „галактически“. Тогава беше доста напрегнат, за да проумее смисъла ѝ. Сега съзнанието му започна да се отдръпва от хаоса, царящ тук. То се свиваше все повече и повече и накрая се закрепи върху нещо, което Патриша бе казала преди малко.

— Хора ли? — повтори като ехо той.

Дамата кимна.

— Но не ме питай как са отишли там. Аз дори не зная как човечеството е дошло на Земята. Теорията за произхода ни от маймуните изглежда приемлива само докато не я изследваш по-отблизо. Моля те, нека не се задълбочаваме в тази тема. Доволна съм,

че те са хора, а не чуждопланетни чудовища. Уверявам те, че Машината не може да направи нищичко.

— Тя би могла да ме защити.

Младата жена се намръщи и уточни бавно:

— Е, да, при това положение. — Пак го погледна изпитателно със светлите си очи. — Не разбирам обаче къде стоиш в цялата тая работа. Какво ти откриха?

Госейн описа кратко и ясно своите преживелици и добави:

— Там трябва да се крие *нещо*. Машината също ме посъветва да си фотографирам мозъчната кора.

Патриша Харди мълчеше.

— Господи — произнесе накрая тя, — може би те имат право да се страхуват от теб... — После внезапно се прекъсна. — Ш-шт, някой е при външната врата.

Джилбърт беше доловил музикалния звън. Надникна през рамо към прозореца.

— Не, още не тръгвай — настави го бързо жената. — Заключи след мен и напусни само ако претърсват.

Скоро чу стъпките ѝ да се отдалечават. Когато се върнаха назад, те бяха придружени от други, по-тежки.

— Бих искал да видя човека — обади се някакъв мъжки глас. — Защо не ми каза за намерението си? Сега даже Джим Торсън е уплашен.

— Откъде да знам, че той е различен, Елдред? — попита спокойно младата дама. — Разговарях с личност, която изобщо няма спомен за своето минало.

„Елдред“ — помисли Госейн. Трябваше да го запамети. То му се стори повече като първо, отколкото като фамилно име. Господинът подзе отново:

— Ако беше някой друг, а не ти, щях да повярвам на това. Винаги съм усещал, че играеш собствена лична игра. За Бога, не бъди толкоз умна.

— Мили мой — засмя се момичето, — когато Торсън някога заподозре, че Елдред Кранг, командир на местната галактическа база, и Джон Прескот, вицекомандирът, са били и двамата превърнати в привърженици на не-А, тогава ще имаш основание да говориш за лични игри.

— Пат, ти луда ли си дори да го споменаваш? — прозвуча слисан и притихнал мъжкият тембър. — ... Но аз възнамерявах да те предупредя. Вече не се доверявам абсолютно на помощника си. Той хитрува и извърта още от пристигането на Торсън. За щастие аз въобще не съм му позволил да открие моите чувства към не-А.

Жената каза нещо, което Госейн неолови. Настипи мълчание, последвано от безпогрешен звук на целувка, и сетне нейният глас запита:

— Идва ли с теб и Прескот?

Госейн трепереше. „Глупаво е — реши гневно той. — Аз никога не съм бил женен за нея. Не мога да оставя тази фалшива вяра да ме смущава емоционално.“ Емоцията може би беше фалшива, ала се изискваха няколко сериозни терапии, за да се прекъсне влиянието й върху него.

Мелодичен звън пресече мисълта му. Чу, че Елдред и приятелката му отиват във всекидневната. Подир малко вратата се отвори и един мъж произнесе:

— Госпожице Патриша, имаме заповед да претърсим апартамента за избягал затворник... Извинете, господин Кранг, не ви видях.

— Всичко е наред — това бе човекът, който целуна Патриша Харди. — Направете вашето претърсане и после се махайте.

— Да, сър.

Госейн не чака повече. Балконът на тоалетната беше затулен от дърво. Той достигна земята благополучно и запълзя бавно на ръце и колена покрай стената. Нито веднъж през тия първи няколкостотин ярда не излезе от прикритието на храст или дънер.

Беше на сто фута от почти пустата основа на Машината, когато дузина коли се появиха бързо иззад една редица дървета — явно бяха стояли там в засада — и откриха огън по него. Джилбърт нададе див вик към гигантското съоръжение:

— Помогни ми! Помощ!

Машината обаче се извисяваща надменна и без да му обръща внимание. Ако бе истина това, което гласеше легендата, че тя е в състояние да защитава себе си и своя двор, тогава очевидно нямаше никаква причина за действие. Нито дори с мигване на електронна

лампа металната грамада не показва, че осъзнава престъплението, извършвано в нейно присъствие.

Госайн пълзеше лудо по тревата, когато го удари първият куршум. Уцели го в едното рамо и го завъртя на пътя на страшния енергиен лъч. Дрехите и плътта на човека бяха обхванати от буйни пламъци. После той се претърколи и изстрелите отново се съсредоточиха отгоре му. Те започнаха да го разкъсват на парчета, докато изгаряше от силна ярост.

Непоносимото беше, че е в съзнание. Можеше да почувства неотслабващия огън и куршумите, които проникваха в неговото гърчещо се тяло. Ударите и топлината унищожаваха жизненоважните му органи, краката, сърцето и белите дробове даже след като бе престанал да мърда. Последната му слаба мисъл беше безкрайната тъга, безнадеждното осъзнаване, че сега никога няма да види Венера и нейните неразгадани тайни.

Някъде по това време настъпи смъртта.

VI

Странен тежък звук привлече вниманието на Госейн. Изглежда, идващ отгоре. Ето че се усили бързо и прерасна в непрекъснато бучене, наподобяващо шума от голям брой равномерно работещи машини.

Джилбърт Госейн отвори очи. Лежеше в полумрак до ствола на гигантско дърво. Наблизо се виждаха слабо още два дънера, но техните размери бяха толкова неправдоподобни, че той затвори клепачи и остана да лежи тихо и да се вслушва. Нямаше друго пряко възприятие. Мозъкът му бе никакво съчетание от уши и улавяното от тях. Нищо повече. Представляващо сякаш нежив обект със способност да открива звуци...

В него се прокрадна допълнително усещане. Можеше да чувства тялото си, проснато върху земята. Не се включваше никакъв визуален образ, обаче впечатлението в ума му постепенно се разшири. Поддържаше го почвата на Венера, солидно, здраво подкрепяна от нейната вкоренена планетна основа.

Мудният слой от мисли се промени. Венера. Но той не беше там. Бе на Земята. В една отдалечена част на съзнанието му се събуди картина. Едва-едва процеждащите се импулси-мостри се превърнаха в поток, после — в широка тъмна река, бързаща към голямо море.

— Аз съм мъртъв — каза си той. — Бях застрелян и изгорен до смърт.

Сви се от възпоменанието за ужасната болка. Ръцете му се притиснаха силно към терена. Душата му бавно се открехна отново. Фактът, че беше жив със спомена, че е бил убит, се преобрази в нещо по-малко от запаметена агония, а повече в никаква загадка — парадокс без очевидно обяснение в света на не-А.

Страхът, който болката бе възвърнала, отслабващ с течение на спокойните минути. Мисълта му в този чудноват полуусъзнателен мир, където съществуваше днес, започна да се съсредоточава върху други страни от неговото положение.

Мъжът се сети за Патриша Харди и нейния баща. Сети се за „Х“ и непреклонния Торсън и че има заговор срещу не-А.

Спомените оказаха върху него чисто физически ефект. Полека приседна. Отвори очи и откри, че се намира в същия полумрак като преди. Значи това не беше сън.

Пак видя чудовищно големите дървета. Сега наистина ги прие, каквото бяха. Сигурно те му бяха подсказали автоматично, че е на Венера. Всеки знаеше за тамошните великански лесове.

Той определено беше на втората планета от Слънчевата система.

Госейн се изправи на крака. Чувстваше тялото си. Изглежда, че с него всичко бе наред. Изобщо не личаха белези, нито пък имаше усещането, че е бил раняван. Организмът му бе цял, жив, неповреден — с две думи, в съвършено здраве.

Носеше шорти, риза с отворена яка и сандали. Това го учуди за момент. Преди беше облечен в панталони с подходящо за тях сако: строгите дрехи на състезател в игрите. Сви рамена. Ех, нямаше значение. Нищо друго нямаше значение, освен че онзи, който бе ремонтиран неговата разбита плът, го е поставил тук, в тая гарантюанска гора, с някаква цел. Госейн се огледа. Внезапно се почувства толкова напрегнат, колкото и възбуден.

Трите ствала, които можеше да види, бяха дебели като небостъргачи. Спомни си, че венерианските дървета са известни с височината си до три хиляди фута. Погледна нагоре, но зашумената корона бе непроницаема. Както стоеше така и се взираше, усети, че звукът, дето го събуди, е престанал.

Поклати глава озадачен и вече отвръщащи очи, когато над него нещо изсвистя. Водна струя го удари по темето и го окъпа целия.

Първата порция беше като сигнал. Навсякъде околовръст започна да се излива вода. Чуваше плясъка ѝ в сенките от всички страни, а самият той бе отчасти потънал в нея. Подобно на гигантска система за поливане, клоните изпращаха надолу потоци влага и повече нямаше никакво съмнение какво се е случило.

Бе валял дъжд. Огромните листа бяха задържали товара в своите широки, извити навътре зелени пазви. Ала от време на време водата натежаваше прекомерно върху тях и рухваше в дълбините, най-често върху други листа. Процесът винаги трябваше да продължи, докато малка част от огромната течна маса на практика достигнеше земята.

Валежът сигурно е бил в колосален мащаб. Извади късмет, че е в гора, чиито листа можеха да удържат кажи-речи цяла река.

Госейн разгледа ствola на най-близкото дърво. Беше трудно да се вижда в слабата светлина, но накрая му се стори, че недалече отпред тя бе по-силна. Тръгна към нея и след две минути се добра до открита поляна. Пред него се простираше някаква долина. Отляво съзря широка, доста обезцветена река. Отдясно пък, каца на хълм и почти затулена от гигантски цъфтящи храсти, имаше постройка.

Венерианска къща! Тя се бе сгущила удобно в своята зелена околнна среда. Изглеждаше съградена от камък и (още по-важно) от мястото, където стоеше, та чак до самите ѹ стени забеляза храсти за прикритие. Щеше да се приближи до нея, без да бъде видян. Въпросният усамотен дом трябва да беше причината, поради която са го оставили точно в тази част на гората.

Изпречващите се по пътя му растения оправдаха очакванията. Нито веднъж не му се наложи да пресича голо пространство. Стигна до един храст, пламнал от пурпурни цветове, и под неговото прикритие огледа каменните стълби, които водеха нагоре през терасовидна градина към верандата на къщата. Върху най-долното стъпало личеше гравиран надпис. Той бе така рязко очертан, че се четеше без никакво затруднение:

ДЖОН И АМЕЛИЯ ПРЕСКОТ

Джилбърт се стъписа. Прескот. Спомни си името. Патриша Харди и приятелят ѝ го бяха използвали в нейния апартамент. „Когато Торсън някога заподозре — бе казала тя, — че Елдред Кранг, командир на местната галактическа база, и Джон Прескот, вицекомандирът, са били и двамата превърнати в привърженици на не-А, тогава...“ А после Кранг беше отговорил: „Аз възнамерявах да те предупредя. Вече не се доверявам абсолютно на помощника си. Той хитрува и извърта още от пристигането на Торсън.“

Толкова. Госейн знаеше кой живее в тази къща. Джон Прескот, който бе приел разумно не-А философията, но още не я беше направил

неделима част от своята нервна система и по такъв начин проявяваше колебание в решителния момент.

Наистина това трябваше да се знае. То оформяше собственото му отношение към мъжа и жената там горе. Започна бавно да се промъква през калта на терасираната градина. Сега се чувстваше безмилостен. Към самия него се бяха отнесли без пощада и той нямаше да щади никого. Искаше информация — за себе си, за нещата, които бе необходимо да научи относно Венера. Щеше да я получи.

Както се приближаваше към къщата, Госейн чу контраалта на женски глас. Спра за момент зад гъстия храсталак на десет фута от откритата веранда и я огледа предпазливо.

Русокос господин седеше на стълбите й и пишеше в някакъв бележник. Жената стоеше на прага.

— Е, предполагам, че ще мога да се оправя сама — казваше тя.
— Преди вдругиден няма да дойдат никакви пациенти. — Поколеба се и после добави: — Не желая да ставам критична, Джон, но ти така често отсъстваш, че вече едва се чувствам семейна. Изтече по-малко от месец, откакто се върна от Земята, и пак искаш да заминеш.

Онзи сви рамене и без да вдига поглед от бележника, подхвърли:

— Неспокоен съм, Амелия. Знаеш, че имам висок енергиен индекс. Докато не отмине лошото настроение, аз трябва да бъда в движение. Иначе започвам да изпитвам глупаво усещане за безизходност.

Госейн чакаше. Разговорът навсярно беше завършил. Жената се прибра вътре в къщата. Мъжът поседя още няколко минути на стъпалата, сетне се изправи и прозя. Изглеждаше очевидно необезпокоен от онова, което каза Амелия. Бе висок около пет фута и десет инча, с вид на здравеняк, обаче външната показност на сила губеше значение, щом никога не си преминавал телесната не-А тренировка. Хора, които не бяха поставяни при такива условия, трудно разбираха колко мощнни биха могли да бъдат мускулите им, ако временно са отделени от центровете на умора в мозъка.

Джилбърт бе взел своето решение. Жената нарече човека Джон. И в продължение на два-три дни нямаше да има никакви пациенти. Това му беше достатъчно. Този бе Джон Прескот, галактическият агент, преструващ се на доктор.

Твърдението на госпожата, че от завръщането на съпруга ѝ от Земята е изминал цял месец, смая Госейн. „Идва ли с теб и Прескот?“ — бе попитала Кранг Патриша Харди. Тя сигурно мислеше за Венера, защото той беше тук. Но краткостта на изтеклото време го смути. Бяха ли необходими за тялото му едва няколко седмици, та да се възстанови от своите отчайващи рани? Или агентът е пътувал неведнъж до Земята?

Не че това имаше някакво значение, установи Джилбърт. Значение в момента имаше само неговото нападение. То трябваше да бъде проведено сега, докато докторът стоеше в тази градина на венерианския си дом и не подозираше нищо.

Сега!

Калта попречи на бързото му придвижване напред. Прескот можа да се обърне, да види своя нападател, да разтвори широко очи и... да регистрира удара в лицето си. Дори успя да парира първия юмрук. Ако Госейн беше по-дребен и с по-слаби мускули, съпротивата би могла да го спре. Ала той не бе такъв. Агентът получи втория удар. Нанесе му още един по челюстта и хвана отпуснатото тяло, преди то да рухне.

Бързо понесе изпадналия в безсъзнание мъж по стълбите на верандата и се притаи до вратата. Чу се шум от тътрене на крака. Жената вероятно излизаше, за да разбере какво става. В къщата обаче нямаше никакво движение. Джон Прескот се размърда и слабо изстена. Гостът го накара да мълкне с нов юмрук и влезе през отворената врата.

Озова се в твърде просторна всекидневна без задна стена. Вместо това тя преминаваше в широка тераса. Отвъд забеляза градина и после нещо, което изглеждаше като друга долина, почти загубена в мъгла.

Вдясно от него лъщяха стъпала към горния етаж, а вляво второ стълбище се спускаше към сутерена. От двете страни имаше прагове, водещи към стаи. Госейнолови да тракат съдини и усети възбуджащата апетита миризма на готовено.

Той се изкачи нагоре. Ето че се намери в коридор с много врати. Бутна най-близката. Помещението беше просторна спалня с извити прозорци с изглед към горичка циклопски дървета. Оставил Прескот на пода до леглото, бързо разкъса на ивици един чаршаф и свърза припадналия мъж. Запуши му и устата.

Сетне слезе предпазливо на пръсти и отиде във всекидневната. Продължаващото дрънкане на готварски съдове охлаби опънатите му нерви. Очевидно жената не беше чула нищо. Той прекоси пространството, изчака малко, докато реши какво да прави с нея, и после смело престъпи прага на кухнята.

Госпожата тъкмо сервираше храна от серия електронни тенджери. Госейн зърна изискано сложена маса в тясна ниша. В този момент тя го видя с крайчеца на окото си и леко изненадана, врътна глава. Погледът ѝ скочи от лицето към калните му крака.

— О, Боже мой! — възклика Амелия.

Жената пусна чинията и се обърна към него. Госейн я удари веднъж и я подхвани, когато падна. Не почувства угрizение. Тя може би беше невинна. Може би изобщо не знаеше за дейността на своя съпруг. Но бе твърде опасно да рискува борба с нея. Ако беше не-А и той ѝ даде известна възможност, Амелия Прескот можеше да притежава достатъчно физическа сила, за да се отскубне и да вдигне тревога.

Тя започна да се гърчи в ръцете му, както я носеше нагоре по стълбите. Скоро Джилбърт я бе свързал, запушил ѝ устата и проснал тялото ѝ до нейния мъж. Остави ги двамата да лежат там и тръгна да изследва къщата. Преди да бъде сигурен, че победата му е пълна, се налагаше да провери дати наоколо няма още някой.

VII

*За да бъде приемлива като научно знание,
една истина трябва да бъде някаква дедукция от
други истини.*

Аристотел,
„Никомачинска етика“,
около 340 г. пр.н.е.

Къщата, изглежда, беше болница. Имаше петнайсет допълнителни спални, всяка от тях комплектована със стандартно болнично оборудване. Лабораторията и хирургията бяха в сутерена. Госейн бързаше от стая в стая. Когато накрая се убеди, че наоколо липсват хора, почна да претърска по-грижливо.

Почувства се неудовлетворен. Със сигурност занапред нямаше да бъде така лесно, както досега. Щом прегледа шкафовете с дрехи и претършува незаключените чекмеджета, той реши, че най-добрият план е да получи фактите, които искаше, и после да напусне това място. Колкото по-рано си отидеше оттук, толкова по-малък беше шансът на сцената да се появи и друг играч.

По време на целия обик въобще не намери оръжие. Разочарованието от този неуспех изостри усещането му за опасност от външен източник. Пъргаво излезе на верандата пред дома и след туй мина отзад, за да провери с бърз поглед дали не идва някой. Тогава дойде ред на въпросите.

Имаше ги доста много.

Забави го пейзажът, понеже установи причината, поради която не е в състояние да види долината, лежаща отвъд двора. От ръба на терасата Госейн гледаше надолу към сиво-синята завеса на далечината. Хълмът, върху чието рамо бе построена болницата, на практика изобщо не беше хълм, ами по-нисък връх на планина. Дори забеляза къде свършва неговият наклон. Там също растяха дървета. Те се

простираха на десетки километри и изчезваха в мъглявината на безкрайя. В тази посока, доколкото успя да различи, нямаше никакви планини.

Сега вече стана ясно, че сградата можеше да бъде доближена само от въздуха. Наистина нищо не им пречеше да кацнат на разстояние миля или малко повече (сигурно и той е бил приземен така) и сетне да вървят пешком. Приближаването отгоре обаче беше важна стъпка в тоя процес, което не се оказа съвсем окуражаващо. В един момент небето би могло да бъде пусто с изключение на пепелявата атмосфера, а в следващия миг някакъв кораб, натоварен с членове на банда, да се спусне върху самата тераса.

Джилбърт Госейн пое дълбоко дъх и бавно издиша. Въздухът продължаваше да бъде дъждовно свеж, това го стимулираше да приеме опасността. Кротката мекота на климата успокояваше тревожното му съзнание. Той позволи на приятното усещане от деня да завладее тялото му. Бе невъзможно да определи дали е сутрин или следобед. Сънцето не се виждаше. Огромната височина на небосвода беше пресечена от облаци, почти скрити от мъглявостта на дебелата над хиляда мили атмосфера. Тишината бе тъй интензивна, че смайваше, но не плашише. Във венерианска природа имаше някаква величественост, особен мир, който не можеше да се сравни с нищо преживяно от него до днес. Сякаш минутите бяха спрели да текат.

Настроението премина по-бързо, отколкото се появи. За Госейн бе от значение само времето. Онова, което ще научи за възможно най-краткото време, би могло да реши съдбата на Сънчевата система. За последен път претърси с поглед небето. После влезе вътре и се качи горе при своите пленници. Присъствието му тук беше пълна мистерия, ала чрез тях си запазваше поне отчасти контрол над положението.

Мъжът и жената лежаха свързани на сред спалнята. И двамата бяха в съзнание и го наблюдаваха с беспокойство. Нямаше намерение да ги наранява, но нямаше да навреди да ги държи уплашени. Погледна ги замислено. В известен смисъл сега, когато бе готов да се съсредоточи върху тях, той ги виждаше под нов ъгъл.

Амелия Прескот беше чернокоса, слаба и красива в много зряла степен. Тя носеше къса блуза, шорти и сандали.

— Млади човече, надявам се, осъзнавате, че съм оставила вечерята на печката — бяха нейните първи думи, щом Госейн махна

парцала от устата ѝ.

— Вечеря ли? — потрепера неволно той. — Искате да кажете, че скоро ще бъде тъмно?

Жената се намръщи, обаче не отговори пряко.

— Кой сте вие? — попита тя вместо това. — Какво търсите?

Тези въпроси напомниха неприятно на госта, че той в общ линии не знае за себе си нищо повече от нея. Коленичи до съпруга ѝ. Свали парцала от челюстите на Прескот и разгледа лицето му. Видяно от толкова близо, изражението му беше по-силно, отколкото очакваше. Само истинска вяра би могла да сложи такъв отпечатък върху чертите на човек. Проблемът бе дали неговите убеждения се кореняха в не-А, или силата му извираше от увереността, че един лидер следва да се развива.

Госейн смяташе, че коментарът на Джон Прескот за сполетялото го трудно положение ще разбули нещо от харектара му. Бе разочарован. Мъжът лежеше, взирайки се, вече по-замислено, нагоре в него. Но не пророни нито дума.

Джилбърт погледна отново жената.

— Ако вляза във връзка, какво трябва да кажа, за да ми изпратят робоплан? — запита той.

— Че желаете това, разбира се — кимна Амелия, като сви рамена. После го изгледа със странно изражение на лицето. — Аха, започвам да схващам — промълви бавно тя. — Вие сте на Венера нелегално и не сте запознат с всекидневието тук.

— Да, горе-долу — призна накрая след кратко колебание Госейн. Скоро се върна към своя проблем. — Дали пък да не се позова на някакъв регистрационен номер или нещо от тоя род?

— О, не.

— Значи им се обаждам и заявявам, че искам робоплан. А трябва ли да обясня къде да го изпратят?

— Не. Всички обществени робоплани са свързани в единна система за избиране. Това става по схема. Те следват електронната си карта и стигат до сградата с видеофона.

— И не трябва да направя абсолютно нищо друго ли?

— Точно така — усмихна се тя, поклащајки глава.

На Госейн се стори, че тази дама отговаря прекалено охотно. Имаше начин да провери думите ѝ. С детектор на лъжата. Спомни си,

че бе видял един в съседната стая. Донесе го и го инсталира до нея.

— Тя казва истината — съобщи с металния си глас устройството.

— Благодаря — подхвърли гостът към жената и добави: — Колко време е необходимо на някой обикновен робоплан да дойде дотук?

— Около час.

Върху масата до прозореца лежеше удължение от видеотелефона. Госейн се отпусна на стола до него, намери номера и го набра. Екранът даже не примигна. Той го погледна удивен. Бързо набра цифрите отново, като този път притисна слушалката до ухото си. Мъртва тишина.

Стана и изтича надолу по стълбите до главния апарат във всекидневната. Пак никакъв отговор. Тогава отвори задния капак и надникна в сърцето на механизма. Беше нормално загрят. Всичките му прозрачни електронни лампи светеха. Повредата сигурно бе извън сградата.

Заизкачва се бавно към втория етаж. В съзнанието му се оформяше мрачна картина — картината, че е изолиран тук, на тая планина. Изолиран физически и от тайната за своята самоличност. Взираше се сред никакъв тъмен вътрешен свят. Почувства се потиснат и напрегнат. Идилията бе свършила. Вярата му, че контролира положението, се оказа безсмислена пред лицето на това, което се беше случило с видеотелефона.

Силите, дето го бяха оставили на Венера, чакаха някъде навън. Какво?

VIII

Госейн продължи да се изкачва бавно по стълбите. На върха спря, за да събере мислите си. Планът му за лесно отпътуване беше пропаднал. Представи си нагледно шансовете. Трябваше да изкопчи нужната информация и по най-бързия начин да се махне оттук пеша.

Решението го ободри. Обърна се да влезе в спалнята, ала се закова на място, когато чу гласа на Джон Прескот.

— Не разбирам какво може да е станало с нашия видеофон.

— Възможни са само един-два варианта — прозвуча замислено тембърът на съпругата му. — Поставен е бил смущаващ еcran между нас и... — Джилбърт не успя да долови името, — или има повреда в самия апарат.

— Хм, не трябва ли да се получи автоматично предупреждение, преди нещо да се износи, а после да дойде техник и да го подмени?

Госейн изчака отговора на зададения въпрос. Беше му трудно да повярва, че те не знаят нищо за тази работа.

— Така е било винаги — отвърна Амелия Прескот. — Това изглежда много странно.

Обнадежден, пришълецът си наложи да почака допълнителен коментар. Когато такъв не бе направен, той слезе бързо на пръсти по стълбите и сепак се изкачи отново, но сега шумно. Забавянето изчерпа търпението му и понеже не беше сигурен, че от преструквите ще има никаква полза, реши да компенсира загубеното време в момента, щом влезе в стаята.

— Къде държите вашите карти на Венера? — попита.

Прескот не отговори, обаче жена му сви рамена и каза:

— Те са в един шкаф в лабораторията. — Тя подробно описа как може да го открие.

Госейн си спомни, че е гледал из него. Спусна се бързо в сутерена и изрови няколко шарени правоъгълника. След като пак се качи горе, той ги разстла върху пода и коленичи до тях. Беше виждал

карти на Венера и преди, но бе съвсем различно да си на самата планета. Освен това тези бяха по-подробни.

— Бихте ли ми посочили къде се намирате тук?

— Ние сме на лист № 3, ей в оная централна планинска област — рече госпожата. — Веднъж поставих на нея малък знак, показващ нашето приблизително местоположение. Може би още личи.

Засече го на около четиристотин мили северно от град Ню Чикаго.

— О, там има плодове в изобилие — кимна тя в отговор на неговото следващо запитване. — Милиарди малини с диаметър един инч, големи жълти круши, сочни, червеникави на цвет подобия на банани. Бих могла да изброя и дузина други, ала тези виреят през цялата година. Те ще ви помогнат да издържите всяко пътуване, което предприемете.

Госейн изследва внимателно лицето ѝ. Накрая се пресегна и докосна детектора на лъжата.

— Всичко е точно така — съобщи апаратът.

Обърна се отново към Амелия Прескот.

— Убедена сте, че ще бъда заловен ли? — полюбопитства той. За кратко време бе напрегнат. — Прав ли съм?

— Разбира се — реагира спокойно тя. — На Венера нямаме полицейска мрежа и никакви обикновени престъпления. Но появилите се случаи, изискващи детективска работа, винаги се решават с изключителна скорост. Ще ви бъде интересно да се срещнете с не-А детектив, пък и ще ви порази бързината, с която ще бъдете хванат.

Госейн, чиято главна цел беше да се свърже с венериански органи на властта, мълчеше. Разкъсваха го противоречиви чувства. Вътрешният му импулс в момента бе незабавно да се маха. Колкото по-скоро го погълнеше необятът на мощната гора, в толкова по-голяма безопасност щеше да бъде. Обаче пълното неразбиране на положението от Амелия съсредоточи по-силно вниманието му върху нейната личност.

Тя беше невинна. Изобщо не бе член на бандата. Това изглеждаше вече ясно.

Напротив, държането на нейния мъж не беше нормално. Докато мислеше по този въпрос, Госейн усети, че цветът на лицето му се променя. Досега допускаше, че не е разпознат. Джон Прескот не се

числеше сред присъстващите в двореца на Машината на Земята. Ех, можеше да се предположи, че са му показвани снимки.

Туй обръща нещата. По-рано бе решил да не дава никакви обяснения. Но ако Прескот го познаваше, тогава мълчанието нямаше ли да накара човека да заподозре, че самият той е идентифициран?

От друга страна, би било лудост да се представи като Джилбърт Госейн, щом не трябваше да го стори. Изправи се и се поколеба още веднъж. После внезапно проумя, че не е в състояние да се махне, без да каже на жената. Поне тя да знае за всеки случай.

Чрез Амелия цяла Венера щеше да бъде предупредена за ужасната опасност, която я заплашваше. Да ѝ се довери бе рисковано също и за нея, обаче Госейн имаше план за действие. Реши да остави съдбата на собствения ѝ съпруг в нейни ръце.

Седна на ръба на леглото. Сега, когато вече беше преценил, се чувствува спокоен и непоколебим. Нервите му бяха стабилни като олово, този устойчив елемент. Ето че привидно се обрна и към двамата, макар всъщност да го интересува само жената. След малко повече от минута Прескот се претърколи и го погледна изпитателно в лицето. Гостът се престори, че не забелязва.

Четвърт час по-късно гласът му замря. В ярката светлина от прозореца видя, че очите на Джон Прескот го фиксираят.

— Предполагам, осъзнавате — каза най-пост е той, — че вашият разказ търпи един основен недостатък.

Господинът бе изоставил дългото си мълчание. Госейн прие с безразличие включването му в разговора.

— Моят разказ е верен според моята памет — отвърна.

— И никой детектор на лъжата не отрече нито дума от него. Тоест, освен ако... — Тук направи пауза и мрачно се усмихна.

— Да? — настоя Джон. — Довършете.

— Освен ако цялата ми памет, която притежавам днес, не е от същата категория като онова по-раншно убеждение, че съм бил женен за Патриша Харди, а пък тя е умряла, оставяйки ме потънал в скръб. — Той рязко спря. — Какъв е този недостатък, дето сте открили?

Отговорът бе талamusно бърз:

— Идентифицирането на вашето настоящо „аз“ с убития Госейн. Вашият цялостен спомен за смъртта, начинът, по който куршумите и енергията са ви ударили и наринали. Помислете върху това. И после

поразсъждавайте върху основното кредо на не-А, че никой два обекта във вселената не могат да бъдат тъждествени.

Гостът мълчеше. Отвъд прозореца дървета, по-високи от най-високите небостъргачи, се устремяваха към синкаво мъгливо небе, а никаква пъргава река течеше през чуждия вечнозелен свят. Странна и ужасна обстановка за разговор относно гълбинното естество на органичната и неорганична материя, на молекулни, атомни, електронни, неврални и физикохимични неща — такива, каквито бяха. Изпитваше дълбоко удивление, понеже му се струваше, че *той* не пасва в тая вселена. Двайсет пъти, откакто се беше събудил, бе мислил точно върху същото възражение, направено от Прескот сега.

Оказа се човек, който си приписваше не само структурна прилика, но и идентификация с един мъртвец. Като резултат отстояваше твърдението си, че щом притежава паметта и общия външен вид на Джилбърт Госейн I, той е именно Джилбърт Госейн I.

Всеки студент по философия, дори в старите времена, знаеше, че два на пръв поглед идентични стола се различават най-малкото по десет хиляди начина и никой от тях не е задължително забележим с просто око. В човешкия мозък броят на възможните пътища, през които един-единствен нервен импулс би успял да премине, е от порядъка на десет на степен двайсет и седем хиляди. Сложните схеми, установени от опита през целия живот на даден индивид, изобщо не могат да бъдат дублирани. Това разкрива по-добре от всички аргументи защо никога в историята на Земята не е имало животно, снежинка, камък или атом, появили се като буквально копие на някои други.

Несъмнено докторът бе уловил основен недостатък в неговия разказ. Ата този недостатък, сам по себе си, изискваше убедителни обяснения. Не можеше да бъде пренебрегнат чрез отказа да бъде погледнат право в лицето.

Прескот го наблюдаваше внимателно.

— Предполагам, помните, че в стаята действа детектор на лъжата — уточни той.

Госейн го фиксира втренчено, както хипнотизирана птица гледа змия. Настъпи тишина, изключение от която правеше странното бучене в подсъзнанието му. Започна да усеща замайване. Очите му се премрежиха. Седеше неподвижен и напрегнат.

— Би било интересно да се открие дали всъщност е имало друго тяло — продължи неумолимо Джон.

— Да — съгласи се мрачно накрая гостът. — Наистина би било интересно.

Сега, когато думите бяха използвани и картината — представена пред него по този начин, самият Джилбърт не вярваше на разказа си. Не бе склонен да го подложи на проверка. Все пак, дълго преди Прескот да спомене детектора, разбираше, че няма да избегне неговото участие. Отиде там, постави дланите си върху металните контакти и зачака, докато чувствителните енергопроводящи светлини опипваха лицето му.

— Ти чу нашия разговор — подзе той. — Какво е твоето мнение?

— За мен е невъзможно да потвърдя или отрека въпросния разказ. Моите преценки са базирани на мисловен поток. Вие притежавате паметта на Джилбърт Госейн I. Тя включва толкова реалистичен спомен за вашето убийство и аз се колебая да кажа, че това не би могло да бъде смърт. Въпреки всичко в мозъка ви липсва никакво указание за същинската ви самоличност.

За добро или лошо, удари часът за приемане на решение. Госейн се наведе и отвърза краката на жената, но не и ръцете. После ѝ помогна да се изправи.

— Моят план е — обясни той — да ви водя с мен, докато се отдалечим на около миля. Тогава ще ви пусна да се върнете и освободите своя мъж.

Имаше още една причина да я вземе със себе си. Възнамеряваше да ѝ съобщи истината докрай и какво е чул за нейния съпруг (макар и без да уточнява, че го е научил от Патриша), като по такъв начин прехвърли на нея проблема с Джон Прескот.

Сподели ѝ това през последната четвърт миля, преди да ѝ развърже ръцете. Щом свърши, тя мълча така дълго, че той добави:

— Току-виж вашият съпруг реши да ви попречи да предадете фактите, които изложих аз. От друга страна, вярата му в не-А може да е по-силна от лоялността му към неговото правительство. Вие ще трябва да действате въз основа на собствените си познания за него.

Госпожата въздъхна, но всичко, което каза, беше:

— Разбирам.

— Ами как работи болницата тук? — попита Госейн, заинтересован да изясни този въпрос.

— На доброволни начала, то се знае — отвърна тя. — Ние сме на болнична размяна. Щом някой бъде наранен или иска хоспитализация, работната служба се свързва с най-близкото подходящо заведение. После ние приемаме или отказваме пациента. Напоследък аз ги отпращах, защото... — Амелия спря и погледна сериозно пришълеца.

— Благодаря. Много ви благодаря. — Поколеба се за момент. — Склонна съм да му се доверя, обаче първо ще ви оставя да вземете хубав аванс.

— Успех! — пожела й Госейн.

Той я наблюдаваше, когато тя тръгна по обратния път. „Жената възпитателка — каза си, — личителка, учителка, дух на разбирателството, любовница. Жена! Не само някаква имитация на човек.“ Във всичко, което бе видял да върши и бе чул да говори, Амелия Прескот беше дама в най-пълния не-А смисъл. Дори ужасният натиск сега и съответният недостиг на енергия не можеха да скрият добросърдечното човешко създание отвътре.

Мъжът излезе от своята унесеност и обръщайки се кръгом, пое към гората. Тревата бе мека под нозете му. Освен това тук имаше чудна пътека, като че ли направена от други, по-безгрижни хора, които бяха минали насам леко и оставили следи от щастливи разходки в здрача на топлите и благоуханни вечери.

Ароматът продължаваше да виси във въздуха, приятен и възхитителен. Миризмата на растваща зеленина беше сякаш силен парфюм, примесен главно със свежото усещане от следобедния дъжд. Госейн изпитваше ободряващото чувство за приключение, започнало в рай. Известно време се чуваше съскащото шумолене на реката, която вече бе близо. То изчезна, щом хълтна в сенките на гигантските дървета.

Приличаше на влизане през слънчев ден в тъмна пещера. Напомни му коридор, който непрекъснато се извива и променя, като ту се разширява в огромни преддверия, ту се стеснява до безпътна плетеница от високи разперени храсти, но винаги с покрив отгоре, затулващ небето. Той установи, че ще бъде трудно да поддържа своя усет за посока сред стволовете. Ех, нали имаше компас, за да следва главното направление. Не можеше да се надява на повече от това.

Все още вървеше през очевидно безкрайната гора. Изведнъж забеляза, че сенките околовръст почнаха да потъмняват. Накрая не остана никакво съмнение, че пада нощта. Тъкмо се питаше дали няма да се наложи да спи под дърветата и излезе иззад някакъв огромен дънер. Пред него се простря обширна открита ливада.

Ето че намери добро кътче и се приготви да се разположи там, когато един самолет прелетя мълчаливо над ръба на съседния хълм и се спусна на петдесет фути от човека. От носовата част грейна прожектор. Светлината му обиколи наоколо с леко пълзгащо кръжене и улови Госейн в ярко петно. Чу се глас:

— Джилбърт Госейн, аз не съм враг, но не мога да дам обяснения, докато не влезете в самолета. За да съм сигурен, че ще дойдете без спорове или закъснение, ще ви обърна внимание, че към вас са насочени половин дузина оръжия. Отсъства всякаква възможност за бягство.

Той видя дулата, които се подаваха навън от корпуса и следваха неговите движения. Вече нямаше значение дали вярва или не вярва на гласа, че не е враг. Без да каже дума, обходи апаратата откъм едната страна и се качи вътре през зейналия там вход. Едва има време да се хълзне върху най-близката седалка, когато вратата се затвори с трясък. Всички светлини примигаха и угаснаха. Машината набра инерция, започна да се издига във въздуха и се понесе под остър ъгъл към ношното небе.

IX

Госейн наблюдаваше как тъмният терен под него губи формата си. Гигантските дървета и планинската местност се сляха бързо с мрака. Еднообразна чернота обгърна летящата с голяма скорост машина. Щом изминаха някъде между три и пет минути, самолетът бавно зае хоризонтално положение. Лампите светнаха и гласът на робоплана каза:

— През следващия четвърт час можете да задавате всякакви въпроси, каквито пожелаете. Подир това ще трябва да ви дам наставления за след приземяването ви.

Отне му едва минутка, за да се настрои на новото предложение. Хм, всякакви въпроси. Човекът се окопити. Най-напред му беше съвсем лесно:

— Кой си ти?

— Агент на Игралината Машина.

Джилбърт Госейн въздъхна облекчено. После:

— Машината ли говори с мен чрез тебе?

— Да, индиректно. Тя може да получава съобщения от Венера, но сама не умее да предава на междупланетни дължини на вълната.

— По собствена инициатива ли ме търсиш?

— Разполагам със свои инструкции.

— Кой съм аз? — попита мъжът, след като си пое дълбоко въздух.

Изчака, напрегнал всеки мускул, и сетне, когато робопланът му отвърна, се отпусна назад в седалката.

— Съжалявам, вие просто губите време. Нямам никаква информация относно вашето минало, а само за сегашното ви положение.

— Машината има ли? — запъна се той.

— Ако има, не я е споделила с мен.

Госейн се почувства отчаян.

— Какво мислиш за моето усещане, че съм бил убит?

— Вашето тяло — отговори робопланът със спокоен тон — беше зле повредено и обгорено, когато загинахте. Аз обаче не знам как все още сте жив. — Апаратът направи малка пауза. — Господин Госейн, силно настоявам да задавате въпроси относно ситуацията на Венера. Или може би ще пожелаете да ви разкажа накратко за условията на живот тук в навечерието на нашествието?

— Ох, дявол да го вземе... — измърмори яростно мъжът и се спря, осъзнавайки, че отново прахосва време. — Да — кимна уморено той. — Да, това звучи като добра идея.

— За да проумеете политическия пейзаж на планетата — започна гласът, — вие трябва да достигнете с разсьдъка си най-отдалечените граници на своите представи за максимална демокрация. На Венера няма никакъв президент, никакъв съвет и никаква управляваща групировка. Всичко е доброволно. Човек живее сам за себе си и все пак се свързва с другите — така разбира, че нужната работа е свършена. Но хората могат необезпокоявани да избират с какво да се занимават. Вие навярно ще кажете: да допуснем, че всички решат да се заловят с една и съща професия. Това не става. Населението е съставено от граждани с чувство за отговорност, те проучват внимателно цялата система, преди да поемат известен път. Например щом някой детектив умре, пенсионира се или смени службата си, той известява за промяната или — в случай на смърт — за освободения пост се дава обява. Ако пък е още дееспособен, хората, които биха искали да бъдат детективи, отиват да дискутират своите квалификации с него и помежду си. Независимо дали специалистът е жив или мъртъв, неговият последовател се отсява накрая чрез гласуване на кандидатите.

Въпреки желанието си Госейн имаше собствено мнение по въпроса. То нямаше нищо общо с картината, която му бе обрисувана за живота на Венера — с надеждната очарователна картина на тази свръхцивилизация. Той конкретно усещаше, че робопланът му поднася най-обективното описание, каквото някога е чувал.

Машината продължи:

— Сега вие трябва да си представите състояние, при което повече от половината кандидати за всички детективски и юридически постове са агенти на бандата. Чрез акуратна система от убийства те са успели да отстранят по-опасните обикновени членове и днес

упражняват фактическа власт над ключовите места в тия браншове, както и количествен контрол над две организации. Всичко това бе сторено по указания на Прескот, поради което е заподозрян и...

— Минутка — пресече го тук Госейн. — Една минутка, моля. — Той се надигна, чувствайки само смътно, че го прави. — Опитваш се да ми втълпиш...

— Аз твърдя — уточни робопланът, — че вие не можете да избегнете залавянето. Сега разбирате защо трябваше да се намеся и да ви попречи с видеотелефона на Прескот. От пристигането на Джим Торсън тези фалшиви детективи използват своята мрежа, за да прекъсват връзките на всяка опасна личност. Колкото се отнася до Торсън, това включва неговите собствени подчинени, така че не очаквайте никаква помощ от Кранг. Той гледа да демонстрира суворост, енергия и безмилостност, иначе ще бъде махнат от командния си пост... Е, нека бъда по-кратък. Вашето съществуване и тайната на вашия умствен потенциал са накарали една огромна военна машина да изчаква. В същото време лидерите ѝ трескаво се мъчат да открият кой стои зад вас. Следователно (казвам го с цялата си сериозност) не мислете, че с лекота ви моля да направите онова, което предлагам като единствено логично действие. Трябва да се оставите да попаднете в техни ръце. Да го сторите с надеждата, че те са тъй живо заинтересовани от специфичния строеж на Джилбърт Госейн, че ще ви позволят да живеете поне още няколко дни, докато изследват подробно нервната ви система — и то по-грижливо, отколкото миналия път... А ето и най-важните инструкции за вас. Скоро ще бъдете приземен до горския дом на Елдред Кранг. Идете там и му разкажете своята история относно заплахата за не-А, сякаш не знаете нищо за него. Преструвайте се до последния възможен момент, но постоянно бъдете нащрек.

Машината се наклони надолу.

— По-добре побързайте — изсвистя робопланът — и формулирайте други въпроси.

Съзнанието на Госейн рязко се задейства, после се отдръпна пред големината на угрозата. Той твърдо се притисна отново към седалката. Сега не беше моментът за празно любопитство. Бе дошло времето да изясни конкретни неща.

— Аз няма да напусна този самолет и да постъпя толкова самоубийствено — обяви мъжът. — Никъде в цялата работа не виждам

и следа от предпазни мерки за моята безопасност. Това е вярно, нали?

— Да, такива мерки не са взети — призна робопланът. — От приземяването нататък вашата съдба е в собствените ви ръце. — После ловко добави: — Не подценявайте възможностите на един човек, който е бил убит, но все още е жив.

— По дяволите! — изруга грубо Госейн. — Отказвам да го направя и решението ми е окончателно.

— Нямале никакъв избор — предупреди спокойно апаратът. — Ако не напуснете машината доброволно, ще изхвърля специален неприятен газ и ще ви принудя да изскочите вън. Нека напомня, че инструкциите, които ви дадох, са замислени така, че да спасят живота ви. Можете да ги пренебрегнете на свой риск. Запомнете: мнението на Игралината Машина е, че вие или ще се предадете на бандата, или ще бъдете пленен от нея. Моля, поразсъждавайте върху това, господин Госейн, а пък ако имате някакви допълнителни въпроси...

— С каква цел трябва да се оставя да попадна в техни ръце? — попита унило Джилбърт.

— Важно е — беше отговорът — те да изследват отблизо човека, за когото знаят, че е мъртъв.

Последва тъп удар и сетне движение с подскоци, приключили със спирачката на самолета.

— Навън — каза гласът. — Излезте навън! Не мога да се задържа тук дори минута. Хайде. Бързо!

Тонът подтикна Госейн. Изобщо нямаше намерение да бъде обгазен. При изхода направи пауза и се полуобърна.

— По-чевръсто — рече робопланът. — От жизненоважно значение е никой да не заподозре как сте били пренесен насам. Всяка секунда е скъпоценна. Насочете се в права посока от вратата.

Неохотно, но послушно мъжът слезе на земята. Миг по-късно беше вече сам в необятната тъмнина на тази чужда планета.

X

Нощта бе спокойна, ала тъмна.

Госейн последва указанията на робоплана и едва беше изминал стотина ярда, когато вляво от себе си откри блещукане. Това бе някакво неясно отражение, което ставаше все по-ярко с приближаването му към него. Превърнало се в зарево, то обливаше земята и осветяваше съседните дънери. Скоро видя източника на лъчението. Идваше от *вътрешността* на едно дърво в края на гората.

Той спря за малко в сянката на висок храст и погледна нагоре към прозорците. Още докато беше в самолета, независимо от изблика си на възмущение, реши да послуша съвета на Игралината Машина. Сега очакваше да зърне очертанията на фигури върху фона на големите стъкла. Но светлината не се промени. Вътре липсваше дори отразено движение. Недоволен и все пак твърдо убеден, Госейн пристъпи напред. Вдясно вече бе забелязал широко стълбище, изрязано в массивния ствол. Изкачи се по стъпалата до тераса, която водеше към пищно украсена врата, и почука.

След изтичането на цяла минута се досети, че в дома няма никой въпреки ярките лампи. Потропа още веднъж и после натисна бравата. Тя се отвори безшумно, за да разкрие слабо осветен коридор. Коридорът бе изсечен в грамадното дърво, отлично полиран и оставен в естествения си вид. Лъщеше с матов блясък. Имаше сложен десен, наподобяващ сърцевината на махагон, обаче цветът го подсети за тъмноkestеняй лак.

Госейн му хвърли бърз поглед и доби представа за него. Постоя така кратко време, колебаейки се. Щеше да е глупаво, ако човек, възнамеряващ да се предаде, бъде застрелян като необуздан нарушител. Той почука трети път — сега от вътрешната страна на вратата. Никакъв отговор. Забеляза, че през един вход в края на коридора струи светлина.

Гостът тръгна и се озова на сред обширна приятна всекидневна, също изрязана в солидния дънер.

И тя беше добре полирана, но очевидно бяха използвали различен процес на обработка, защото дървесината тук бе по-светла. Богата история. Великолепието бе подчертано от мебелите и от килим, дълъг поне деветдесет и широк шейсет фута. Ето откъде идваше илюминацията, която видя отвън. Масивни проблясващи прозорци се извиваха на известен интервал върху цяла стена от стаята. От нея пък водеха шест врати и Госайн ги обходи всичките подред. Първо попадна в кухня, оттам се отиваше до килери, хладилни помещения и ъгъл за закуска. Другите пет бяха към спални, всяка със собствена баня и с вход за тъмно пространство, което, изглежда, бе огромна градина *във вътрешността* на дървото.

Щом излезе от петата спалня, стана ясно, че Елдред Кранг не си е у дома. Естествено той щеше да се върне, когато му дойде времето, ала отсъствието му в момента породи психологически проблем. Намеренията на Джилбърт Госайн бяха отложени. Гостът оставаше свободен. Докато Кранг се прибереше, бе възможна промяна на решението. Това положение създаваше неурядици. То опъваше неговите нерви и пак събуждаше съмнения относно целесъобразността да чака тук, за да го залови някакъв враг. Да, но хората на Венера трябваше да бъдат предупредени за угрозата.

Госайн отиде до двете врати, разположени в задната част на апартамента. Опита да ги отвори. Не бяха заключени, също като всички останали, които беше проверил. Едната зейна към кухнята, другата — към мрака. Светлината отзад се изливаше над рамената му и щом очите му привикнаха, видя, че гледа в пещероподобен коридор. След сто и петдесет фута лъчите се стопиха в сянка, обаче пришълецът имаше впечатлението, че тая пещера продължава и в недрата на дървесния ствол.

Той затвори и се насочи към най-близката спалня. Там се съблече и се изкъпа в прилежащата ѝ баня. После, освежен и сънлив, пропълзя между гладките чаршафи. Тишината около него бе така пълна, както нищо друго, което някога бе преживявал. Мислите му се обърнаха навътре към тайната на Джилбърт Госайн, който неотдавна беше убит, а сега — отново жив. Дори боговете от миналото не биха направили това по-майсторски. В старите романтични дни току-виж се оказал принц, ценен държавен агент или син на заможен търговец. Но в не-А вселената изобщо липсваха специални личности. Вярно, срещаха се

голям брой богаташи и вероятно куките на президента Харди можеха да бъдат наречени един вид правителствени агенти. Е, днес стойностите бяха променени. Хората обикновено се раждаха равни и изискваха не-А обучение за интегриране на своя разум. Нямаше никакви крале, никакви ерцхерцози, никакви супермени, които да пътуват инкогнито. *Кой беше той, за да е толкова важна персона?*

Заспа с тази мисъл в съзнанието си.

Събуди се внезапно. Дневната светлина проникваше през отворената врата от коридора. Седна в леглото с въпроса дали Кранг се е върнал, без да забележи, че има посетител. Джилбърт слезе от постелята и се изми шумно, свиркайки си известно време високо и немелодично. Чувстваше се малко глупаво. Ала по-добре беше да оповести присъствието си, отколкото да уплаши някого, който може да стреля без предупреждение.

С яростно подсвиркане влезе в кухнята. Там прегледа грубо чекмеджета и шкафове. Трака с разни сервизи. Изследва богато заредения хладилник, изтегляйки напосоки кутиите. Свали с тръсък чаша и чинийка от висока полица. Изпържи парче бекон в съскаща мазнина и пое на пориви препечена филия, чай и пресен венериански плод.

След като свърши закуската, продължи да бъде сам. Реши набързо да проучи апартамента. Всекидневната беше светла от ярките утринни лъчи, които нахлуваха през огромните стъклa. В никоя от спалните (освен неговата) не бе нощувал човек. Госейн отвори вратата, водеща в грамадното дърво и по коридора. Тунелът беше тъмен, както преди. За момент се поколеба, питайки се дали е необходимо да го изследва. Накрая се отказа и се върна обратно. През широките прозорци видя, че къщата има изглед към зелена поляна. Част от нея образуваше добре подредена градина, обхванала няколко акра. Тя бе терасирана нагоре към ствола до някаква връзка с него, която не можеше да се забележи от това място. След известно проучване той откри, че градината започва на около седемдесет фута от вътрешността на дънера. Парченцето включващо твърде малко от тази маса буйна дървесина, но правеше възможно едно приказно пространство. Тук вирееха храсти, каквито бе срещал в диво състояние, обсипани с цветове. Свежо пъстриеха и цветя, големи като земни тополи — те бяха така колоритни, сякаш изльчваха собствена светлина. Явно втората

планета от Слънчевата система трябва да бе експериментален рай за ботаниците.

Красотата на растенията не успя да го задържи дълго. Терзаеше го тревога. Какво да върши, докато чака Кранг? Прегледа книгите върху лавиците във всекидневната. Някои заглавия го заинтересуваха: „Аристотелова и не-Аристотелова история на Венера“, „Егоистът на не-Аристотелова Венера“, „Машината и нейните строители“ и „Детективи в един свят без престъпници“.

Ето че четенето се оказа доста сладко занимание. Госейн включи касетофона и постепенно се успокои. Задълбочи се в текста без прекъсване. Изяде обяда си с книга до чинията. До вечерта се отпусна още повече. Предчувствачки вкусно похапване, извади парче говеждо месо от камерата за дълбоко замразяване и си отряза хубава пържола. После взе дебел том по местна история. Там се разказваше за първите хора, стъпили на планетата към края на двайсетия век. Описваше се как врящият ад на атмосферата е бил укротен в началото на следващото столетие, как ледени метеори от Юпитер били привлечени в близка орбита и как в резултат на това е валял дъжд в продължение на хиляди дни и нощи.

Метеорите варирали от десет до сто кубически мили и подир стопяването на огромния им обем Венера получила океани и атмосферен кислород. През 2081 г. от н.е. Институтът по обща семантика, току-що навлизаш в своята управленска фаза, осъзнал не-А възможностите на щедрата планета. По същото време лудо избуяли пренесените дървета и други растения. Методът на Машината за отсяване на колонисти се появил около век по-късно и най-грандиозният план за подборна емиграция в историята на човека започнал да набира инерция.

Според книгата днес населението тук наброява 119 000 038 мъже и 120 143 280 жени. Когато накрая я оставил, Госейн се запита дали с тази разлика в цифрите би могло да се обясни омъжването на истинска не-А дама за Прескот.

Той взе „Егоистът на не-Аристотелова Венера“ в кревата си. Бележка под илюстрацията срещу титулната страница съобщаваше, че авторът Лорен Кейр, доктор на психологическите науки, щял да практикува долу в града на Машината от 2559 до 2564 година. Прегледа заглавията на отделните части и най-сетне избра една,

онасловена „Физически увреждания и техните влияния върху егото“. Вниманието му бе привлечено от следния абзац:

Най-трудни за изолиране от всички аномални развития на егото са мъжът или жената, претърпели злополука, която е причинила наранявания с особени последици...

Госейн спря дотам. Не знаеше какво търси, но поне съзря някаква конкретна логика относно „Х“. Ужасно осакатеният господин „Х“ бе изкривена личност, оформила се незабелязано от психиатрите, чието задължение е да следят за опасни индивиди.

На другата сутрин се събуди в съвсем тиха къща. Стана от леглото удивен, че още не е открит. Реши да даде последно денонощие аванс на Кранг и после да предприеме определени действия. Имаше няколко неща, които можеше да свърши. Например да се обади по видеотелефона на най-близката централа. Също така — да изследва и тунела в дървото.

Вторият ден премина без произшествия.

Дойде утрото на третия ден. Гостът изяде набързо закуската си и се отправи към видеотелефона. Набра „Далечно разстояние“ и зачака, мислейки колко глупав е бил да не стори това по-рано. Разсъжденията му се прекъснаха, когато на екрана се появи едно роботско око.

— Коя звезда викате? — запита сухо роботът.

Госейн се взря безучастно в него и накрая измънка:

— Промених си решението. — Той изключи линията и седна пак на стола. „Трябваше да се досетя — каза си неуверено той, — че галактическата база на Венера има своя централа и че тя осъществява директна връзка с всяка планета независимо от координатите ѝ. Коя звезда? Хм, за тия хора далечното разстояние наистина означава далечно!“

Джилбърт огледа отново апарата и постави пръст в пролуката с надписа „Местна“. Роботското око го прониза още веднъж. Металният глас реагира равнодушно на искането му:

— Съжалявам, но не мога да свързвам за външни разговори от този номер друг, освен самия господин Кранг.

Цък!

Гостът се изправи на крака. Тишината в апартамента течеше около него като море без вълни. Бе толкова тихо, че дори шумът от дишането му бе силен и можеше да чуе неравномерното биене на сърцето си. Репликата на робота-оператор прозвуча пак в мозъка му: „Коя звезда?“ И му напомни, че си губи времето. Имаше да върши много работа. Първо — тунела.

Няколко минути по-късно той стоеше, взирайки се в слабо осветения коридор към недрата на това дърво, което беше с дебелина една осма от милята и високо половин миля. Бе твърде тъмно, ала в килера на кухнята забеляза фенерче, захранвано с атомна енергия. Госейн го взе. Остави отворена зад себе си вратата и тръгна по прохода с нисък таван към вътрешността на ствола.

XI

В заобикалящата го среда се усещаше някаква сивотия, която притъпяваше мисълта. Тунелът почна да криволичи и да се накланя все по-стръмно надолу. Закривените му стени проблясваха смътно в светлината на фенерчето. Два пъти по време на първите десет минути той се разделяше на две. През следващия час седем коридора се присъединиха към онзи, в който беше Джилбърт, и още три пъти маршрутът пред него се разклонява. Това можеше да го обърка, но мъжът скицира в бележника си карта, отмятайки всеки страничен ръкав.

„Сигурно вървя на няколко стотици фута под повърхността, като следвам преплитащите се корени — реши той. — Е, на практика съм под гората.“

Досега не беше мислил относно дълбината на корените, крепящи тия мощнни дървета. Обаче в този непрекъснат лабиринт бе очевидно, че те бяха същевременно големи по размер и така пътно притиснати навътре, че от прохода бе невъзможно да се разбере къде бяха точките на свързване, къде свършваше един израстък и започваше друг. Той изследва за маркировка следващия страничен тунел. Нищо видимо. Кореновата дървесина, тук с цвета на лимон, се извиваше нагоре, преминавайки в массивен таван. Госейн опипваше металнотвърдата повърхност, докъдето успяваша да стигнат пръстите му. По няя липсваха включватели или скрити командни табла. Никакви указания от какъвто и да било вид.

Той вече се беспокоеше. Навярно тези коридори бяха безкрайни. Нуждаеше се от храна, ако наистина иска да ги проучи, както трябва. Беше твърде лошо, че ще мине по същия път назад след двучасово ходене. Но по-добре два часа, отколкото пет. Времето за връщане бе, преди да е почувстввал глад или жажда...

Гостът достигна апартамента на Елдред Кранг без премеждия.

Направи купчина сандвичи с месо и тъкмо започна да обядва яйца и бекон, когато се появиха четирима мъже. Бяха използвали

различни врати. Първите трима държаха пушки и изникнаха сякаш изхвърлени от една и съща свита пружина. Четвъртият се оказа млад здравеняк със светли очи. Нямаше оръжие и бе влязъл по-бавно.

— Добре, Госейн — кимна той, — горе ръцете.

Госейн, който седеше неподвижно на масата с обърната косо глава, предположи, че Елдред Кранг, галактически агент, венериански детектив и таен поддръжник на не-А, най-сетне се е приbral у дома си.

Първата му реакция беше облекчение. Докато отговорни хора с не-А обучение не узнаеха за опасността, заплашваща цивилизацията, Джилбърт трябваше да съ храни своя живот. Помъчи се да мисли за идването на Кранг като за ускорено придвижване в тази посока. Той се изправи на крака с вдигнати над тила ръце и огледа с любопитство мъжете, опитвайки се да насити сетивата си с реалността на тяхното присъствие. Колебаеше се доколко добре може да им разкаже историята, в която го бе убедила Машината.

Както изучаваше групата, един от нея излезе напред и разби пакета със сандвичи. Те се разпилиха в кафяво-бял хаос, а два от тях паднаха на пода с тъп звук като парчета сухо тесто. Човекът не заговори веднага, но се усмихна, вгледан в сандвичите. Беше набит, спретнат индивид в началото на трийсетте. Приближи се към госта.

— Готовеше се да ни напуснеш, а?

Гласът му имаше лек чуждестранен акцент. Той се усмихна отново и удари силно Госейн през лицето.

— Напускаш ни, а? — повтори с монотонен ритъм и изтегли ръката си назад, за да го цапардоса пак.

— Достатъчно, Блейни — произнесе Кранг вляво.

Биячът послушно отпусна десница. Устата му обаче продължи да работи и каза с прекъсван от възбуда тембър:

— Господине, да предположим, че беше изчезнал? Да предположим, че не бе позвънил в централата? Кой би се сетил да го търси тук? Ами ако беше избягал, тогава големият шеф...

— Тишина!

Побойникът притихна сърдит. Госейн се обърна към якия лидер:

— Ако бях на ваше място, Кранг, не бих се доверявал на Блейни, преди да е стигнал четирийсетте.

— А? — пророни Блейни с учудено изражение на лицето.

Жълтеникавите очи на лидера погледнаха изпитателно госта.

— Има психиатрични обяснения за начина, по който този човек ме удари — промълви Джилбърт Госейн. — Неговата нервна система започва да реагира така силно на неща, които могат да се случат, сякаш те наистина са факт. Това е чисто функционално разстройство, но въпросната насочена навън форма е тежка за индивида. Постепенна загуба на смелост. Садистични избухвания за прикриване на развиващ се страх. Докато стане 40-годишен, ще сънува кошмари за изстрадани от него увреждания, каквито е получил на някои от опасните места през младините си. — Той сви рамена. — Още една личност с липса на не-А интеграция.

Момъкът опули сиви очи. Те се втренчиха в Джилбърт, после се извърнаха към собственика на дома.

— Може ли да го ударя отново, господин Кранг? — попита той.

— Не. Защо те е еня какво си мисли?

Биячът изглеждаше недоволен, а Госейн не добави нито думичка повече, за да не утежни положението. Бе дошъл моментът да разправи своята история.

Изненадващо, те го слушаха внимателно. Щом свърши, Кранг взе цигара от нечия табакера и я запали. Долови погледа на Госейн върху себе си, обаче не каза нищо. Лицето му изразяваше леко объркване и след минута той продължи да смуква безмълвно от цигарата. Гостът има време да го прецени.

Елдред Кранг бе мършав, но не висок. Тъмната отсянка във вънния му вид предполагаше средноизточен или средиземноморски произход. Вероятно бе роден на планета с по-горещо слънце от земното. Движенията му бяха неспокойни и заедно с неговите жълто-зелени очи придаваха някакъв устрем на тази фигура.

И тъй, ето го мъжа, когото Патриша Харди обичаше. Джилбърт се зачуди дали не трябва да изпитва емоционална антипатия. Не чувстваше такава. Вместо това си спомни казаното от робоплана, че от Кранг не може да се очаква помощ. Шефът беше заобиколен от банда привърженици и от свои собствени хора. Под общото командване на Горсън бе принуден да се самонаблюдава много внимателно.

Мълчанието му внезапно свърши. Засмя се.

— Просто за минутка ми хрумна да те освободя заради този разказ — кимна той. — Но истината е, че не трябва да играем никакви

игри. Решихме да направим съвещание за тебе в твоето присъствие. До час потегляме към Земята.

— О, Земята! — възклика Госейн.

Устните му се огънаха в кисела усмивка. От пристигането си на Венера бе успял да уведоми една личност относно заплахата за Сълнчевата система. И в най-добрия случай тая личност, Амелия Прескот, беше предала неговия разказ на Детективската регистрация, без да подозира, че същата организация е вече придатък към бандата. Човешки кошер от двеста милиона. Кранг заговори отново:

— Окей, Блейни. Доведи семейство Прескот.

Гостът се сепна, обаче веднага се овладя. Той проследи с любопитство въвеждането на Джон и Амелия с белезници и завързани челюсти. Мъжът се взря вяло през помещението в нахалника, който го бе пленил преди, ала съпругата му изглеждаше шокирана при вида на Госейн. За момент тя се помъчи да освободи лицето си. Очите ѝ се изкривиха от усилията. После притихна унило и тръсна безпомощно глава.

Той я погледна съчувствено. Налице беше резултатът от нейното решение да повярва, че Джон е повече не-А, отколкото член на банда. Да, Прескот я провали. Ако тя влизаше в групата, те не биха ѝ запушили устата. Щеше да бъде в състояние да се преструва на затворник, без да ѝ пречат да говори.

Каква ли досада изпитваше съпругът, че неговата уста също е затисната с парцал. И независимо от целта на подобен фарс, за Госейн бе по-добре да участва в комбинацията. Нали знаеше кой е Джон Прескот, а те не се досещаха, че той знае. Това бе сред малкото му предимства в тази игра, в която картите иначе бяха определено подредени срещу него.

XII

Космическият кораб се движеше бързо през необятната тъмнина с една жена и с четиристотин и двама мъже на борда. На втория ден от старта Кранг обрисува положението на Госейн.

— Наредено ми е да не рискувам с тебе — каза му.

Другият не отвърна нищо. Елдред Кранг го озадачаваше. Човекът очевидно възнамеряваше да се закрепи на своя пост в бандата, независимо че вярва във философията на не-А. Това налагаше неприятни компромиси и дори безмилостно отношение там, където бе заложен на карта животът на отделни личности. Но ако той смяташе да използва тази сила за не-А в дългосрочна перспектива, тогава всички временни отстъпки спрямо групата щяха да бъдат компенсирани.

Кранг продължи пътя си по мястото за разходки. Госейн остана замислен да се взира през един от огромните предни илюминатори в междупланетния мрак. Отпред пламтеше някаква божествено ярка звезда. Утре тя щеше да приеме очертанията на Земята. Накрая, след три дни и две нощи из космоса, той ще влезе в официалната резиденция на президент Харди.

Кацането беше истинско разочарование за Джилбърт. Изпарения обграждаха континентите. По целия път през земната атмосфера облаци затулваха сушата долу, а слой гъста мъгла лежеше върху града на Машината и покриваше всичко пропуснато от тях. С мъка зърна атомната светлина от инак заслепяващия фар на Игралината Машина. Изведенъж корабът потъна в пещероподобната вътрешност на гигантска сграда.

Госейн бе отведен набързо в състяващия се здрач. Уличните лампи грейнаха и заприличаха на неясни бледи петна. Дворът на президентския дворец беше пуст, ала оживя от звуците на хора, които се изсипаха от придружаващите коли и го заобиколиха. Тълпата го въведе в голям, силно осветен проход и после нагоре по ред стълби в луксозен коридор. Елдред Кранг вървеше начело до един портал в далечния край.

— Ето че пристигнахме — обяви той. — Това ще бъде твоят апартамент, докато си гост на президента. Моля, останалите да почакат отвън.

Джилбърт надникна във всекидневна, която бе поне двайсет фути дълга и четирийсет широка. Към нея водеха още три врати. Лидерът му ги показа.

— Спалня, баня и заден вход. — Тук се поколеба. — Няма да бъдеш нито заключен вътре, нито охраняван отпред, но на твоето място не бих се опитал да избягам. Уверявам те, че не би могъл да излезеш от двореца. — Усмихна се с мила и съвсем дружелюбна гримаса. — В спалнята ще намериш подходящи дрехи. Смяташ ли, че ще се приготвиш за около час? Искам да ти покажа нещо преди вечеря.

— Ще бъда готов — отвърна Госейн.

Той се събличаше, обмисляйки шансовете си за бягство. Не приетвърдението, че е невъзможно да се измъкне, ако наоколо наистина отсъства охрана. Запита се дали те не се мъчеха да го изкушат.

В гардероба висяха няколко костюма и току-що бе изbral един, изработен от тъмна лъскава материя, когатоолови шум. Навлече своя халат и излезе във всекидневната. Патриша Харди тъкмо затваряше вратата, която Кранг бе нарекъл заден вход. Тя се обърна с гъвкаво движение и се приближи към него.

— Проклет глупак! — изруга го младата жена без предисловие. — Защо напусна така бързо, щом онези пазачи влязоха в моя апартамент? Не ме ли чу да им казвам, че не позволявам стаите ми да бъдат претърсвани по заповед на Торсън? — Тя направи умиротворяващ жест. — Няма значение. Това е минало. Ти изчезна, бе застрелян и ето те днес отново тук. Ти беше убитият, нали? И не е било просто никаква случайна прилика?

Джилбърт се опита да отговори нещо, ала Патриша го сряза.

— Мога да остана най-много минутка. Повярвай ми, аз съм заподозреният № 1 в твоето бягство през миналия месец и хванат ли ме при теб... — Момичето конвултивно потрепери. — Госейн, кой си ти? Досега сигурно си разбрали.

Той я изучаваше, заразен от нейната възбуда. Бе внесла със себе си известна живост, която липсваше в стаята. Интригуваща беше самата ѝ трескавост.

— Кажи ми — настоя властно посетителката. — Бързо!

Беше достатъчно лесно да ѝ разправи своята одисея. Бе се събудил на Венера без спомен как е попаднал там. Нямаше какво да крие от последвалите събития, освен че Прескот е от бандата. Но Патриша Харди го знаеше, понеже до ушите му стигна изречената на висок глас от нея идентификация. Все пак този факт не би могъл да се подметне ей така. Ако техният разговор се подслушваше от диктофони, това бе секрет, който трябваше да споделят мълчаливо.

Е, всичко друго ѝ разказа кратко и ясно. Още преди да завърши, тя се хвърли на близкия стол и прехапа устни, явно ядосана.

— На практика второто ти тяло *не знае* нищо повече от първото — отсече накрая дамата. — Ти действително си само една пионка.

Госейн стоеше с вперени очи. Не успя да реши дали да бъде отегчен или развеселен. Не беше готов да обсъжда с нея проблема за двете си тела, макар да имаше някои виждания по този въпрос. От споменаването, че е пионка, го заболя, защото бе вярно.

— Слушай, къде е твоето място в цялата тази работа? — попита грубо той.

Погледът на Патриша се смекчи.

— Съжалявам — каза тя. — Не желаех да те засегна. Истината е, че самата липса на знание у теб стресна всички групировки. Джим Торсън, личният представител на Енро, отложи нашествието на Венера. Ето на! Помислих, че това ще те заинтересува. Но чакай! Не ме прекъсвай. Давам информация, която възнамерявах да ти съобщя преди месец. Ти ще искаш да научиш за „Х“. Същото искаме и ние, останалите. Човекът е с желязна воля, обаче никой не се досеща за неговата цел. Изглежда, се трогва главно от своето собствено възвеличаване и се надява, че можеш да му послужиш за нещо. Хората от Галактическия съюз са озадачени. Те още не са решили дали космическият играч на шах, който те движи в тая игра, е техен помощник или не. Всеки опипва в тъмното, чудейки се как да постъпи по-нататък. — Мълкна. Очите ѝ светеха. Бе развлнувана. — Друже мой — продължи тя, — трябва да има някаква възможност за теб в цялото наше объркване. Използвай я. Използвай я, ако ти се предостави, и не прикрепвай към нея невъзможни условия. Остани жив.

Патриша докосна ръката му с приятелски жест и почти изтича към вратата. Отвори я и се спря за малко на прага.

— Желая ти успех! — извика му и затръшна след себе си.

Мъжът си взе душ, размишлявайки: „Откъде Пат знае какво вършат другите хора или в какво вярват? Коя е всъщност *тя*?“ Когато излезе от банята, видя, че е дошъл нов посетител. Президентът Майкъл Харди чакаше на един от столовете.

Благородното му лице грейна, щом забеляза Госейн. Седнал там, той изглеждаше силен, спокоен и решителен, идеалният вариант на велик човек. Бе фиксиран твърдия си поглед върху физиономията на Джилбърт.

— Пригответих този апартамент за теб — каза вождът, — защото исках да поговорим без страх, че ще бъдем подслушвани. Обаче няма никакво време за губене.

— Така ли? — изсумтя Госейн.

Реагира с умишлена враждебност. Господинът тук бе позволил на някаква банда да го направи президент по начин, който рушеше игрите на Машината. Престъплението беше колосално, непростимо и лично.

Изящните черти на по-възрастния мъж се разчулиха в слаба усмивка.

— Хайде — премига Харди. — Нека не бъдем деца. Ти търсиш информация. Аз също. Ти ще зададеш три въпроса, после аз ще задам три. — Кратка пауза. Сетне рязко: — Ти трябва да питаш, човече.

Враждебността на Госейн рухна. Имаше повече въпроси, отколкото би успял да изстреля за цяла вечер. Наистина нямаше никакво време за губене.

— Кой си ти? — запита остро той.

— Съжалявам — отвърна Майкъл Харди, поклащащи бавно глава, — но аз или съм този, който изглеждам, или не съм. Ако ти призная, че съм последният, това би ме поставило под твоя власт. Един детектор на лъжата като нищо ще изсмуче информацията от теб. — После добави: — Не отнемай ценно време с теми, които биха могли да ме унищожат. Е, побързай.

— Знаеш ли друго за мен освен казаното досега?

— Да — кимна президентът и трябва да бе забелязал изражението, появило се върху лицето на Госейн, понеже веднага уточни: — Честна дума, не много. Няколко дни преди да излезеш на сцената, получих някакво писмо в моята лична кореспонденция. То бе

доставено тук, в града на Машината, и показваше, че авторът му е запознат с всичките подробности около нещата, които смятахме за най-добре пазената тайна в Слънчевата система. Например той знаеше за замисленото нападение срещу Венера. След като предаваше цялата история накратко, продължаваше с изявленето, че ти ще останеш в хотел „Тропикъл Парк“ и че ще предотвратиш атаката на втората планета. В писмото имаше и определена информация, която не бях длъжен да споделям с други, тъй че го изгорих и те накарах да дойдеш по известната ти сложна процедура. И ето те пред мен. Очаквам въпрос номер три.

— Две — поправи го Госейн.

— Три. Ако ти задам такъв въпрос, че ти откажеш да ми отговориш, той ще се брои в моя вреда. Това е честно, нали?

Протестът му прозвуча машинално. Съзнанието му бе заето с чутото от Харди. Не се съмняваше в разказа. Действителността можеше да е нещо подобно. Ала какво се криеше зад думите му, беше, разбира се, съвсем отделна работа.

Впечатлен, Джилбърт огледа изпитателно по-възрастния мъж. Президентът бе само един от разнородната група твърде способни затворници, всеки от които със свои собствени цели. Обаче негово лично постижение е било убеждаването на хора, също големи egoисти, да му дадат най-високия формален пост. Характерът на този човек, върху който той едва ли се бе замислял преди, изведнъж се очерта по-богат.

— Госейн, твоя следващ въпрос!

Госейн беше забравил, че бързината е важна. Пък и вече се увери, че няма да научи много. Тия люде не знаеха достатъчно.

— Какво ще ми се случи по-нататък? — попита.

— Ще ти бъде направено предложение, но още не са ми известни подробности. Торсън и „Х“ разсъждават върху него. Каквото и да е то, аз мисля, че засега ще е добре да го приемеш. Помни, че си в силна позиция. Теоретически погледнато, щом можеш да живееш в две тела, защо да не получиш и трето? — Той се намръщи. — Все пак това е една хипотеза.

Джилбърт бе престанал да вярва, че някога е имал две тела. Отвори уста да го каже и после отново я затвори. Присви очи. Тези хора сигурно преследваха някаква цел, като се опитваха да пробутат

подобна идея. Цялата работа изглеждаше мътна и безсмислена, ала не трябваше да забравя, че на практика въобще не е излизал от контрола на бандата. Дори робопланът, който обясни, че е агент на Игралината Машина, може да е бил грижливо подгответен, за да създаде нужното впечатление. По-умно бе да изчака развоя на събитията.

— Да, ти изложи една хипотеза — подчerta високо той, докосвайки Харди.

— Моят първи въпрос — каза президентът — се отнася до человека или групировката, която стои зад теб. Свързвал ли се е с теб някой, който да твърди, че е представител на такива сили?

— Определено не. Освен ако е работа на Машината, но тогава аз съм абсолютно в неведение.

— Твоята вяра, че е така, не твори истина. — Вождът се засмя.
— Накара ме да направя не-А изявление. Забелязал съм да го вършат и други. Точно когато замисляме да унищожим не-А философията, ние използваме нейната логика. „Картата не е територията.“ Убеждението ти, че не знаеш нищо, е частичен извод от действителността, без да е самата действителност. — Той оформи пауза, поседя спокойно известно време, усмихвайки се весело, и после рече: — Въпрос номер две. Имаш ли някакво усещане, че си различен от останалите човешки същества? — Сетне вдигна рамена. — Признавам, че въпростът е несемантичен, защото само от собствени наблюдения научаваш какво представляват околните хора, а твоите впечатления може би не съвпадат с чуждите. Живеем в лични светове. Все пак не мога да опиша това по-добре. Е, слушам те.

Този път Госейн намери темата за приемлива и дори много любопитна. Тук бяха облечени в думи неговите съкровени мисли.

— Не чувствам никаква разлика в себе си. Предполагам, че говориш за откритието на Джим Торсън относно моя мозък. — Той спря напрегнат. — Какво е то?

Госейн се наведе напред. Обливаха го ту студени, ту топли вълни. Въздъхна, щом Харди каза:

— Чакай си реда. Имам още своя трети въпрос. Интересува ме как разбра за убежището на Кранг?

— Бях закаран до него от един робоплан, който ме принуди да се кача.

— Чий е този самолет? — трепна президентът.

— Това е мой въпрос, благодаря — отвърна Джилбърт.

— Мисля, че може би ще е по-разумно всеки да пита само по веднъж. Какво има в мозъка ми?

— Допълнително вещество. Изобщо нямам представа за естеството му. Торсън се отнесе скептично към неговите възможности.

Госейн кимна. Беше склонен да се съгласи с орлово-носия мъж. Още тогава не бе усетил ни най-малка „разлика“.

— Чий е този самолет? — повтори Харди.

— Загатна, че представлява Машината.

— Загатна ли?

— Мой ред е — настоя другият.

Президентът се навъси.

— Не отговаряш пълно на въпросите — подхвърли той.

— Даде ли ти никакво доказателство?

— Знаеше няколко неща, които знае и Игралината Машина, обаче ме накара да капитулирам. Сметнах положението за подозително.

— Разбирам твоята логика — проточи замислено Майкъл Харди.

— Но не мога да го изясня добре за теб. Напоследък Кранг доминира над Торсън и аз съм на тъмно по много проблеми. Боя се — човекът се усмихна печално, — че съм понижен.

Значи ето защо беше тук, предлагайки факти на базата на равностойна размяна. Госейн внезапно си представи живо картината на тия земяни, започващи да осъзнават, че са били пионки. Преди да продължи, Харди му рече дрезгаво:

— Не съжалявам за нищо, ако мислиш това. Машината ми отказа правото на по-нататъшно напредване, а аз не се съгласих да приема каквito и да било подобни рамки.

— Хм, защо ти отказа тя?

— Понеже видяла в мене потенциален диктатор. Тъй се мотивира. Проклетото нещо беше нагласено да отстранява хора като мен по време, когато все още е съществувал законен страх от такава възможност.

— И ти не се умори да доказваш, че тя е била права, а?

— Шансът се появи и аз го използвах. При същите обстоятелства отново бих постъпил по сходен начин. В галактическата йерархия трябва да има място и за моя милост. Сега, в този критичен момент, Торсън просто залага на сигурно.

Мрачното изражение изчезна от лицето му. То се разведри.

— Започваме да се отклоняваме от нашата тема и...

Тук ги прекъснаха. Един униформен мъж влезе бързо и затвори след себе си.

— Сър — обрна се към Харди, — господин Торсън се качва по стълбите. Току-що получих сигнала.

Президентът се надигна. Изглеждаше отегчен, но спокоен.

— Ex, значи край на разговора — промълви той. — Мисля, че научих онова, което исках да узная. Опитвах се да взема решение за теб. Ясно ми е, че ти не си окончателният Госейн. Довиждане и помни какво казах. Засега прави компромиси. Оставай жив.

Двамата с пазача хълтнаха във вратата, през която петнайсет минути по-рано бе изчезнала Патриша. От излизането им бяха минали само няколко секунди, когато на главния вход се почука. После нахлу Джим Торсън.

XIII

Едрият мъж спря за малко на прага. Бе същият, какъвто си го спомняше Госейн: с груби черти, орлов нос и силен. Поначало позицията на Торсън беше безпогрешна — човека, агент на Енро, от когото всички се страхуват. Той свъси вежди.

— Още не си облечен! — произнесе рязко.

Погледът му се стрелна из стаята. Очите му изльчваха подозрение. И ето че Госейн внезапно го прецени под друг ъгъл. Беше дошъл от звездите в една чужда слънчева система. Тук, на Земята, ограден от непознати фигури, действащ по указание от някаква далечна власт, той се мъчеше да провежда своите инструкции. Напрежението бе очевидно огромно. По никое време не можеше да бъде сигурен в лоялността на хората, с които си сътрудничи.

— Използваш интересен парфюм — изкоментира новият гост, щом подуши въздуха.

— Не съм обърнал внимание — отвърна Джилбърт. Чак сега долови слаб сладникав аромат. Запита се дали не беше от Патриша. Тя трябваше да бъде осторожна с подобни дребни неща.

Взря се хладно в едрия мъж:

— Какво искаш?

Торсън не направи никакъв опит да влезе по-навътре във всекидневната, нито затвори вратата.

— Само да ти хвърля едно око — каза замислено той. — Просто да те видя. — Накрая сви рамена. — Ето това е то.

Орловоносият се завъртя на пети и излезе. Госейн примигна. Беше се напрегнал за словесна схватка и се усети измамен. Продължи да се облича, озадачен от постъпката на Джим. Забрави за нея, когато от часовника в спалнята разбра, че почти е време да се върне Кранг. Момент по-късно чу да се отваря външната брава.

— Веднага идвам — извика.

Никакъв отговор, нито звук. Върху прага падна нечия сянка. Сепнат, Госейн вдигна поглед. В спалнята влезе Джон Прескот.

— Разполагам буквально с една минута — уточни той.

Джилбърт въздъхна въпреки изненадата си. Неизменната проприяност на неговите посетители беше започнала да го уморява. Но не каза нищо, а само се изправи и изгледа въпросително господина.

— Може би се питаш какво е станало с мен — подзе Прескот.

Госейн кимна, обаче съзнанието му бе някак пусто. Той се вслуша мълчаливо в бързото обяснение, което последва. В него беше есенцията. Галактически агент. Таен поддръжник на не-А.

— Естествено — допълни гостът — аз нямаше да ти доверя всичко, ако не трябваше. Разпознах те от снимките, когато ме нападна онзи следобед, и, честна дума, съобщих за твоето присъствие на Венера, приемайки, че ще успееш да избягаш. Бях учуден да те видя в горския дом на Кранг.

Той направи пауза, за да си поеме дъх, и Госейн се почувства разочарован. Неговото единствено предимство пред групировката, че знае за Прескот, сега изчезна. В ретроспекция изглеждаше глупаво, че изобщо е разчитат на това да му помогне, но бе разчитал. Въпросът, който остана, беше каква е целта на чуждата изповед в този час?

— Заради Амелия — каза разтревожен агентът. — Тя е невинна. Подчиних се на фарса да бъда пленник заедно с нея, мислейки, че те ще я задържат само докато бъде извършено нападението на Венера. Е, преди няколко минути Кранг ме информира, че „Х“ и Торсън имат нещо наум за нея, свързано с теб...

Той спря. С леко треперещи пръсти измъкна от сакото си малка метална кутийка, отвори я и пренебрежително му я поднесе. Госейн се взря с любопитство в дванайсетте бели хапчета, които съдържаше.

— Вземи едно — настоя Прескот.

Другият изпита някакво подозрение за предстоящите събития, обаче се пресегна послушно и си взе.

— Гълтни го!

Тук Госейн поклати глава. Беше обезпокоен.

— Не обичам странни хапчета — реагира той.

— За твоя собствена защита е. Кълна се. Добра противоотрова.

— Не съм поемал нищо отровно — отвърна търпеливо Джилбърт.

Агентът затвори с щракане кутийката. Пусна я обратно в джоба, отстъпи назад и същевременно извади бластер със свободната си ръка.

— Госейн — произнесе със спокоен глас. — Аз съм един отчаян човек. Или гълтай веднага, или ще те изгоря.

Опасността бе нереална. Домакинът погледна миниатюрното бяло кръгче, после Прескот.

— В съседната стая забелязах детектор на лъжата. Би уредил нещата много бързо.

Така и стана. Джон каза на апарата:

— Това хапче е противоотрова, която ще защити Госейн в случай, че предприема определено действие. Би ли проверил твърдението?

Отговорът беше светковичен:

— Да, вярно е.

Той лапна беличкото и за момент застина, очаквайки влиянието му. Когато не се случи нищо, подметна:

— Надявам се, че с твоята съпруга всичко ще бъде наред.

— Благодаря — рече Прескот и излезе забързан през вратата, водеща към главния коридор.

Госейн приключи с обличането и със свито сърце седна да чака Кранг. Бе по-разтревожен, отколкото искаше да признае. Всеки от хората, дошли да го видят, преследваше индивидуална цел. Но те имаха много общо помежду си: вярваха сериозно в неизбежността на близка криза.

Венера трябваше да бъде нападната, но от кого — не беше ясно. От някая велика галактическа империя ли? Хм, бе необично лесно да си го представи човек. По този начин една раса се свързваше със своето слънце и планетите ѝ се подчиняваха. Тайнствени агенти, безсмислени действия, инфильтрация и накрая неотразима атака от незнайно къде. Честите споменавания за някакъв съюз на космически сили, противопоставящ се на нашествието, изглеждаха неясни и несъществени пред присъствието на Торсън и вече направените стъпки. Убийство. Предателство. Завладяване на Земята.

— И от мен се очаква да спра това? — запита се на глас Госейн, а после късо се изсмя, чувствайки се нелепо.

За щастие проблемът около него самия бавно се разплиташе. Един от най-опасните му периоди бе частичното приемане на пропагандата, че е оживял отново в друго тяло. Поне логиката му

полека-лека се отърваваше от потресението. Можеше да посрещне вечерта с по-трезво съзнание.

Стъпки на входа го извадиха от тези тревожни размишления. За негово облекчение беше Елдред Кранг.

— Готов ли си? — извика той.

Госейн кимна.

— Тогава тръгвай с мен.

Те слязоха по няколко реда стълби, сетне минаха по тесен коридор до никаква врата. Кранг я отключи и разтвори. През нея Джилбърт зърна мраморен под и машини.

— Трябва да влезеш сам, за да видиш тялото.

— Какво? — попита с любопитство Госейн. После разбра. *Тяло!*

Забравил за придружителя си, хълтна вътре. По-широкият изглед към помещението разкри още машини, стенни шкафове, наредени с бутилки и стъкленици, и в един ъгъл — продълговата форма, лежаща върху маса и загърната с бял чаршаф. Той се взря в нея, при което значителна част от останалото му спокойствие взе да го напуска. Бе слушал в продължение на много дни да се говори за другото му тяло и ако словесната картина, призовавана така често, го беше вълнувала, сега имаше съществена разлика.

Това бе разликата между мисъл и събитие, между думи и реалност, между смърт и живот. Тя изглеждаше толкова голяма, че неговите органи почувстваха дълбока метаболична промяна, а нервите му, неспособни да овладеят новите реакции, започнаха лудо да трептят.

Жизнената уравновесеност се върна бързо. Госейн пак усети натиска на пода върху стъпалата си и въздуха в помещението, хладен и сух като пепел, в белите дробове и устата. Погледът му се премрежи. Бавно, отчитащ отново своето човекоподобие, но все още не съвсем нормално, той позволи на разума си да отплува към тази застинала мъртва форма. И макар да не правеше никакво съзнателно движение, отиде до масата. Протегна ръка, с върховете на пръстите повдигна чаршафа и го свлече на пода.

XIV

Госейн очакваше да види някакъв безнадеждно съсиран екземпляр. Трупът, проснат по гръб върху мраморната плоскост, бе в известно отношение ужасно повреден. Пострадал бе торсът, а не главата. На хората, стреляли по него, сигурно е било наредено да пазят мозъка.

Тялото беше разкъсано почти на две от автоматен откос. Гърдите и коремът бяха разпарцалени, като всяка дрипава ивица, всеки квадратен инч плът над колената изглеждаха така обгорели, че нямаха прилика с нищо човешко. Лицето се белееше непокътнато — със спокойно изражение, недокоснато от страха и безмерното страдание, които го бяха измъчвали в онези минути преди смъртта. Дори по бузите забеляза лека червенина и ако не бе обезобразеният торс, това можеше да бъде и самият той, спящ. Без съмнение бяха взели предпазни мерки, за да се предотврати развалянето на мозъка. След малко откри, че фактически темето не е плътно прикрепено към черепа. То бе там, но е било внимателно изрязано и временно отстранено. Дали сивото вещество беше вътре, Госейн не се опита да провери.

Някакъв шум зад него го накара бавно да се изправи. Не се обърна веднага, ала съзнанието му започна да се отделя от мъртвото тяло и да разпознава в по-големи подробности сегашното му сложно положение. Изтекоха няколко секунди, преди да определи звука чрез спомена за други подобни звуци. Беше от гумени колела върху мрамор. „Х“. Джилбърт се огледа с трезвата решителност на човек, който е готов на всичко.

Той се взря с ледени зеници в пластмасовото чудовище. Сетне видя хората, последвали сакатия в лабораторията. Мрачно надникна право в очите на представителния Харди. Погледът му премина нататък, за да срещне циничната усмивка на гиганта Торсън, и стигна до мястото, откъдето Патриша Харди, полускрита зад двамата мъже, го наблюдаваше хладно и с интерес.

— Добре! — отекна басовият, без чувство за хумор глас на „Х“. — Аз мисля, Госейн, че ти нямаш дори най-нищожен план как ще ни попречиш да те положим студен до твоето предишно тяло.

Анализът не беше брилянтен, но имаше едно много важно качество от гледната точка на човек, който изобщо не вярва, че същността на неговата самоличност би могла да бъде пренесена в трето тяло, ако това второ бъде унищожено. Току-що, дума по дума, бе чул *истината*. Инвалидът направи с пластмасовата си ръка жест, издал нетърпение. Следващите му фрази го потвърдиха:

— Достатъчно с тази палячовщина. Въведете Амелия Прескот и дръжте Госейн.

Неколцина мъже го хванаха, докато трима огромни пазачи вкараха жената. Те изглеждаха така, сякаш са се били. Косата на Амелия беше разпусната, а лицето — зачервено. Ръцете й бяха вързани зад гърба, тя дишаше тежко. Нейната уста трябва да бе запушена с прозрачна кърпа, понеже бърните й се задвижиха трескаво в напразно усилие, щом зърна Джилбърт. Накрая притихна, като сви рамена. Усмихна му се малко тъжно, ала в държането й имаше също и гордост.

„Х“ се обърна към пленника, взирачки се в него изпод купола, който покриваше главата му.

— Господине — каза той, — ти ни постави пред трудна дилема. Подгответи сме за действие, невиждано по мащаб от Третата световна война насам. Разполагаме с девет хиляди космически кораба, четирийсет милиона мъже и гигантски заводи за муниции и все пак това е само частица от мощта на най-голямата империя, която някога е съществувала. Госейн, *ние не можем да загубим*. — Чудовището се изкашля и после продължи: — Независимо от всичко предпочитаме да играем безопасно. Искаме да поканим теб, непознатата величина, да се присъедини към нас като един от най-висшите лидери в Слънчевата система. Но ти схващаш, че ще е безполезно даже да сложим началото на такава връзка, ако се окаже, че не желаеш да приемеш реалностите на нашата позиция. Ние *трябва да убиваме*, Госейн. Трябва да бъдем безмилостни. Смъртта убеждава хората, както нищо друго.

За момент Джилбърт помисли, че онзи има предвид унищожаването на Амелия Прескот. Обхвана го слабост. Скоро осъзна, че го е разбрал погрешно.

— Да убиваме! — възклика мрачно. — Обаче кого?

— Около двайсетина милиона венерианци — отвърна „Х“. Седнал в своята инвалидна количка, сакатият напомняше някакъв кошмарен пластмасов бръмбар. — Сигурно знаеш — уточни той, — че единствената разлика между гибелта на двайсет или пък на двайсет милиона човешки нервни системи е в ефекта върху емоциите на оцелелите. Добрата пропаганда е длъжна да се погрижи за това.

Госейн се чувстваше така, сякаш стои в дъното на кладенец и потъва ли, потъва.

— А какво ще стане с останалите двеста и няколко обитатели на Венера? — чу той собствения си глас да пита глухо от дълбините.

— Терор! — отговори „Х“ със своя сол-струнен бас. — Безмилостен терор срещу ония, които се съпротивяват. Историята учи, че никога не е било трудно да се контролира масата на една нация, щом веднъж ѝ отсечеш главата. Ех, главата на Венера е твърде колективна, оттук следва големият брой необходими екзекуции. — Мъжът махна нетърпеливо с изкуствената си ръка и допълни кратко:

— Окей, Госейн, решавай. Ще ти позволим да направиш солидна реорганизация, но ще трябва да ни оставиш да създадем околната среда за нея. Какво, сключваме ли сделката?

Въпросът го стресна.

Не беше проумял, че му се дава аргумент, от който се очаква да го убеди. Това бе случай на равнище абстракция в най-добрая не-А смисъл. Тези хора, за разлика от него, бяха свикнали с идеята за масови екзекуции. Бездната бе непреодолима, понеже всяка страна преценяваше гледната точка на другата като нелогична. Почувства твърдостта на своя отказ да завладява нервната му система, тялото му, докато накрая се превърна в абсолютна, пълна, окончателна реалност.

— Не, господин „Х“ — произнесе той със спокоен и все пак решителен глас, — няма да сключим никаква сделка. И дано целият изгорите в някой древен християнски ад само защото замисляте такова престъпление.

— Торсън — суроно каза сакатият, — убий я!

— Какво? — попита безизразно Джилбърт.

После повлече четиримата си пазачи на разстояние няколко фута, преди да успеят да го удържат. Когато можеше да вижда отново, Амелия още се усмихваше. Не се възпротиви, щом Джим Торсън ѝ

удари инжекция точно над лакътя, и падна като камък. Гигантът я прихвата с лекота.

— Ти разбиращ, Госейн — отбеляза „Х“, — че имаме сериозно предимство пред не-аристотелците. Тях ги смущават скрупули. Ние просто искахме да спечелим. Сега тоя малък инцидент беше предназначен да...

Той внезапно мъркна. Изненада разкриви лицето му. Наведе се напред и бавно се строполи на пода. Твърдата пластмаса на неговите крак, ръка и торс издаде тъп звук върху мрамора. Беше се проснал по цялата си дължина. Зад него Харди, със същото учудено изражение на класическата си физиономия, се свлече на колена и легна на едната си страна долу. Пазачите рухнаха, двама от тях посягайки към оръжието си, сепак потънаха в безсъзнание.

Торсън положи тялото на Амелия Прескот върху каменната настилка и се отпусна до него. Близо до тях тупна Патриша Харди. Враговете на Госейн се въргалиха из просторното помещение наоколо и имаха вид на съвсем мъртви.

Всичко това беше твърде неразбираемо.

XV

Ето че чувството за парализираност изчезна от Джилбърт. Той рязко се втурна към най-близкия страж и се изправи с пистолет в ръка. Остана да стои така, стискайки го напрегнато и наблюдавайки за някое движение. Не забеляза никакво. Всеки лежеше абсолютно неподвижно.

Госейн започна чевръсто да обезоръжава пазачите. Независимо от причината за предоставената му възможност, изобщо нямаше време за губене. След като приключи тази работа, още веднъж се вгледа в чудноватата сцена. Пазачите бяха общо девет. Те кротуваха, отпуснати на пода, а телата им образуваха странна фигура, сякаш, подобно на същия брой кегли, бяха съборени с един-единствен удар. Неволно откри, че Елдред Кранг не е сред присъстващите. Погледът му премина бързо по останалите индивиди, две жени и трима мъже. „Не схващам това, както бих искал — каза си почти безучастно той. — Трябва да се махам оттук. Някой може да дойде.“

Но не се помръдна. В съзнанието му кръжеше нова, мощна мисъл: бяха ли те наистина мъртви? Тогава се хвърли към „Х“. Без да разсъждава, Джилбърт постави ръка върху пластмасовата клетка, която крепеше средната част от тялото на сакатия. Безпътната гладкост стана причина да отдалечи дланта си с внезапна погнуса. Бе трудно да се приеме този тип за човек. Насила се наведе близо до лицето му и се вслуша. Топлина в бавен ритъм окъпа ухото му. Госейн се отдръпна. Господин „Х“ беше жив. Сигурно всички бяха живи.

Готовеше се да се изправи, когато някакъв звук при входа го накара да замръзне за кратко на мястото си. После легна на пода с насочено оръжие. Докато дебнеше с присвети очи, мъжът се прокле за своята мудност. По това време можеше да е на стотици футове оттук.

Вратата се отвори и влезе Джон Прескот.

Госейн се надигна, треперейки от реакцията. Агентът му се усмихна нервно.

— Доволен ли си, че взе противоотрова? — попита той. — Сложих приспивателен прах в климатичната система и ти си

единственият, който... — Изведнъж смени темата. — Какво не е наред? Много ли закъснях?

Диагнозата беше бърза. Случайно погледът на Джилбърт бе докоснал неподвижното тяло на Амелия, което се белееше долу до огромния Торсън. И той си спомни.

— Прескот — каза му мрачно, — твоята съпруга бе инжектирана с нещо в ръката, преди хората да бъдат засегнати от въпросния прах. Искаха да я умъртвят. По-добре я изследвай.

Сега, след като странното изпадане в безсъзнание на враговете се изясни, настъпи време за анализ. Ако климатичната система беше разпространила упояващото вещество, тогава тази сцена от притихнали фигури щеше да се повтаря във всяка стая. Най-опасното в момента бе, че някой би могъл да дойде отвън. Госейн видя как венерианецът се вслушва за десетина секунди в сърцето на съпругата и после вади от джоба си малка бутилка. Към нейната тапа бе прикрепена игла от спринцовка. Прескот заби иглата в бедрото ѝ и вдигна очи.

— Това шише съдържа флуоресцин — кимна той. — Ако тя е жива, устните ѝ до минута ще позеленеят.

След две минути жената продължаваше да бъде мъртво бледа. Тук съпругът се изправи и огледа с любопитство. Странно, но в случая Джилбърт Госейн нямаше никакво предчувствие. Забеляза, че венерианецът отиде сковано до купчината оръжия и избра две. Доминиращото впечатление бе от грижливостта, с която този човек изучаваше смъртоносните механизми.

Онова, което последва, бе твърде бързо за вмешателство. Прескот прекрачи и пусна един куршум през дясното око на „Х“. Кръв като малък жив огън покри физиономията му. Агентът ловко се извърна, насочи цевта срещу челото на Харди и стреля отново. Сетне мина, наведен ниско, покрай редицата пазачи, гърмейки и с двата пистолета. Точно се обръща към Торсън, когато спря. На лицето му се появи изражение на объркане. Чак сега слисаният Госейн го хвана, за да изтръгне автоматичните оръжия от ръцете му.

— Невероятен глупак! — извика. — Осъзnavаш ли какво направи?

Час по-късно двамата препуснаха с откраднатата от тях кола дълбоко из обвития в мъгла град. Нощта наоколо беше сякаш покров

от сиво-черен пушек и те чуха първото изреваване на новините. Близкият уличен високоговорител обяви:

— Пригответе се за важно съобщение от президентския дворец!

Друг, по-суров глас допълни:

— Мое тъжно задължение е да ви уведомя, че сър Майкъл Харди е бил убит тази вечер от мъж, познат под името Джилбърт Госейн, агент на Игралищата Машина. Безмерността на заговора срещу хората на Земята едва днес започва да става очевидна. Госейн, чието бягство бе подпомогнато от тъй наречени венериански детективи, в момента е обект на най-голямото преследване в съвременната история. Всеки заварен по улиците ще трябва да вини само себе си в случай на грубо отношение от полицията. *Стойте си у дома.*

Споменаването на Машината накара Джилбърт да проумее пълните последици от необмисленото избиване. Думите, че е неин агент, и опитът да бъде свързан с детективи от Венера се оказаха първата публична атака срещу свещените символи на не-А, за която изобщо беше чувал. Така всъщност бе обявена война.

Докато чакаха там, мъглата се точеше на струи около тях — толкоз гъста, че Госейн виждаше Прескот на два фута от себе си като сянка. Радар, разбира се, би успял да проникне през завесата, сякаш я няма, но това ще изисква уреди и транспорт. Силен радарен прожектор мигновено ще очертае силуетите им, ала най-напред трябва да бъде насочен. О, в такава мъгла и през такава нощ само лош късмет можеше да ги унищожи. Иначе бяха в безопасност. За пръв път, откакто го сграбчиха събитията, той бе свободен да осъществява свои собствени цели. Свободен, обаче с едно ограничение.

Извърна се, за да погледне приджужителя си, все още непознатия фактор. Взаимните обвинения за случилото се естествено бяха безполезни. Дори в плътния миазмичен мрак бе трудно да реши как да постъпи. Джон Прескот му помогна да избяга и знаеше много неща, които щяха да му бъдат от полза. Хм, не сега, не днес. В момента имаше друга, по-неотложна цел. Но в далечна перспектива Прескот би могъл да бъде твърде важен за него.

По възможност трябваше да се опита да съхрани този галактически, спечелен за каузата на не-А човек като близък. Госейн бързо обясни:

— Някой психиатър, с когото никога не съм контактувал преди, е очевидно най-нужното лице в списъка ми. Просто няма нищо важно от откритието кое в моя мозък плаши хората.

— Е — възпротиви се спътникът му, — докторът ще бъде под групова защита.

Джилбърт се усмихна търпеливо в ноцта. Беше физически и умствено спокоен. Съзнаваше абсолютното си превъзходство над своето обкръжение.

— Прескот — кимна той, — вече съм доста дълго в това трудно положение. Бях като объркано дете, следващо боязливо заповедите на разни люде. Аз ти казах например как позволих на Машината да ме убеди да бъда заловен отново.

— Да.

— Мъчех се — продължи Госейн — да оправдая лесното си примирение именно с външния съвет. И сега мисля, че постъпих така, понеже дълбоко в подсъзнанието си съм таял някакво желание да се освободя от всичко и да прехвърля целия товар (или поне част от него) върху нечий гръб. Толкова не исках да разбера колко сериозно съм замесен в тази афера, че първото нещо, дето направих, бе да се оставя да бъда убит. Честна дума — рече накрая той, — аз разчитам на твоя приспивателен прах да дезорганизира която и да е групова защитна система. Но за начало смятам да купя карта на града и после да намеря домашния адрес на доктор Лорен Кейр. Ако го няма, ще приема всеки освен Дейвид Лестър Енрайт, с когото имах веднъж уредена среща.

— Ще се върна след десет минути — вметна Прескот.

— О, не — произнесе беззлобно Госейн. После трезво обясни: — Ще играем заедно, ще се пазим взаимно. Аз ще вляза в магазина след теб и ще потърся адреса на Кейр в указателя, а ти ще купиш картата.

Домът на доктора блестеше с белотата си в светлината на една ъглова лампа и два глобуса, изльчващи слабо около своите основи. Както можеше да се предположи, те показваха, че семейството си е вкъщи. Мъжете прескочиха оградата като призраци.

— Сигурен ли си, че Лорен Кейр е нужният ти човек? — попита шепнешком Прескот, докато бяха спрели за малко в сянката на градински храст.

— Да — отвърна другият и се готвеше да приключи с това, когато му хрумна, че авторът на „Егоистът на не-Аристотелова

Венера“ заслужава по-добро представяне. Бързо допълни: — Написал е няколко книги.

Начинът, по който го каза, беше твърде блед, но сега бе напрегнат. Въпросният дом и самият доктор предлагаха уникален проблем. Той беше обитател, така защищен срещу неканени гости посредством някаква групова система, че дори най-ловките банди, върлуващи през периода без полиция, не биха дръзнали да проникнат тук. Способът на влизане трябваше да бъде открит и не особено сложен, с безопасна възможност за бягство при включване на алармата.

— Упояващото средство, което използва, засяга ли мозъка? — осведоми се тихо Госейн.

— Мигновено. Действа върху нервите в горните носни кухини и тъй си проправя пряк път. Обикновено първото вдишване е достатъчно.

Тогава Джилбърт отново насочи вниманието си към дома на Кейр. До десетина минути, ако нещо не се обърка, великият семантик, специалист по човешките мозъци, щеше да изпитва, изследва и диагнозира неговото сиво вещество. *Същото*, чието съществуване бе въвлякло Майкъл Харди и „Х“ във вихъра на събитията и бе им донесло тяхната смърт. Нищо нямаше толкова голямо значение, колкото разкриването на целта и причината за тази странна тайна.

Госейн прошепна своя план. Прескот трябваше да отиде до вратата и да се представи като венерианец. Несъмнено, преди да го пусне, докторът щеше да отправи груповото предупреждение, поставящо нашрек съседите му. Това обаче не бе важно. Упояващият прах щеше да се погрижи за непредвиденото.

— Какво количество смяташ да използваш сега? — запита Джилбърт.

— Съвсем мъничко, една капсула. В климатичната система на двореца сложих осем, което се равнява приблизително на чаена лъжичка. Много е силен, но противоотровата, която поехме, все още ни защитава. — Сетне добави: — По-добре да натисна тоя звънец.

Половин минута по-късно го стори.

Мъглата нахлу заедно с тях навътре през отворената врата. По взаимно съгласие те я оставиха леко откряхната. Това правеше по-близка нощта и нейната безопасност. За Джилбърт Госейн, който не се

задоволяваще с нищо по-малко от всяка възможна предпазна мярка, тази незатворена врата бе разликата между спокойствието и тревогата.

Доктор Кейр беше висок, як 50-годишен мъж с гладко лице и массивна долна челюст. Кога то Госайн влезе, ученият го погледна любопитно с две от най-пронизващите сиви очи, които изобщо бе виждал. Той понесе изпитателния взор, без да трепне. Прояви достатъчно благоразумие да не се опитва да ускорява ранния етап на изграждане на доверие. Изразходваните сега минути можеха понататък да спестят часове.

Психиатърът не губи нито секунда. Веднага щом обясниха целта на своето посещение, изчезна в кабинета и почти незабавно се върна отново, носейки портативен детектор на лъжата.

— Господин Госайн — каза той, — никой венерианец или прогресивен не-А няма да приеме дори за момент смайващите изявления, излъчени тая вечер от правителственото информационно бюро относно убийството на президента Харди. През целия си живот не съм чувал нещо така пресметнато да възбуди емоциите на невежите и на голямата маса полуобразовани. Никога, от тъмните години на ума насам, не е бил правен подобен опит за призоваване духа на тълпата, а крайното доказателство за тяхната продажност е обвинението им срещу венерианците и срещу Машината. Несъмнено зад тези изявления има скрит мотив и това само по себе си ви дава право на изслушване от справедливите хора. — Домакинът се прекъсна и попита: — Готов ли сте за проверка от детектора на лъжата?

— Готов съм за всичко, сър — отговори Госайн. — Просто не трябва да изгубвам съзнание. Сигурен съм, че можете да разберете причината.

Докторът можеше и после нямаше нито миг, в който ръцете и съзнанието на Госайн да не бяха свободни. По време на цялото тестване! Имаше десетки проби. За ония, които включваха машини, специалната лаборатория-кабинет бе идеално разположена. С две изключения останалите уреди се придвижваха до един стол, откъдето Джилбърт гледаше косо през вратата към частично отворения външен вход.

Някои апарати го облячваха с ярки електронни зеници. Те затопляха кожата му и го заслепяваха. Други блестяха като полирани метал, но бяха студени и неусетими. Трети изобщо не показваха

светлинни, ала въпреки това бръмчаха, бучаха или пулсираха силно, а техните нечовешки сетива го изследваха. Докато тестовете се редуваха ритмично, Госейн разказа своята история.

Неговото описание бе прекъсвано три пъти — два пъти, когато му наредиха да стои неподвижно, та свръхчувствителните лъчи да проучат естеството на клетките в допълнителния му мозък, и веднъж накрая, когато доктор Кейр остро възклика:

— Тогава вие самият не сте убили никого от онези мъже, нали?

Прескот вдигна очи при тоя въпрос.

— Не, аз сторих това. — И мрачно се изсмя. — Както се досетихте от думите на Госейн, аз съм личност, поставена пред избора между не-А и своя пост. Ще трябва да се оправдавам с временна лудост, ако някога бъда даден под съд.

Лорен Кейр се взря сериозно в него:

— Никога никакво оправдание за лудост не е било прието от един не-А. Ще се наложи да съчините по-добра история от тази.

„Ха, история!“ — помисли Джилбърт и погледна Прескот — за първи път го погледна истински.

Очите на Джон бяха също така присвити и го наблюдаваха. Изведенъж ръката му се плъзна към пистолета в десния джоб на сакото. Движението навярно бе несъзнателно. На практика не можеше да очаква, че ще успее, защото Госейн с лекота го изпревари.

— Бих казал, че къщата е обградена — рече спокойно той момент по-късно, след като бяха обезоръжили мъжа.

XVI

Човешката нервна система е изградена с невъобразима структурна сложност. Преценява се, че в мозъка ни има около дванайсет милиарда нервни клетки или неврони. Над половината от тях са в мозъчната кора. Ако приемем, че един милион корови клетки са свързани една с друга в групи само от по два екземпляра, и изчислим възможните комбинации, ще намерим, че броят на междуnevронните връзки-образци е десет на степен два милиона и седемстотин осемдесет и три хиляди. За сравнение... цялата звездна вселена не съдържа повече от десет на степен шейсет и шест атома.

А. К.

Светлината, която проникваше през дългата пролука, направена от леко отворената външна врата, сега трябваше да бъде течен щит. Докато входът оставаше открехнат, наблюдалите отвън можеха да видят размазан сноп лъчи и всичко да им изглежда наред. Разбира се, търпението им щеше да има предел.

Те свързаха ръцете и краката на Прескот и запушиха устата му. Действаха с бързина, без да изключват грубото отношение. После говориха за границите на своята временна безопасност.

— Той не е бил там — посочи сериозно Госейн. — Но сигурно е установил контакт по някакъв начин.

— Нека в момента не се тревожим точно за това.

— Какво?

Лицето на доктор Кейр беше спокойно, а погледът му — замислен.

— Най-важни са подробните, които открих за вас — каза той. Тонът му стана по-настоятелен. — Госейн, изглежда, не осъзнавате, че вие сте главната личност в цялата тая история. Просто няма нищо с толкова голямо значение и ние ще трябва да поемем всички съпътстващи рискове.

Необходимо бе време, за да смели истински фактите, да се съсредоточи и заключи надвисналата опасност в отделно ъгълче на съзнанието си, където да я остави. Дори му беше необходимо време, за да проумее, че би могъл да се вслушва в най-ценната информация от своята собствена вселена и паралелно да продължава да върши жизненоважна работа.

— Онова в главата ви — подзе психиатърът — не е допълнителен мозък в смисъл, че притежавате разум с някакъв по-висок потенциал. Такова нещо не е възможно. Човешкият интелект, който е създал Игралищата Машина и подобните ѝ електронни и механични организми, даже на теория няма друг равен на себе си в космоса. Хората понякога смятат, че изкуствената система на Машината представлява еволюция, по-висша от тази на хомо сапиенс. Те се възхищават на нейния капацитет да се оправя с двайсет и пет хиляди индивида наведнъж, но в действителност тя може да стори това само защото двайсет и пет хиляди неорганични мозъка са свързани в сложна серия точно със същата цел. Пък и всички операции са от рутинно естество. Ex, не искам да кажа, че не умееш да мисли съзидателно. Разположена е върху многометална мина, която е напълно под контрола ѝ. Притежава лаборатории, където под нейно ръководство се трудят роботи. Способна е да произвежда инструменти и върши цялата работа по собствените си подмени и ремонти. Държи на практика неизтощим източник на атомна енергия. Накратко тая Машина е независима и високоинтелигентна, но има своите ограничения. Тези ограничения са били вкарани още от самото начало и се състоят от три указания с обща основа. Тя трябва да води игрите честно в рамките на законите, заложени твърде отдавна от Института по обща семантика. Трябва да защитава развитието на не-А в най-широк смисъл и може да убива човешки създания едва когато я нападнат директно.

Госейн претърси Прескот. Никаква част от дрехите на мъжа не избягна опипващите му пръсти. Извади един пистолет, два бластера,

допълнително количество муниции, кутия с капсули упойващ прах, пакет с противоотровни хапчета и малък бележник. Той обаче не се задоволи с джобовете, ами изследва и текстила. Материята беше изкуствена — от вида, от който облеклото се носи няколко пъти и после се изхвърля.

Вграденото устройство, което откри, бе отстрани в тока на дясната обувка. Представляващо електронен локаторен уред, направен от коравата пластмаса на обувката и разпознаваем само по схемата проводници върху печатната платка. Госейн въздъхна, щом го напипа. Сигурно чрез използването на подобна чудесия Патриша Харди успя да попадне в ръцете му онзи паметен ден, преструвайки се, че се нуждае от защита. Тогава той нямаше време да разбере как е бил намерен. Това бе добре да се знае. Тия обяснения облекчиха съзнанието му, свалиха част от напрежението на нервната система и освободиха тялото от робството на отрицателната възбуда. Внезапно стана по-лесно да слуша психолога.

Докторът също комбинираше дейност с разговор. Още от най-първата дума той бе започнал да събира тестовия материал в едно кожено куфарче. Отваряше машини и сваляше записващи устройства, екрани, филмови ролки, ленти автотипна хартия и специални звуко- и светлочувствителни отпечатъци. Интерпретираше почти всичко, преди да го прибере.

— Това показва, че новият мозък не е корова тъкан... а това... и това... и това... че клетките не са... свързани с... таламусна... памет. Ето някои от главните канали, посредством които той е обединен с останалото... Няма данни за протичане на никакви импулси към или от допълнителното сиво вещество. — Накрая вдигна поглед. — Госейн, доказателствата сочат, че онуй, което носите в главата си, не прилича толкова много на мозък, колкото на големите управляващи системи на слънчевия сплит и на гръбнака. Само че представлява най-компактната подобна структура, която въобще съм виждал. Броят на участващите клетки е равен на около една трета от всичките под вашия череп. В него вие имате нужната апаратура да ръководите ядрени и електронни операции в микрокосмоса, а в макрокосмоса просто липсват достатъчно обекти, за да се ангажира пълният потенциал на контролиращата мощ при автоматичните включватели и релета там...

Джилбърт Госейн не искаше да го прекъсва, но не можа да устои.

— Съществува ли някаква възможност да се науча да интегрирам този нов мозък *през следващия час?* — попита той напрегнат.

Отговорът беше тъжно поклащане на главата.

— Нито за час, нито за ден, нито за седмица. Чували ли сте някога за Джордж — момчето, което живяло със зверовете? Джордж, едно двегодишно създание, се загубило в храсталака зад фермата на собствените си родители в предпланината. Някак си намерило пипнешком пътя до бърлогата на отдавна избягала кучка. Тя току-що била родила. Повечето от рожбите ѝ умрели, а нещастната майка, натежала от мляко, възпряла своята свирепост, спомняйки си слабо човешкото обучение, и позволила на детето да се храни. По-късно ловувала за него, обаче гладът трябва да е настъпвал често, понеже мравки, червеи, бръмбари и всякакви живинки били открити в менюто на малчугана, щом го уловили на единайсетгодишна възраст. Тогава той представлявал враждебно настроено зверче, диво като глутницата кучета, чийто водач бил станал. Ранната му история събрали от неговите действия и навици. Грухтене, ръмжене и сносен лай — това бил езикът му. Социолози и психолози осъзнали възможността, която им поднасяла съдбата, и безнадеждно се провалили в порива да го образоват. Пет години по-късно те го научили да подрежда кубчета с азбуката, да произнася по букви името си и названията на няколко други обекта. Видът му на този етап останал непроменен. Очите му горели от лесно предизвиквана омраза. Джордж често и с голяма ловкост се отпускал на четири крака и даже след половин десетилетие познавал гората удивително. Животинските следи дори отпреди часове можели да го докарат в такова състояние на възбуда, че да скача нагоре-надолу и да скимти от нетърпение. Починал на двайсет и три години, все още примитив, като съсухreno момче, едва напомнящо човек в леглото на своята постлана с мека материя клетка. Аутопсията разкрила, че мозъчната му кора не е била напълно развита, обаче съществувала в достатъчна големина, за да оправдае вярата, че могат да я заставят да функционира. Сега, с нашите познания за мозъка, ние бихме успели да направим Джордж разумен — каза накрая доктор Кейр. — Но, мисля, ще се съгласите с мен, че вашият и неговият случай са подобни с една разлика — *вие сте започнали като човешка ражба.*

Госейн мълчеше.

За пръв път проблемът с допълнителния му мозък бе ясно определен по единствения възможен рационален начин — чрез анализ и сравнение. До този момент представата му за себе си беше смътна и идеалистична. Тя бе смущаваща само защото новото сиво вещество не показваше никаква дейност, нито пък каквito и да било реакции. Ала надеждата винаги просветваше през неяснотата на обърканите картини. Разумът му беше дал известно количество аргантност и сила в по-тежките моменти от неговата кратка кариера като потенциален спасител на цивилизацията. И някъде вътре, разпространяваща се навсярно из цялата му нервна система, той чувствува гордост, че е повече от хомо сапиенс. Тя щеше, разбира се, да остане. Нормално е да се гордееш с физически или умствени качества, дошли съвсем случайно. Но другото, доколкото се отнасяше до по-нататъшно развитие, щеше да отнеме време.

— Ако вие сте истинска мутация, човек след човека — промълви психиатърът, — и се стигне до избор между вашето спасение и оставянето на тази галактическа армия да нападне една мирна цивилизация, тогава бъдете сигурен, че аз ще предпочета вас. А те — мрачно се усмихна той — ще имат своята възможност да проведат тест дали не-А може да бъде унищожена от първото бедствие.

— Обаче венерианците не знаят — намери гласа си Госейн. — Те дори не подозират.

— Въпросният факт — рече Лорен Кейр — подчертава дебело какъв трябва да е нашият следващ ход. Бъдещето ни зависи от това дали ще успеем да избягаме оттук преди зазоряване или не. Което — ученият се изправи с удивителна младежка лекота — ни връща веднага към приятеля в леглото.

Бе лесно да се мисли отново за скорошна и смъртна опасност.

XVII

В собствените си нервни процеси ние копираме животните... При нас такива реакции водят до неоцеляване, патологични състояния на обща инфантилност, незряло лично и публично поведение... Колкото една нация или раса е по-развита технически, толкоз по-жестоки, по-безмилостни, по-хищни и по-комерсиализирани са склонни да стават нейните системи... само защото продължаваме да мислим като животни и не сме се научили да разсъждаваме логично, както подобава на човешки същества.

А. К.

Джон Прескот, галактически агент. Дотолкова бе приемливо установяването на самоличността му. Мъжът почиваше върху леглото и ги наблюдаваше. Неговата руса коса изглеждаше странно белезникава под силните лампи. Слаба презрителна усмивка се криеше в гънките на бърните въпреки леко издутата кърпа в устата му.

— Знаете ли, тук има нещо ужасно — каза с отвращение Госейн.
— Този човек позволи жена му да бъде убита при трагично произшествие. Това беше напън да ме убеди в своите *bona fides*^[1]. Подведе ме фактът, че някога той е вярвал отчасти във философията на не-А. Допуснах също, че смъртта първо на „Х“ и Харди е чиста случайност. Но сега си спомням, че направи пауза, преди да поsegне към Торсън, и ми даде време да го обезоръжа. С други думи, Прескот унищожи двамата мъже от Земята, използвани като фронт от космическата империя, с което чисто и просто остави галактически хора да контролират земното правителство. — Госейн затвори очи. — Минутка, размишлявам за игрите. Очакващо се от тазгодишните

игри да излъчат приемник на президента Харди? — Той отвори клепачи. — Кой води в момента? Кой е лидер?

— Джим Торсън — отвърна Кейр, свивайки рамена. После мъкна и примигна. — Хе — продължи бавно, — отначало аз не установих причинна връзка с името, когато го споменахте. Ала такъв е отговорът на вашия въпрос.

Джилбърт не реагира видимо. В съзнанието му се появи мисъл, от която го побиха тръпки. Това имаше твърде малко общо с факта, че Торсън, личен представител на някакъв космически император, ще бъде следващият президент на Земята. Въщност мисълта беше свързана с Машината. Тя бе надживяла своята полезност. Сега, когато се доказа, че е уязвима, никога нямаше да заслужи доверие отново.

Бе трудно да си представи света без Игралината Машина.

— Всичко туй вече не е важно — произнесе тихо до него доктор Кейр. — Чакат ни собствени неотложни грижи. Както виждам нещата, един от нас трябва да се престори на Прескот, да излезе и прецени положението.

Госейн пое дълбоко въздух и бързо вметна:

— Какво ще кажете за съпругата ви? Исках да попитам, вкъщи ли е тя? А имате ли деца?

— Да, три, но не са тук. Родените на втората планета деца не могат да посещават Земята, докато не станат на осемнайсет години. В момента жена ми е с тях в Ню Чикаго, Венера.

Те се усмихнаха взаимно. Докторът бе радостен. И с право. Двамата мъже бяха сами със своя голям проблем: единият — със солидни постижения в научната област; другият — е, другият все още трябваше да докаже себе си.

Решиха без спор, че Лорен Кейр ще излезе да контактува с членовете на бандата. Неговите бяла коса и конструкция на тялото му придаваха вид, приблизително сходен с Прескот. Това щеше да е достатъчно в тъмнината. Чуждите обувки, макар малко по-тесни и половин номер по-дълги, паснаха на краката на Кейр. Изглеждаше мъдро да носи ония обувки, които съдържаха локатора. Да възпроизведе гласа на Джон също беше сравнително лесно. Както всички тренирани говорители и всички венерианци, психиатърът бе постигнал контрол над резонансните си кухини. С неотдавнашния спомен за тембъра на агента и с Госейн там да проверява точността

при изпълнението той имитира в продължение на три минути (включително един щепот, установяващ самоличността).

— А сега — обяви със стоманени нотки Джилбърт — ние ще разберем от самия джентълмен подробностите около уговорките му с неговите приятели.

Наведе се и извади кърпата от устата. Отвращението, което почувства, трябва да бе от държането или от възможното убеждение на Прескот, от някакво съмнение какво би направил той, за да се сдобие с информация при същите обстоятелства. Независимо от причината русият агент изстреля без подкана:

— Нямам нищо против да ти кажа, че отвън има дузина мъже, на които е заповядано да те следят, без да те арестуват. От мен се искаше да изляза някъде по това време и да им съобщя, че нещата са наред. Сигналът за отбой е „Венера“.

Госейн кимна към психиатъра.

— Окей, докторе. Ще чакам да се върнете до пет минути. Ако не дойдете дотогава, ще потисна деликатния си нрав и ще пусна куршум в главата на този човек.

Ученият мрачно се засмя:

— Може би ще е по-добре да остана там шест или седем минути.

Смехът му се стопи, когато достигна вратата. Крилото ѝ се отвори леко, той се плъзна през пролуката. После изчезна в нощта и в мъглата.

Джилбърт погледна своя часовник.

— Четири и десет е — каза на пленника и извади оръжието си.

Капчица пот започна да оставя следа върху бузата на Прескот. Тя даде на другия интересна идея. Отново хвърли око към часовника. Секундната стрелка, която доскоро беше на десет, сега кацна на четирийсет и пет. Изминали бяха трийсет и пет секунди.

— Една минута — обяви Госейн.

Физиологическото време бе поток от необратими процеси в тъканите и клетките. Но вътрешното време зависеше от разните обстоятелства и от всеки индивид. То се изменяше при стрес. Биологичният хронометър бе така тясно свързан с човека и неговите моментни емоции, както животът с нервната система. Тънката стрелка трепкаше към числото десет, завършвайки своята първа обиколка. Съответно от излизането на доктора бе изтекла всъщност цяла минута.

— Две! — съобщи Джилбърт с неумолим тон.

— Стига да не е глупак, Кейр би трябвало да се върне до пет минути — забеляза Прескот с нисък дрезгав глас. — Обаче мъжът за контакт отвън е приказлив идиот. Вземи това предвид и не бъди твърде прибързан.

За изминалите деветдесет секунди венерианецът вече се потеше обилно.

— Три! — отсече Госейн.

— Казах ти истината — запротестира Прескот. — Защо да не ти я кажа? Не можеш много дълго да избягваш нашата мрежа. Седмица, две, пет седмици — какво значение има? След като чух Лорен Кейр, разбрах, че твоят шанс да постигнеш контрол над оная допълнителна част от съзнанието си е почти нула. Точно туй искахме да открием.

Беше странно да се вслушва в говора на агента и паралелно да си представя доктор Кейр вън в мъглата към края на тази нощ. Часовникът му напомни, че психиатъра го няма само от две минути. Напрежението се повиши.

— Четири минути! — рече Госейн.

Тук малко се сепна. Ако някое слабо звено в съзнанието на Джон предстоеше да се скъса, вече трябваше да стане. Той се наведе напред в очакване, с въпроси, парещи на върха на езика му.

— Знам още една причина да не пестя истината — измънка Прескот. — Напоследък ми липсва убеденост, че дори намесата на супермен би могла да попречи на междупланетните операции, които ще започнат скоро. Организацията бе прекалено предпазлива с твоя случай.

Часовникът показваше четири и дванайсет и половина. В съответствие с ускореното чувство за ритъм, действащо в нервната система на венерианеца, определените триста секунди за отсъствието на доктор Кейр бяха свършили. На Госейн се стори, че времето е изтекло доста бързо. Със свиването на срока наполовина той не даде на Джон Прескот възможността истински да се разстрои. Вече бе твърде късно да го удължава. Точно сега беше моментът онзи да рухне.

— Край! — каза категорично и вдигна пистолета. Лицето на пленника бе придобило странен сиво-синкав цвят. — Всъщност ще ти подаря още една минута — добави Госейн. — Ако дотогава не започнеш да говориш или ако Кейр не се е върнал, с теб е приключено.

Искам да знам откъде „Х“ или бандата са се снабдили с апарат, за да корумпират Игралината Машина? И къде е това устройство днес?

След като изрече тези думи, той си погледна часовника, подчертавайки времевото ограничение. Взря се изненадан в него и за кратко забрави своите намерения относно Джон. Беше четири и четиринайсет. Значи бяха изминали четири минути! Усети някаква празнота, тъмно беспокойство, първата шокираща мисъл, че доктор Кейр се е забавил много дълго. Видя, че Прескот е съвсем посивял и обуздава собствените си нерви.

— Деформаторът се намира в апартамента на Патриша Харди. Вградихме го така, че да напомня част от стена.

Мъжът изглеждаше на ръба на рухването. И в разказа му се чувстваше тонът на истината. Деформатор — самото име беше частично доказателство, че *трябва* да бъде разположен близо до Машината и те очевидно ще се опитат да го скрият. Хм, защо не в някоя стая на Патриша? Госейн възпря един вътрешен импулс да вика детектора на лъжата. Потисна го, защото бе хванал Прескот в крачка и въвеждането на машина можеше да бъде фатално. Пак хвърли око на часовника. Показваше 4:15 сутринта. Той погледна към вратата. Времето изобличаваше неговата измама. Започна да разбира натиска, който бе изтърпял пленникът. С усилие върна вниманието си отново към него.

— Откъде взехте деформатора? — попита настойчиво Джилбърт Госейн.

— Торсън го донесе. Бил е използван нелегално, тъй като употребата му е забранена от Галактическия съюз, освен за транспорт и...

Шум при входа го накара да мълкне. Джон се отпусна с крива усмивка, когато доктор Кейр влезе задъхан.

— Няма никакво време за губене — изстреля ученият. — Вън вече зазорява, а мъглата се вдига. Казах им, че се махаме веднага. Хайде!

Той грабна коженото куфарче, съдържащо тестовия материал за уникалния мозък. Госейн го спря — достатъчно дълго, за да запуши устата на Прескот, да помисли и кимне:

— Но къде отиваме?

Кейр се радваше като момче, което предвкусва приключение.

— Ами ще вземем, разбира се, моя личен робоплан. Трябва да действаме така, сякаш не сме наблюдавани. Колкото до *нашия* маршрут, аз съм сигурен, че не очаквате от мен да го спомена пред този човек, нали? Особено щом смятам да изоставя неговите обувки с вграденото в тях локаторно устройство, преди да изчезнем от града.

След пет минути те бяха горе. Госейн се вторачи навън в мъглата и почувства, че у него се заражда ликуване.

Те наистина се махаха.

[1] Добри намерения (лат.). — Б.пр. ↑

XVIII

Джилбърт се отпусна по-дълбоко в седалката на робоплана и погледна към Лорен Кейр. Очите на психиатъра продължаваха да бъдат отворени, ала той изглеждаше доста сънлив.

— Докторе, какво представлява Венера — имам предвид градовете ѝ? — попита Госейн.

Семантикът изви глава на страна, без да помръдне тялото си.

— О, много приличат на земните, но са пригодени къмечно мек климат. Защото високите облаци изобщо не стават твърде горещи и никога не вали освен в планините. Всяка нощ обаче върху огромните зелени равнини пада обилна роса. Искам да кажа, достатъчно обилна, за да се погрижи за цялата буйна растителност. Това ли желаехте да узнаете?

Не беше *tова*.

— Мислех за науката — намръщи се Госейн. — Различна ли е? По-висша ли е?

— Ни най-малко. Всичко открито на Венера се представя незабавно на Земята. На практика изследванията на третата планета изпреварват венерианците за някои неща. Защо да не е така? Тук има повече хора и специализацията помага на умовете от средната интелигенция — дори на лудите умове — да се разгръщат и изобретяват.

— Разбирам — Джилбърт беше вече съсредоточен. — Кажете ми тогава, изхождайки от вашите познания за науките на Земята и на Венера, какво е обяснението за две тела с една и съща самоличност?

— Възnamерявам да помисля над въпроса тази сутрин — отвърна уморено Кейр.

— Помислете сега — настоя другият. — Дали пък няма известно обяснение на базата на информацията за Слънцето?

— Никакво, доколкото знам. — Психиатърът сви вежди. — Господин Госейн, вие сте достигнали до същността на тая загадка. Кой е открил такива абсолютно радикални процеси? Не се съмнявам, че в

Слънчевата система са били предприети няколко мощни експеримента от семантично обучени биолози. Но... две тела и нов мозък!

— Отбележете — каза тихо Госейн, — че и двете страни имат в случая по нещо. Чудото на необикновената ми безсмъртност е продукт на някой, който се противопоставя на групировката, притежаваща деформатора. И друго, докторе. Моята страна — сиреч нашата — се бои. Сигурно се бои. Стига да разполагаше със сравнима сила, тя не би подхванала подобна скрита игра.

— Хм-м, тук виждам зрянце логика.

— Доктор Кейр — подчerta Джилбърт, — ако бяхте човешко създание, достатъчно могъщо, за да взема свои собствени решения от планетарна важност, какво бихте направили, щом откриете, че коварна галактическа империя организира завладяването на цялата Слънчева система?

— Бих вдигнал хората на борба — изсумтя по-възрастният мъж.
— Силата на не-А трябва още да бъде изпробвана в битка, но нямам представа дали ще действа ефективно.

Изминаха десетина минути, преди Госейн да заговори отново:

— И все пак къде отиваме?

Ето че спътникът му се оживи.

— На един усамотен бряг на Лейк Съпериър ни чака хижа, в която преди три години прекарах два месеца. Мястото изглеждаше толкова идеално за спокойни размишления и изследвания, че го купих. После някак си изобщо не се върнах. — Усмихна се кисело. — Уверен съм, че за известен период ще бъдем в безопасност там.

— О! — възклика Джилбърт.

Той седеше на стола и преценяваше времето, изтекло от началото на техния полет. Реши, че е минал половин час. Не беше лошо в определен смисъл. Човек, който можеше за трийсет минути да осъзнае, че съблазнително лесният път не е за него, се бе приближил към доминиране над своята оконна среда. *Беше* изкусително да мисли за лежане с часове на някой пясъчен плаж, без да върши друго, освенбавно да упражнява ума си под ръководството на велик учен. Единственият недостатък в картината бе изключително голям. Въобще нямаше да се случи нищо такова.

Представи си хижата-убежище на Лорен Кейр. Наблизо сигурно имаше село, няколко ферми и домове на риболовци. Преди три години

с ясно съзнание, воден от собствените си намерения, психологът почти не бе усетил тия допълнения наоколо. Вероятно е бил увлечен от четене и погълнат от мислите си, е правил разходки по идиличния бряг, а случайно срещаните кореняци са били личности, които е виждал, но в действителност не им е обръщал внимание. Това не означаваше, че самият доктор не е бил забелязан. И шансовете на двама мъже, поели към тази хижа непосредствено след убийството на Харди, да не бъдат наблюдавани отблизо бяха... ех, бяха равни на нула.

Госейн въздъхна. Не можеше да си позволи да заседне в подобно кътче, където да живурка, докато обитаваните светове из Слънчевата система се люлеят под ударите на армии нашественички. Той хвърли скришом още един поглед към психиатъра. Рошавата му глава беше отпусната върху облегалката, очите — затворени. Гърдите му се повдигаха и спускаха равномерно.

— Докторе! — извика го тихо Госейн.

Спящият човек не помръдна.

Другият изчака минутка, после се плъзна към лостовете за управление. Нагласи ги да направят широк полуокръг и да насочат робоплана обратно в посоката, от която бяха дошли. Сетне се върна на мястото си, извади своя бележник и записа:

Драги доктор Кейр!

Съжалявам, че ви оставям в това положение. Ако бях ви събудил, щяхме вероятно да спорим. Аз съм много нетърпелив да предприема тренировки на съзнанието си, но най-напред имам да върша по-неотложни неща. Следете колонката „Лично“ във вечерните вестници. Търсете обява, дадена от „Клиент“. Щом е нужен отговор, подпишете го с „Безгрижният“.

Той пъхна бележката в командното табло и си сложи един от гравитационните парашути. Двайсет минути по-късно атомната светлина на Машината се показа през мъглата. Госейн нагласи още веднъж системата за управление за полуокръг, така че робопланът да заеме първоначалния си курс.

Почака, докато ослепителният фар на Игралината Машина заприлича на буен огън под него и после малко отзад. Точно пред себе си видя неясно очертаните постройки на президентската резиденция. Когато апаратът беше почти над двореца, Джилбърт изтегли резето на изхода и мигновено почна да пада през мъгливия мрак.

XIX

Дори Лайбниц формулира постулата за непрекъснатостта, за безкрайно близкото действие като общ принцип. Поради тази причина той не можа да се примери с Нютоновия закон за гравитацията, очевидно свързан с понятието разстояние.

Х. У.

Гравитационният парашут бе изцяло продукт на най-чисто не-А мислене. Неговият откривател беше наистина преценил и съзнателно изчислил съответните математически данни. После той бе надзиравал изработката на първите площи. Парашутът вършеше своето дело в рамките на тоя закон за гравитацията, който гласеше, че два обекта в космоса по-лесно падат един към друг, отколкото се отдалечават взаимно, като по-малкият поема по-голямата част от същинското движение. Само външна сила би могла да измени тази тенденция, а приложените сили имат собствени отлики, които обикновено включват маса, тегло и някакъв капацитет да бъдат опасни, ако се използват наблизо до човешки създания. Все още се намираха аристотелци с мъгляви идеи как нещата „отиват“ нагоре. Те говореха семантични глупости, че няма нищо невъзможно. Не-Нютоновата физика, сиреч физиката на реалния свят разпознаваше стремежа на две тела да падат едновременно като инвариант на природата и просто нагласяваше техните нуклеонични структури да забавят процеса.

Устройството приличаше на метален хамут с подплънки за предпазване в местата, където натискът е най-остър. Притежаваше енергийни приставки, предназначени за странични маневри. Най-слабата измерена някога скорост на спускане бе приблизително пет мили в час, което означаваше, че парашутът има коефициент на полезно действие малко над 90 процента.

Следователно той конкурираше електродвигателя, парната турбина, ядреното задвижване на космическите кораби и смукателната помпа като „съвършена“ машина. Чрез подходящи бутони Госейн нямаше никакви проблеми да кацне право на балкона, водещ към апартамента на Патриша Харди. Би желал да посети първо Игралищата Машина, ала това бе изключено. Машината щеше да бъде пазена по-строго от скъпоценните камъни в кралска корона. Ех, той се надяваше никой да не е помислил за него, де ще се върне в двореца.

Пое със свити колена лекия удар при приземяването и се изправи на пръсти, сякаш е боксьор. Парашутът беше с цип — едно дръпване и Джилбърт се освободи от товара. Ето че го свали бързо, но тихо на пода. После влезе през стъклените врати, които се отвориха с тънко, рязко щракване. Звукът не го обезпокои.

Планът му се основаваше на скоростта и на много ясния спомен къде се намира леглото на Патриша Харди. Още не беше решил как точно да се отнесе с нея. Тя можеше да си мисли, че той е убил баща ѝ, и тук, на сцената, изведнъж осъзна — трябва да вземе предвид тази възможност.

Госейн притисна Пат в постелята и сложи ръка върху устата ѝ. Запуши я с кърпа, завърза я, после се отдръпна и запали лампата. Накрая каза:

— Съжалявам, ако бях груб с теб.

Действително съжаляваше. Зад думите му се таяха и други намерения. Веднага щом откриеше местоположението и обезопаси деформатора, той смяташе да избяга от двореца с нейна помощ.

Гостът видя, че погледът ѝ бе фиксиран в някаква точка зад него. Бързо се обърна.

— Сега не бих опитал нищо — произнесе Елдред Кранг от прага на вратата.

Светлофикацията му очи блестяха с отразена светлина. Стоеше спокоен в обкръжението на двама мъже, въоръжени с бластери. Госейн вдигна ръце, когато Кранг заговори отново:

— Много е глупаво от твоя страна да си помислиш, че някой самолет ще прелети незабелязан над двореца тая вечер. Но аз имам изненада за теб. Прескот бе освободен преди малко и телефонира. Въз основа на неговото съобщение убедих Торсън да ми позволи да се справя с теб по мой собствен начин.

Джилбърт зачака, ала почувства крехка надежда. Тайният не-А беше убедил Торсън. Той бе приел, че заеманият пост създава твърде големи пречки за Кранг да покаже и най-слабо предразположение към него, и въпреки това човекът бе дръзнал да постъпи така.

— Преди известно време ни хрумна — продължи Елдред, — че който и да те е внедрил сред нас онзи първи път, не се е главоболял дали ще бъдеш убит или не. Фактически ние вярваме, че след откриването на твоя допълнителен мозък идеята е била да бъдеш умъртвен. Незабавно си въведен върху сцената повторно, вече на Венера, за да изпълниш нова ограничена цел. Няма да ти казвам каква е била тя, но те уверявам, че си я изпълнил. Още веднъж обаче ръководещата те фигура, изглежда, не я е грижа за твоето лично благополучие. Заключението е неизбежно. Трябва да съществува и трето тяло на Джилбърт Госейн, чакащо ред да оживее веднага щом второто бъде отстранено. — Кранг се усмихна. Зениците му горяха като огън. — Човекът, дето стои зад теб, има сериозен проблем. Очевидно той не би посмял да държи едновременно две живи тела. Това би било доста сложно, пък и надвисват опасни възможности всяко да направи от себе си нови дубликати — толкова egoистични и мощни, колкото и останалите. Ти сам разбираш докъде ще се стигне така. — Тук мъжът поклати леко глава. — Торсън спореше, че трябва да те затворим, а аз твърдях, че смъртта или затворът са просто страни на една и съща монета и че те ще бъдат сигнал за появата на Госейн III. Неискаме *tова*. И ако ние не те убием, тогава никой освен теб или друг агент на невидимия играч на шах няма да го стори. Следователно решихме да те пуснем с вярата, че ти самият ще се пазиш да не пострадаш.

Джилбърт не очакваше такъв ход. Всъщност на какво точно би могъл да се надява? Не на свобода. Той се мъчеше да прецени границите в позицията на Кранг и дори се запита защо Кранг, един поддръжник на не-А, ще се противопоставя на появата на Госейн III. Внезапното съобщение, благоприятно от негова гледна точка и озадачаващо от тяхна страна, го изненада.

— Накъде биеш? — въздъхна пленникът.

— Обвиненията срещу теб са свалени — отвърна Елдред с отмерен тон. — Нашите полицейски участъци са уведомени за случая. В момента си свободен. Нищо, което ти с твоя недоразвит мозък би

успял да направиш, няма значение за нас. Твърде късно е да попречиш на плановете ни. Можеш да кажеш на всеки срецнат всичко, каквото пожелаеш. — Държането му беше непринудено, обаче хладно. — Пазачи — обърна се той, — заведете този мъж в апартамента му, погрижете се да закуси и го снабдете с подходящи дрехи за улицата. Позволете му да стои в двораца докъм девет часа, но нека го напусне и по-рано, ако иска.

Госейн се оставил да бъде изведен. Не посмя да заговори за Патриша, нито да благодари на Кранг от страх, че Джим Торсън евентуално подслушва. Денят беше светъл над града на Машината, макар и все още мъглив, когато се озова навън.

XX

При корелация е важна по-скоро възбудата, отколкото задръжката, защото от казаното дотук излиза, че последната не се предава като такава. Съществуването на забавяща корелация на нервите е, разбира се, познат факт, но в подобни случаи ефектът очевидно се получава от разпространение не на промяната в задръжката, а на възбудата. Механизмът на крайния резултат е неясен.

К. М. К.

На улицата Госейн си рече тихо:

— Все някой ще ме следи. Торсън не ме е зарязал просто да се изгубя в далечината.

Джилбърт беше единственият човек, който се качи на автобуса в началото на булеварда. Наблюдаваше как сивият паваж се плъзга под колелата. На около две пресечки отзад се вклини черен или син закрит двуместен автомобил. Не бе сигурен за цвета. Отдъхна си, когато колата зави в странична улица и изчезна от взора му. Някаква твърде бързо движеща се лимузина изскочи откъм двореца и профуча край автобуса, спрял за една жена. Тя изобщо не му обрна внимание, но той продължи да я поглежда скришом, докато не слезе след двайсетина преки.

„Може би — реши тук — те са отгатнали къде отивам: първо в хотела и после при Игралината Машина.“

В хотела, където Госейн I беше оставил своите вещи, включително двеста долара в банкноти, чиновникът настоя:

— Моля, подпишете се.

Хм, не бе помислил за това. Взе химикалката, а пред очите му изникнаха решетките на затвор. Подписа се със завърнкулки и сепак се

усмихна вътрешино, щом осъзна каква почти инертна личност е станал.

Видя чиновника да хълтва в задната стаичка и половин минута по-късно да се връща с ключ.

— Вие знаете пътя към трезора — проточи той.

Да, Госейн го знаеше, ала си каза: „Дори автографът ми е същият. Има известно несъзнателно сходство. Обяснението за такава идентичност трябва да е добро.“

Прекара десет минути в ровене из куфарите. Интересуваха го три комплекта дрехи. Спомни си, че бе нагласил термостата на един от тях на 66° по Фаренхайт, докато нормално за него беше 72. Сега свали облеклото, което му бяха дали в двореца, и си сложи най-хубавия от своите собствени костюми. Пасна му перфектно. Джилбърт въздъхна. Въпреки всичко бе трудно да приеме сходството между себе си и мъртвеца.

Той намери парите, където ги бе пъхнал, между листата на някаква книга. Отброя седемдесет и пет долара в банкноти по десет и по пет, постави куфарите обратно в сейфа и върна ключа на рецепцията. Навън викът от лъскав автоматичен продавач на вестници му напомни за безумните съобщения и обвинения от предишната нощ. Новината за смъртта на Харди бе очакваното огромно заглавие, обаче подробното описание отдолу беше неузнаваемо смекчено:

„... Госейн оправдан... Извършено е щателно разследване... Административните служители са си позволили голям брой глупави изявления, направени непосредствено след убийството... Джим Торсън, водещият кандидат-президент в игрите, апелира за... справедлив съдебен процес.“

Това беше оттегляне с отмъщение. Но бе също и мъдро — показваше непринудената находчивост на хора с неограничена сила зад гърба си. Семето на подозрението към Венера и Машината бе посъто. В подходящото време то щеше да бъде стимулирано, за да поникне.

На първата страница от втория раздел имаше мъничка бележка, която заинтересува Госейн. Тя гласеше:

Радиообменът съобщава, че тази сутрин изобщо не може да бъде установена връзка с втората планета.

Краткото послание го потисна. То сложи на мястото ѝ една реалност, затормозила външната защита на съзнанието му, откакто напусна двореца. Джилбърт беше отново в бездната; отново с петте милиарда хора, които не знаеха нищо, освен каквото им казваха; отново в мрака. И още по-лошо: от него, който бе подбуждан за действия, намириващи в ретроспекция на чиста мелодрама, бяха отнели опасността. Представи си как се спуска *там* в нощта на убийството на президента Харди. Беше акт на някой луд с възможности, определено по-големи от тия на спазващ законите индивид като Джилбърт Госейн. Те със сигурност ще му попречат да се срещне с Игралината Машина.

Но никой не го спря.

Широките булеварди, опънати нагоре, лъщяха почти пустини. Това не бе изненада в двайсет и деветия ден от игрите. Навсякърно вече бяха елиминирани над 90 процента от участниците и тяхното отсъствие личеше. Вътре в една будка, използвана в ранната част от състезанието, Госейн взе металните контакти за връзка и зачака. След около половин минута от високоговорителя пред него отекна познат глас:

— Значи стигнахте дотук, така ли? Какви са вашите планове?

Въпросът го шокира. Той беше дошъл за съвет, дори — не му се искаше да признае — за инструкции. Собствените му идеи за неговото бъдеще бяха толкова неясни, че не бе подходящо да се нарекат планове.

— Извадиха ме от равновесие — призна мъжът. — След като живях в опасност, със страха от смърт и чувството за мъчителна неотложност, внезапно целият товар падна от плещите ми. Аз съм обратно в чистилището, с грижа за прехраната си и с всички отратителни подробности, съпровождащи нечие нискодоходно съществуване. Моят единствен план е да разговарям с някои от професорите в Института по семантика и да се свържа с доктор Кейр. Венерианците трябва да бъдат известени по някакъв начин за грозящата ги беда.

— О, вече знаят — отвърна Игралината Машина. — Били са нападнати преди шестнайсет часа от пет хиляди космически кораба и двайсет и пет милиона души. Те...

— Какво? — попита Госейн.

— В този момент големите градове на Венера са в ръцете на завоевателите. Следователно първата фаза от войната е приключила.

Джилбърт Госейн пусна металните контакти. Обхваналата го тревога напълно надделя над огромното уважение, което винаги бе изпитвал към Машината.

— И ти не ги предупреди! — възкликна разпалено той. — Защо, невероятно чудовище?!

— Мисля, че сте чули за деформатора — беше хладният отговор.

— Изобщо не мога да правя никакви публични изявления, докато това устройство е фокусирано над мен.

Човекът, който отваряше уста, за да продължи тирадата си, я затвори пак и се умълча, заслушан в обяснението:

— Серията от изкуствени мозъци е твърде странна и ограничена структура. Тя действа по метода на пулсирация енергиен поток. При него отказът от захранване в подходящите моменти е така важен, както и през останалото време. Деформаторът позволява само движение на енергия без никакви пречки или отклонения. Когато е насочен към отделна част, специалната функция, за която е пригоден, престава да има задръжки. Във фотоелектронните клетки, тиратроните, усилвателите и прочие елементи от моята конструкция споменатият поток става еднообразен и безсмислен. Да, системата ми от обществени средства за връзка е постоянно под пагубно влияние.

— Но ти говориш с мен като индивид. Ти си такъв!

— Като един индивид — съгласи се Игралината Машина. — Чрез концентриране на всички свои мощности аз бих могла да кажа истината по всяко време на трима или четирима души. Да предположим, че съм го сторила. Да предположим, няколко дузини хора са започнали да обикалят, уведомявайки устно други, че обвинявам правителството в измама. Преди някой наистина да повярва, банката ще чуе съобщенията и ще съсредоточи върху мен втори деформатор. Не, приятелю мой, светът е доста голям, а групировката е способна за шейсет минути да разпространи повече слухове, отколкото аз бих успяла за цяла година. Това трябва да бъде

обществено радиопредаване в планетарен мащаб, иначе не струва пукната пара.

— Е, тогава какво ще предприемем? — попита мрачно Госейн.

— Аз не мога да направя нищо.

Ударението върху местоимението не убягна от вниманието на мъжа.

— Искаш да кажеш, че аз бих могъл да направя нещо?

— Всичко зависи от факта доколко пълно схващате, че анализът на Кранг за положението е бил съвършен — отвърна Машината.

Госейн се върна назад в паметта си до думите на Елдред Кранг. Цялата тази глупост за причината, поради която те нямаше да го ликвидират, и относно...

— Сега виж какво — рече той, — нали ти не мислиш, че от мен се очаква да се самоубия?

— Аз бих те убила в мига, в който днес влезе тук, стига да бях в състояние. Но да унищожа човешко създание ми е позволено единствено при самозащита. Това е постоянна забрана върху моята сила.

— Хм, нищичко не разбирам — реагира грубо Джилбърт. Никога не бе подозирал опасност от страна на Игралината Машина. — Обясни ми.

Гласът ѝ сякаш идваше от доста далеч:

— Вие свършихте своята работа. Изпълнихте предназначението си. Вече трябва да се пожертввате за появата на третия и най-велик Госейн. Възможно е — продължи металният тембър — да се научите да управлявате вашия допълнителен мозък във второто си тяло, ако имате време. Обаче реално няма никакво време. Следователно се налага да сторите път за Госейн III, чийто ум ще бъде интегриран от момента, когато възникне за съзнателен живот.

— Ама че смешки — произнесе рязко човекът. — Аз не мога да се самоубия. — Той с усилие се овладя. — Защо пък тоя... тоя трети Госейн не дойде на бял свят, без аз да умирам?

— Не зная особено много за процеса — призна неговата събеседничка. — След нашата последна среща ми бе съобщено, че смъртта се записва на електронен приемник, който по-късно стартира съзнанието на новото тяло. Механическата част на проблема изглежда твърде проста, но биологичната звучи сложно.

— Кой ти каза това? — попита изнервен мъжът.

Последва пауза. Сетне се отвори един процеп и от него се плъзна писмо.

— Получавам своите инструкции по пощата — сухо отвърна Машината. — Вашият втори организъм ми бе доставен от камион с тази прикрепена бележка.

Госейн пое листа и го разгъна. Там имаше текст, написан на компютър:

Изпрати с кораб тялото на Госейн II на Венера и нареди на някой от твоите робоплани агенти да го пренесе близо до горската къща на Прескот. Щом напусне тая резиденция, го вземи и остави край дървото-дом на Кранг с инструкция да се предаде. Дай му информация за втората планета и се погрижи за необходимите предпазни мерки.

— Никой никога не поставяше под съмнение моите доставки за Венера, тъй че изобщо липсваха проблеми — подчертала Игралината Машина.

Джилбърт препрочете бележката, усещайки слабост.

— Това ли е всичко, което знаеш? — успя да попита накрая.

Тя сякаш се колебаеше.

— Оттогава насам получих ново съобщение, че скоро ще ми бъде докарано тялото на Госейн III.

Човекът беше пребледнял.

— Лъжеш! — извика дрезгаво той. — Казваш ми го, за да ме подтикнеш да се самоубия...

Госейн мълкна. Говореше за този акт като за подробност, която подлежи на дискусия. Ако действителността бе тази, не ставаше въпрос да не се самоубива заради едно, друго или трето. Не можеше да го стори просто ей така. Без нито дума повече се обърна, излезе от будката и се отдалечи.

През целия ден Джилбърт беше разкъсван от странна смесица на изумление и отчаяние. До вечерта силната треска от беспокойство почна да се уталожва. Чувстваше се уморен и нещастен, но също бе и много по-замислен. Машината дори не му предложи да пробва да се

добере до деформатора, защото вероятно не допускаше, че той ще успее.

Докато вечеряше, Госейн си представи как би могло да стане това. Да телефонира на Патриша Харди и се види с нея в апартамента ѝ. Сигурно щеше да я убеди да се срещне с него по някое време през следващото денонощие, без никой от останалите да научи. Опитът трябваше да бъде направен.

Звънна на Патриша веднага, щом се нахрани. Получи се известно забавяне, след като каза името си, а после лицето ѝ се появи на видеоЕкрана. То се оживи и тя подхвърли набързо:

— Сега разполагам само с минутка. Имаш ли идея къде да се срещнем?

Кога то той ѝ обясни, дамата се намръщи, започна да клати глава, после го погледна с тревога.

— Звучи ми ужасно рисковано — проточи накрая момичето, — обаче ще поема риска заедно с теб. Утре в един. Най-важното е при влизането си да не се натъкнеш на Прескот, Торсън или на господин Кранг.

Госейн ѝ обеща, че ще бъде внимателен, сбогува се и затвори. Именно Джон Прескот беше този, с когото го сблъска случаят.

XXI

Известен учен от викторианската епоха бе прогнозирал: „Следващото поколение физици няма какво да прави, освен да измерва поредния десетичен знак.“ В следващото поколение... Макс Планк разработи квантовата теория, която доведе до труда на Бор относно атомния строеж... Айнщайновата математика беше доказана чрез изключително прецизно измерване на такъв знак... Очевидно в близко бъдеще ще се включат нова група цифрови символи. Гравитацията е разбрата твърде слабо. Същото се отнася и за явленията на магнитното поле... Рано или късно някой ще вкара друг знак след десетичната запетая и проблемът ще бъде решен.

Дж. У. К. Младши

Госейн се изкачи до главния вход няколко минути преди уговорката. Той не бе сам. През големите врати влизаха и излизаха мъже и жени — тяхното присъствие хвърляше около него някакъв вид мъгла, която го скриваше от пряко наблюдение. Естествено трябваше да мине покрай помещението за охраната вътре. Взря се през стъкленото прозорче в ниския набит индивид, седнал там.

— Наричам се Джилбърт Госейн. Имам уредена среща с госпожица Патриша Харди за един часа.

Служителят прекара пръст надолу по списък с имена. После натисна яркочервен бутон. От врата близо до прозорчето изскочи висок млад здравеняк, взе чантата на госта и го поведе към асансьор, чиито крила току-що се отваряха. Първият от тримата, които излязоха, беше Прескот. Агентът се вгледа изненадан в Госейн. Лицето му потъмня.

— Защо се връщаш обратно? — попита той.

Джилбърт се стегна за атака. Нямаше как да реагира, освен да използва най-доброто от фантастично лошия си късмет. Бе приготвил смътен план за подобна неприятност, но сърцето му потъна като олово, когато произнесе предварително обмислената реплика:

— Уговорил съм да се видя с Кранг.

— А? Ами че аз ей сега бях при него. Той не спомена, че те очаква.

Тук мъжът се подсети: Прескот не знаеше, че Кранг е поддръжник на не-А. Да се вземат предвид всички неща бе доста силна комбинация.

— Все пак ще ми отдели десетина минути — кимна Госейн. — Е, може би ти ще ме посъветваш какво точно да кажа.

Джон Прескот остана хладен, зорък и подозрителен, докато другият описваше своето посещение при Машината и как тя бе поискала от него да се самоубие, така че да може да се появи Госейн III. Той пропусна думите й за нападението на Венера и завърши мрачно:

— Аз трябва да видя това трето тяло. Просто съм достатъчно не-А, за да не повярвам в триплирането, дори след като съм преживял дублирането. Представи си, някой очаква една личност с моя трениран здрав разум да си пръсне мозъка. — Неволно потрепери. — Търся ключ за решаване на проблема. Даже мислех да дойда и да поговоря с Торсън. След последната нощ въобще не се сетих за тебе.

Изражението на Прескот не загатваше с нищо за неговите реакции през изминалите часове. Той се обърна, започна да се отдалечава, после се върна. Стоеше и се взираше в Джилбърт. Държането му бе все тъй враждебно, ала очите му изльчваха любопитство.

— Както навярно си предположил, ние дирим други твои тела — промълви агентът.

Вътрешният подтик на Госейн беше да се махне незабавно. Сега почувства някаква студенина.

— Къде по-конкретно? — запита изтърпнал.

Прескот дрезгаво се изсмя.

— Отначало имахме някои доста гламави идеи. Измервахме от въздуха за пещери и проверявахме на необичайни места. Но вече

станахме малко по-умни.

— Какво искаш да кажеш?

— Проблемът — продължи Джон, мръщейки се — е твърде сложен от гледна точка на един природен закон, за който вероятно никога не си чувал. Законът гласи: ако две енергии могат да бъдат синхронизирани на приблизителна еднаквост до двайсетия десетичен знак, по-голямата ще пресече празното пространство между тях, сякаш то не съществува, макар че свързването се получава с крайни скорости.

— Ох, звуци ми съвсем неразбираемо — вдигна рамене Госейн.

Този път Прескот се изсмя по-високо.

— Тогава го виж по следния начин — предложи му. — Как ще обясниш факта, че в съзнанието си пазиш подробности за онуй, което Госейн I е вършил и умувал? Да речем, че сте били настроени... ти и той. Всъщност това е единственият теоретически сигурен метод за предаване на интелектуална енергия — ти трябва да го направиш със самия себе си. В края на краищата няма значение къде си се намирал. Неговите мисли, бидейки живи, са били по-силните и са преминали светковично към тебе в границите на достигимото пространство. Аз се отказвам да дефинирам тия граници. — Тук последва кратка пауза.

— Дори сме изследвали метеори, толкова отдалечени, колкото и пръстените на Сатурн, с очевидно погрешната надежда, че някои от тях могат да са издълбани отвътре и пригодени като инкубатори за Джилбърт-Госейновци в различни етапи от растежа им. Това ще ти покаже цялата сериозност на...

Прекъсна го строен мъж във военна униформа.

— Колата ни чака, господин Прескот. Корабът за Венера заминава след половин час.

— Веднага идвам, генерале.

Джон се обърна и тръгна подир новодошлия. Сетне спря и подчертава:

— До известна степен ние сме любопитни да видим въпросния Госейн III. Тъй като вече си мислил за предпазни мерки в тази посока, аз не издавам нищо, когато казвам, че ще го унищожим и после няма никаква причина да не убием и тебе. Още повече, предполагам, че някъде трябва да има край на общия брой Госейновци.

Агентът се извъртя и без да поглежда назад, отиде до вратата. Пред стълбите лъщеше кола. Джилбърт го зърна да се качва в нея. До

десетина минути Прескот щеше да прецени всичко и спешно да телефонира на Кранг, а той да премине към действия.

Госейн едва успяваше да остане неподвижен в асансьора. Неговият план да стигне невредим до деформатора се бе разбил на пух и прах от случайната среща, но той изобщо не загуби време, щом Патриша Харди го пусна в апартамента си. Докато тя мърмореше колко опасно било за него да дойде в двореца, гостът изтегли едно въжено от дъното на своята чанта.

Пат се смая, когато Госейн започна да я връзва. Горе, в широкия ръкав на роклята ѝ, се криеше миниатюрен автоматичен пистолет, до който опита да се добере. Мъжът го взе и мушна в джоба си. След като я занесе овързана и със запушена уста в спалнята, я остави на леглото и обясни:

— Съжалявам, обаче това е за твоето добро, ако някой ни попречи.

Всъщност не съжаляваше. Само бързаше. Влезе във всекидневната, за да отвори чантата си. Върху леглото до момичето се посипаха разни инструменти. От купа избра лека атомна резачка и изтича към стената, за която предишната вечер бе решил, че е единствено подходяща да се вгради деформаторът.

Устройството сигурно беше с лице към Игралищната Машина на около половин миля от нея. И каквато и да бе формата му, то не можеше да е твърде малко. От разстояние деветстотин ярда дори прожектор трябва да има мощност и големина, за да свети ярко. Госейн нагласи своята резачка така, че да достигне проводниката система под мазилката. Изряза квадрат със страна 2,50 метра и с рязко дръпване събори парчето. Оставяйки дъжд от фин прах, той отнесе къса в близката ниша. Когато се върна, видя деформатора. Беше висок около шест фута, четири широк и един и половина дебел. Оказа се подребен, отколкото очакваше, а от него не излизаха никакви забележими части. Мъжът го потегли за проба. Апаратът леко се озова в ръцете му. Прецени, че теглото му е към петдесет фунта. Сложи го край кревата и го поставил да легне върху килима с лицето отгоре. Взря се в множеството мънички пластмасови проводи в прозрачната вътрешност. Това очевидно бе някакъв вид електронно устройство, една от купищата разработки на сложна вариационна тема, които водеха началото си отпреди няколкостотин години. Той грабна атомната резачка и обръщайки се решително към деформатора, се

приготви да го разфасова. Вече надвесен над уреда, намръщено погледна часовника си. Два без двайсет и пет.

Треската за бързи действия отслабна. Корабът на Прескот бе отпътувал за Венера и нищо не се беше случило. Отиде до стъклените врати. Обширната тревна площ към Машината бе осеяна тук-там от храсти и почти пуста. На неравни интервали над цветята се бяха навели градинари, заети със своите задължения. Зад тях блестеше Игралищата Машина — огромна маса с издигащ се над нея фар с мощност квадрилиони свещи. Прехвърлянето на апарата при нея нямаше да отнеме повече от пет минути.

Взел внезапно решение, Госейн вдигна слушалката на телефона до леглото на Патриша Харди и когато се обади женски тембър, каза:

— Моля, свържете ме с главния дърводелец.

— Ще ви дам дворцовия управител — отвърна му операторката.

Миг по-късно гостът чу пресипнал мънкащ глас. Обясни какво иска и затвори. Тръпнеше от вълнение.

„Това трябва да свърши работа — помисли напрегнато. — Подобни неща винаги действат, щом ги подхванеш дръзко.“

Джилбърт чевръсто пренесе устройството във всекидневната и после хлопна вратата на спалнята. Малко по-късно откъм коридора се почука. Той отключи и петима мъже влязоха вътре всичом. Трима от групата носеха дървен материал. Те веднага започнаха да опаковат деформатора. Имаха безшумни режещи машини и автоматични отвертки. По часовника на Госейн операцията приключи за четиристотин секунди. Двамата здравеняци, които до този момент не бяха правили нищо, взеха сандъка.

— Ще го доставим до пет минути, господине — обеща единият от тях. Сетне излязоха.

Джилбърт се прехвърли в спалнята. Изобщо не погледна младата жена, а побърза към остькления балкон. След две минути на разстояние четвърт миля върху паважа се появи камион, натоварен с тесен сандък. Той се насочи право нагоре към Машината и изчезна зад стърчаща навън метална гънка. След още толкова се върна отново, вече празен.

Без да продума, Госейн се приближи до леглото, развърза Патриша Харди и извади кърпата от устата ѝ. Усещаше смътно неудовлетворение, глаждеше го необяснимо чувство за беспокойство.

XXII

Кой тогава е нормален?

Хораций, „Сатири
II“, около 25 г. пр.н.е.

Патриша седеше в кревата и с разтриване възвръщаше кръвообращението в ръцете си. Тя не говореше. Просто се масажираше, наблюдавайки го със слаба усмивка. Това озадачи Госейн. Той я изгледа остро и видя, че усмивката ѝ е цинична, разбираща.

— Значи ти не успя! — възклика дамата.

Гостът я изучаваше втренчено.

— Когато си влязъл днес в двореца, ти си очаквал, че ще бъдеш убит, нали? — продължи тя.

Джилбърт отвори уста да каже: „Не бъди глупачка!“, но премълча. Представяше си своето търпеливо приближаване към резиденцията, точното изпълнение на намеренията си и после разочарованието. Наистина човек можеше да се заблуди. Гласът на младата жена се появи пак. Сега жилеше:

— Ето причината, поради която си дошъл да вземеш деформатора. Знаел си, че трябва да умреш, за да проправиш път на Госейн III. Следователно си се надявал, че опитът да се добереш до апарата ще те постави в смъртна опасност.

Той вече ясно усети това. Никой нормален индивид не би решил да извърши самоубийство или да позволи на друг да го унищожи, без да се съпротивява. И така, неговото подсъзнание се мъчеше да намери изход.

„Вярвам ли в този Госейн III? — запита се мъжът. — Вярвам. — Чувстваше се шокиран, защото си повтаряше непрекъснато, че ситуацията е нелепа. — Мога ли да се убия? Все още не! Но има някакъв начин. *Има някакъв начин.*“

Извърна се безмълвен от младата дама и се запъти към вратата.

— Къде отиваш? — извика след него Патриша.

— Прибирам се в хотела си. Ако искаш, ще ме намериш там по всяко време. — Той спря за малко на прага. Почти бе забравил, че на нея също не ѝ липсват проблеми. — По-добре докарай тук двама мазачи, които да възстановят стената на мястото ѝ. А пък какво друго трябва да правиш... смятам, че знаеш отлично своето положение, така че оставям ти да решиш. Довиждане и късмет.

Гостът излезе и се спусна по булеварда. В центъра на града влезе в голяма аптека да поръча шише приспивателно лекарство.

— Почвате да се тренирате отрано за игрите през идната година, м-м? — предположи аптекарят.

— Нещо подобно — отговори кратко Госейн.

След това отиде до близката фирма, занимаваща се със звукозаписване. Вътреш каза:

— Бих желал да наема някоя от вашите машинки за едноседмични повтарящи се текстове.

— За собствени записи ли става дума?

— Да.

— Дължите ми четири долара и петдесет цента.

В хотела, където бяха вещите му, Джилбърт поиска ключа от своя сейф и извади остатъка от парите си. После се върна на receptionта.

— В първия ден на игрите — уточни — аз бях изхвърлен оттук поради чудновато объркване на моята самоличност. Сега ще ме приемете ли за една седмица?

Чиновникът не се поколеба. След масовото заминаване от града на хората, неуспели да спечелят в състезанията, етажите трябва да бяха на практика празни. Подир две минути любезен пиколо водеше Госейн нагоре към просторна стая. Той заключи вратата, направи планираните записи и ги поставил на безкрайно възпроизвеждане. Сетне изпи приспивателното и легна. „След двайсет и четири часа — помисли си — ефектът ще изчезне. Тогава...“ Върху масичката до леглото си сложи малкия лъскав пистолет, който бе взел от Патриша Харди.

Но сънят не дойде. Почувства апатия, тежка умора, през която се филтрираха впечатления, по-специално шум. Беше непрестанен виещ звук — звукът от записания му собствен глас.

„*Аз съм никой. Не струвам нищо. Всеки ме мрази. Каква е ползата да живея? Никога не съм постигнал успехи. Никое момиче*

няма да се омъжи за мен. Аз съм съсипан... никаква надежда... никакви пари... да се убия...

Всеки ме мрази... мрази... мрази...“

Имаше милиони неинтегрирани хора, които разсъждаваха непрекъснато за подобни работи, без да изпадат до самоуничожение. Това, което се случваше на онези, строполяващи се от височината на интеграцията в бездната на отчаянието, бе въпрос на продължителна напрегнатост и коварно дебалансиране.

„Каква е ползата да живея? Каква е ползата... няма надежда... да се убия!“

През първия час го посещаваха голям брой натрапващи се в момента мисли. „Пълни глупости! Моят мозък е твърде стабилен дори за да бъде повлиян от... *Някаква надежда... Всеки ме мрази... Не струвам...*“

Към края на втория час изведнъж се вклини гръмотевичен рев от много далеч. Той продължаваше, издигайки се често до такова кресчендо, че заглушаваше виещия глас до леглото. Накрая яростната настойчивост на този шум изтръгна от Госейн едно смътно изненадващо признание: „Оръдия! Артилерийски огън! Нима са дръзнали да атакуват Земята?“

Сега Джилбърт Госейн осъзна ужаса. Без спомена, че е решил да стане, мъжът беше станал. Колко бе уморен! „*Не струвам... съсипан... никаква надежда... да се убия...*“

Пропълзя вяло по пода до прозореца. Взря се навън в отсрещната сграда. Тук тътенът от оръдията бе по-сilen и звучеше по-диво. Проумя, че идва от посоката на Машината! В момент на огромен страх замайването се вдигна от съзнанието му. Тя беше нападната!

„Аз съм никой... Да се убия... Всеки ме мрази... Каква е ползата да живея?“

Игралната Машина, с деформатора в свое притежание и под контрол, трябва да бе започнала да предава по ефира предупреждения за нашествието на Венера! А бандата се опитваше да я унищожи.

Радиопредаване! Радиото в хотелската стая! Примъкна се до него. Наистина беше безумно уморен. „*Да се убия... Някаква надежда!*“ Най-после го достигна и включи.

— Проклет... способен на убийства... невероятен... престъпник...

Думите стреснаха Госейн, макар и през обзелата го апатия. И тогава той се намръщи разбиращо: пропагандната война също бе в ход. Навсякъде, където завърташе копчето, гърла ревяха своите заплахи и обвинения. Машината! Подлата Машина! Механическо чудовище, предателско, нечовешко! Венерианските заговорници, които бяха натрапили нейната отровна чужда воля на хората. Усмирителна риза... убиец... клане...

И през цялото време, като фон на лъжливите възгласи, се чуваше тътенът на оръдията, техният дивашки непрекъснат тътен. Джилбърт почна да задрямва. По-добре да легне на кревата. Изтощен. Толкова изтощен.

— ГОСЕЙН!

Внезапно всички други гласове бяха заглушени. Радиото се обръща директно към него:

— ГОСЕЙН, ГОВОРИ МАШИНАТА. НЕ СЕ САМОУБИВАЙТЕ.

„Да се убия! Аз съм никой. Всеки ме мрази. Каква е ползата да живея?“

— НЕ СЕ САМОУБИВАЙТЕ. ВАШЕТО ТРЕТО ТЯЛО Е УНИЩОЖЕНО ОТ БАНДАТА. АЗ НЯМА ДА ИЗДЪРЖА ОЩЕ ДЪЛГО. ПРЕЗ ПЪРВИЯ ПОЛОВИН ЧАС В МЕН БЯХА ИЗСТРЕЛЯНИ НОРМАЛНИ СНАРЯДИ. НО НАПОСЛЕДЪК АТОМНИ ТОРПЕДА ПЕРИОДИЧНО БОМБАРДИРАТ МОИТЕ ОТБРАНИТЕЛНИ СЪОРЪЖЕНИЯ. ПРИТЕЖАВАМ ВЪНШНА ДЕВЕТДЕСЕТФУТОВА СТОМАНЕНА БАРИЕРА. ЗА СЪЖАЛЕНИЕ ПРЕЗ НЕЯ ВЕЧЕ ПЕТ ПЪТИ СА ПРОНИКНАЛИ УДАРИ, КОИТО ИДВАТ ОТ ВЕНЕРА.

И след малко:

— ДЖИЛБЪРТ ГОСЕЙН. НЕ СЕ САМОУБИВАЙТЕ. ВАШЕТО ТРЕТО ТЯЛО Е УНИЩОЖЕНО. ТРЯБВА ДА СЕ НАУЧИТЕ ДА ИЗПОЛЗВАТЕ ДОПЪЛНИТЕЛНИЯ СИ МОЗЪК. НЕ МОГА ДА ВИ ДАМ НИКАКЪВ СЪВЕТ ОТНОСНО ТОВА, ЗАЩОТО...

Тряс!

Имаше известна пауза, а после:

— Лейди и джентълмени, току-що Игралищата Машина бе извадена от строя с пряко попадение. Нейната злонамерена предателска атака на двореца сега...

Црак!

Той възнамеряваше да изключи записа за няколко минути. Боже, ама че беля. Казваше му нещо за... Нещо... Какво?

Обратно в леглото мъжът разсъждаваше върху чутото. Нещо за... за... Колко бе уморен! „Да се убия. Всеки ме мрази. Аз съм съспан. Каква е ползата да живея? Да се убия...“

XXIII

Първият съзнателен подтик на Госейн бе да си помръдне ръцете. Не можа. Изглежда, че лежеше върху тях. „Странно положение“ — помисли той. Смътна досада премина през душата му и някакво чувство, че трябва да продължава излизането си от хипнотичния сън, за да се освободи.

Готовше се да направи усилието, когато си припомни защо бе дошъл в своята хотелска стая. Чакаше със затворени очи желанието за смърт да нахлуе у него. За напрегнатото му състояние най-добрият метод навсярно беше да грабне пистолета, който бе сложил на тоалетката, и с едно синхронизирано движение да стреля в мозъка си. Но поривът за самоубийство не идваше. Вместо това от недрата му извираха весела увереност, чудновато жизнерадостно усещане за сигурна победа, убеждение, че нищо не би могло да го спре. Опита се да вдигне клепачи, ала не успя. „Причина е приспивателното — каза си отчаяно той. — Действа като опиат.“ Госейн остана известно време озадачен от своето чувство за така висок дух, докато лекарството продължаваше да го държи. После възникна тревожен спомен — споменът за внезапно прекъсване и за силни звуци. Бръзката бе неясна, но се сети, че беше ставал от кревата. Дали тогава изключи звуковъзпроизвеждащата уредба?

— Вярвам, че вече ще се справиш — произнесе нечий женски глас вляво. — Препаратът не е всемогъщ.

Неочакваните думи помогнаха. Джилбърт отвори очи. В него изведнъж и почти едновременно се появиха две усещания. Той лежеше на ръцете си, обаче не това бе пречката да не може да ги ползва. Те бяха стегнати в белезници. А на стол до леглото седеше Патриша Харди, която пушеше цигара и го наблюдаваше замислено. Госейн, който се бе полуизправил в постелята, се отпусна отново върху възглавницата. Младата дама смукна дълбоко от белия филтър. Не проговори, преди да изпусне ленива струя дим към тавана.

— Оковах те, защото ти си твърде доминираща личност с много силно желание да научаваш разни неща — подхвърли тя и се засмя. Смехът ѝ прозвуча спокоен, облекчаващ и чудно музикален, ала стресна мъжа.

Той внезапно беше забелязал, че Патриша изглежда другояче. Киселото изражение, признак за невротизъм, бе изчезнало. Всички приятни черти на изваяното ѝ лице оставаха, просто бяха леко променени. Красотата ѝ, издаваща преди слабост, макар и сияйна, сега разкриваше сила. Жива като огън, нейната същина пламтеше насреща му. Винаги беше самоуверена, сигурна в себе си. Подчертани от нова зрялост, днес тези качества изльчваха магия. По някакъв необясним начин симпатичното вироглаво момиче се бе превърнало за една нощ в жизнена хубава жена.

— По-умно е да се заловим за работа — добави тя. — Поех риска да те навестя тук, понеже твоето изпращане на деформатора при Игралината Машина даде нежелан резултат. Довечера ще трябва да се заемем с тоя проблем.

За Госейн паузата, която последва, беше изключително добре дошла. Разсъдъкът му все още бе погълнат от казаното по-рано от нея: „Ти си... личност с много силно желание да научаваш разни неща.“ Да, наистина. Но къде всъщност е мястото ѝ във всичко това? Той осъзна, че схваща значението на нейното присъствие в хотела. Патриша Харди му довери доста, обаче Джилбърт никога не бе имал впечатлението, че тя самата играе особено важна роля в тази драма на не-А срещу вселената. Дамата наблюдаваше лицето му, когато той взе да задава своите въпроси. Накрая Пат въздъхна:

— Не смятам да ти казвам нищо. Колкото повече знаеш, толкова по-опасен си за нас, останалите. Пък и няма никакво време.

— О, действително няма! — отсече раздразнен Госейн. — Страхувам се, че ще се наложи просто да го наваксваме. Нека видя — продължи. — Сещам се за един проблем относно твоето роднинство с Харди. Да тръгнем оттук.

Младата жена седеше със затворени очи. Започна да говори, без да ги отваря:

— Искам да бъда много търпелива с теб. Деформаторът е все още при Игралината Машина, където си го изпратил, и ние трябва да го

притежаваме. Той е сред малкото галактически устройства, до които можем да се доберем. Нужен ни е като доказателство.

— Моето мнение за групировка, позволила да бъдат завладени две планети, без незабавно да разпространи общо предупреждение, е тъй ниско, че трудно ще го облека в думи — изсумтя Госейн и примига. — Хм, доказателство ли?

Патриша, изглежда, не чу последната му реплика.

— Не бъди твърде груб — каза тя с нисък глас. — Ние не бяхме в състояние да спрем нападението. Всеки предварителен сигнал щеше само да го ускори. И освен това кого да известим? Венера няма правительство. Нейните детективска, съдебна и комуникационна системи се контролират от бандата. Наистина предупреждението трябва да бъде общо, а Елдред и аз си бълскахме главите, чудейки се как да го направим. Единственото решение е да се построи посвящена Машина, щом с тази всичко приключи. Знаеш, че е възможно. В Института по семантика са изградили електронни лампи в редици около силно усъвършенствани детектори на лъжата. Те умеят да изследват тялото и съзнанието на човек мигновено и да различат степента на полученото от него не-А обучение. Така ще се елиминират досадните игри. Има и други подобрения, които биха защитили Машината срещу вида намеса, на който бе подложена тя. — Спра за момент, сетне кимна. — По-късно ти вече ще си спасил деформатора и ще научиш много повече. Сега слушай! Тук, в хотела, чака млад мъж, готов да ти помогне. О, не е мой агент, но ще узнаеш разни подробности, когато прочетеш ей тая бележка. Въпросният господин, а не аз, те извади от съня. Запомни, че бях дошла навреме, за да те предпазя от най-лошата последица. Ала той извърши нещо, което лично аз не бих могла. Именно той е причина никой да не смята, че си в този хотел. И, Джилбърт Госейн — тя се наведе напред; очите й бяха приятно сини, — не бъди прекалено нетърпелив. Признавам, че си грубо използван. То е, защото си навън, пред всички погледи. Ние анализирахме ситуацията по следния начин: ти се появи в навечерието на решителния момент. Торсън беше разтревожен, но силно се съмнявам, че е имал намерение да те убие. Това бе нещастен случай. После ти възникна отново във втора обвивка, първо при болницата на Прескот и сетне при дървото-дом на Елдред Кранг. И двете места бяха ключови, доколкото се отнасяше до галактическата империя. Не

можеш да си представиш какъв шок се получи. Джим стана безкрайно предпазлив. Откривайки необучеността на допълнителния ти мозък, той си позволи да те освободи. Елдред свърши тази работа. Обаче ние не знаехме, че Торсън е съгласен с нея, понеже неговите агенти бяха всъщност пред прага да издирят твоето трето тяло. Все още не сме наясно къде е било намерено. Важното за тебе е, че сега, когато то е унищожено, ти пак си търсен човек.

— Сега, когато моето трето тяло е било... какво? — попита Госейн.

За пръв път, откакто се беше събудил, гостенката го гледаше смяяна.

— Искаш да кажеш, че не си научил ли? — измънка поразена тя.

— Нямаш представа за последните събития?

— Тонът на гласа ѝ се измени. — Не мога да остана повече. Следи вестниците. — Патриша Харди се надигна.

— Помни, че трябва да занесеш деформатора до дома на младия мъж от партера. Ще те видя там утре по някое време. — Дамата тършуваше в чантата си. Извади лъскав ключ и го хвърли на одеялото.

— За белезниците — обясни му. — Довиждане и късмет.

Вратата се затвори след нея.

Госейн свали оковите, седна върху ръба на леглото и се замисли. За какво говореше тя? Сети се, че беше споменала за някаква бележка. Озадаченият му поглед преброди стаята и докосна бюрото зад него, вдясно от кревата. Отгоре личаха вестник и лист бяла хартия. Джилбърт скочи, за да стигне до тях. Започна учуден да чете писмото:

Драги господин Госейн!

Щом чух новините, разбрах, че ще ви търсят. Затова незабавно унищожих картата, показваща, че сте регистриран в този хотел, и я замених с една за вашата стая № 974 под първото име, което ми дойде наум, а по-точно Джон Уентуърд.

После, докато не бях на работа, си позволих да вляза при вас с шперц. Открих ви да лежите там с този запис в действие. Изтрих го и сложих друг, мой собствен, с

намерението да се противопостави на всички депресиращи влияния.

Изключи го последния път, когото се качих да ви навестя. Според мен можеш да направиш някого лекомислен, подхранвайки го с твърде много оптимизъм. Надявам се, че съм улучил равновесието, тъй необходимо за вашия здрав разум в предстоящата борба.

Аз съм човек, който смята да се пробва на игрите през следващата година. Поставям се изцяло на услугите ви и дръзвам да се подпиша.

С най-добри пожелания: Дан Литъл.

P.S. Ще дойда горе отново, когато ми свърши смяната в полунощ. Междувременно прочетете сутрешния вестник. Тогава ще разберете за какво говоря.

Госейн веднага се пресегна за вестника и го разгърна върху леглото. Четириинчовите черни букви на заглавието се набиха в очите му:

ИГРАЛНАТА МАШИНА Е УНИЩОЖЕНА!

Треперещ от вълнение, той погълщаше текста с резки скокове, които обхващаха отделни фрази:

„... Изстреляно към двореца и... в същото време изльчени по... предупреждения за мистериозно нападение срещу... Венера. (Никакво такова нападение... не е имало. Виж новините от радиообмена, страница 3.) Властите решиха... ненормален... следващо така скоро убийството на президента Майкъл Харди... Доказателство, свързващо Машината... съответно ликвидирана.

В продължение на час... тя предава в ефира... неразбираемо съобщение до Джилбърт Госейн, чийто образ се възпроизвежда някъде другаде... тази страница... по-рано оправдан... Да бъде заловен пак за по-нататъшен разпит. Арестуване при вида...“

Докато четеше, мъжът си спомни секунда по секунда думите на Играчната Машина по радиото. Сега, преглъщайки трудно, той гледаше снимката, която показваше само една глава, и това бе точно неговото лице. Но в изображението се усещаше нещо нередно. Изминаха няколко мига, преди да установи разликата. Те бяха фотографирали трупа на Госейн I.

Забавлението беше мрачно. Джилбърт остави вестника и се заклати към близкия стол. Гадеше му се от реакцията и от гняв. Почти се бе убил. Бе толкоз близо до смъртта, сякаш е умрял и сетне възкръснал. Какво имаше предвид Машината, като му нареди да посегне на своя живот и после отмени заповедта си, понеже „Вашето трето тяло е било унищожено!“. От цялата органична материя в света тъкмо това тяло III би трябало да бъде защитено срещу откриване.

Ядът му бавно утихна. Госейн анализира трезво положението. „Първият ми ход е да се добера до деформатора — каза си, — а покъсно да се науча как да използвам място допълнителен мозък.“

Беше ли възможно последното? Би ли успял изобщо да го направи сам — той, който бе мислил така дълго по въпроса, без нито веднъж да има дори най-малко очевидно въздействие върху онази специална част от неговото съзнание? „Нямам намерение точно сега да се загубвам в тая бездна“ — реши твърдо.

Най-напред трябваше да свърши много други неща. Джилбърт изключи екрана на видеофона — можеше да е на смяна различен чиновник — и след това се обади на рецепцията. Отговори му приятен глас.

— Тук е Джон Уентуърд — произнесе Госейн.

Настъпи кратко мълчание по линията. После:

— Да, сър. Как сте? Аз съм Дан Литъл. Веднага се качвам, сър.

Зачака с нетърпение. Спомни си служителя, който го беше регистрирал, като висок слаб човек със симпатично лице и тъмна коса. Литъл на живо бе никак си по-мършав, отколкото в паметта на Госейн. Изглеждаше твърде крехък за трудната задача, поставена му от Патриша Харди. Той обаче показа доста от характерните черти на не-А обучението, особено с волевата си брадичка и своя начин на държане.

— Налага се да натисна педала — кимна Дан.

Другият се намръщи при тези думи.

— Боя се, че е дошло време за специални рискове — въздъхна.
— Имам една идея. Трябва да направим усилия да демонтираме възможно по-бързо Игралищата Машина. Ако ми предстоеше такава работа и исках да приключи в най-къси срокове, щях да публикувам обявление, че всеки би могъл да вземе каквото пожелае, стига незабавно да го извози оттам.

Джилбърт забеляза, че Дан Литъл го гледа с широко отворени очи.

— Ами точно това ще бъде сторено! — извика задъхан младият мъж. — Те са откачили голямо количество лампи. Казват, че петнайсет процента от конструкцията ѝ вече са изчезнали и че... Но какво става?

Госейн преживяваше душевна мъка. Машината беше разстреляна и час по час всичко, за което се бе борила, си отиваше с нея. Подобно на катедралите и храмовете от давна отминалите дни, тя бе продукт на творчески импулс, на воля за съвършенство, която (макар и немъртва) надали щеше да се повтори по същия начин. С един удар бяха заличени векове незаменими спомени. Костваше му усилие да изгони картината и емоцията от съзнанието си.

— Няма никакво време за губене — рече бързо той. — Трябва да приберем деформатора, ако все още е вътре в Игралищата Машина. Налага се веднага да тръгнем за него.

— Не мога да изляза преди дванайсет — протестира Литъл. — На всички ни е заповядано да не напускаме работните си места, а пък всеки хотел се наблюдава.

— Какво ще кажете за вашия робокар, в случай че имате такъв?

— Паркиран е върху покрива, но ви умолявам — гласът му стана настойчив — да не се качвате горе и да не се опитвате да го вземете. Сигурен съм, че ще бъдете тутакси арестуван.

Госейн се колебаеше. Констатира, че тези дни не бе лесно да го отклонят от някое негово намерение. Накрая кимна неохотно, приемайки поражението.

— По-добре е да се върнете на поста си — реагира спокойно той.
— Предстои ни да чакаме пет часа.

Така тихо, както бе дошъл, Дан Литъл се изпълзна навън и изчезна.

XXIV

Оставен да се оправя сам, Джилбърт поръча да му донесат храна в стаята. До пристигането ѝ планираше дългата вечер. Погледна някакъв телефонен указател.

— Дайте ми визуална връзка с най-близката фонотека — произнесе той в микрофона. — Номерът е...

На дежурния информационен робот обясни своите общи искания. За по-малко от минута на отново включения монитор потече интересна картина. Тогава мъжът седна да хапне, да гледа и да слуша. Знаеше какво търси — едно упътване как да започне да обучава допълнителния си мозък. Не беше ясно дали избраната от фонотекаря материя ще обслужи това желание или не. Той се заставил насила да бъде търпелив. Когато гласът взе да изброява положителните и отрицателните нервни възбудждания, изпитвани от простите морски форми, Госейн се разположи по-удобно и наостри слух. Имаше в запас цяла вечер.

До него долитаха фрази, задържаха се, докато ги преобръщаха в съзнанието си, и сетне чезнеха, щом се отказваше от тях. Сега лекторът проследи растежа на нервната система у земните организми, а изображенията се променяха, показвайки все по-плътни взаимовръзки. Скоро бяха достигнати сравнително високите етажи на живот — сложни същества, които умееха да извлечат поука от преживяното. Червей бе отхвърлян двеста пъти от електрически ток, преди да се отклони встрани, а после, подложен пак на теста, се дръпна след шестдесетия удар. Щука, отделена от лещанка с почти невидим еcran, едва не се уби при опитите си да мине през щита му и когато окончателно се убеди, че не може, дори свалянето на преградата вече нямаше значение. Хищникът продължи да игнорира лещанката като недостъпна плячка. Прасе полуудя, щом се сблъска с усложнен маршрут до своята храна.

Въпросните експерименти бяха детайлно показани. Първо червеят, после бъхтещата се риба, диво квичащият розов бозайник и

накрая по техните стълки се изредиха котка, куче, койот и маймуна. И все пак липсваше нещо, което Госейн би могъл да използва — някакъв намек, някакво сравнение, които да пасват с исканото от него.

— Сега — уточни гласът, — преди да се насочим към мозъка на Хомо sapiens, си струва да отбележим, че у всички тези твари непрекъснато се разкрива едно ограничение. Без изключение те определят заобикалящата ги среда върху твърде опростена база. След махането на екрана щуката още преценява околния свят чрез болката, която е изпитала малко преди това. Койотът не успява да направи разлика между мъжа с оръжие и мъжа с фотоапарат. При всеки разглеждан случай се приема несъществуваща подобност. Ранното средновековие на човешкото съзнание е свързано със слабото разбиране, че господарят му е повече от животно, но туй е разказано върху фона на многобройните животински постъпки, вкоренени в тясната рамка на техните идентификации. От друга страна, историята на не-А е изпълнена с борба как хората да се обучават така, че да отсяват сходните, макар и различни, обекти-явления в четвъртото измерение. Чудно, обаче научните опити през този просветителски период сочат прогресивна тенденция за достигане на усъвършенствания в подобността по метод, по синхронизация и структура на използваните материали. Наистина може да се каже, че разумът се стреми към принудителна...

Госейн слушаше с нетърпение, очаквайки спора относно развитието на човешкия интелект. Внезапно той помисли: „Момент! Какво беше това?“

Трябаше да остане на стола си, да се отпусне, да си спомни. После се надигна и закрачи из стаята с изгарящото вълнение от неизмеримо голямо открытие. Да стимулира по-силно приближение на еднаквост. Ами да, как иначе? А начинът на действие щеше да мине през паметта. Боже мой!

Съвършената памет бе буквално повторение в съзнанието на някакво събитие точно както е било записано първоначално. Мозъкът умееше само да възпроизвежда свои собствени впечатления. Каквото пропуснеше да запечата от протичащите в природата процеси, щеше (разбира се!) да пропусне да уподоби. Прилагане на принципа на абстракция от общата семантика. Абстракция на възприятия.

И така, в основни линии бе включено едно по-ярко чувство за онова, което съставяше цялостната личност: споменът, съхранен в сивото вещество и навсякъде из тялото. Колкото по-силно се стремеше към отлична памет, толкова по-ясно разграничен индивид щеше да бъде той.

... Ами да, как иначе? Просто нямаше никакъв друг шанс, който да предлага такава логична последователност в развитието на не-А идеята. Но каква щеше да е ползата, щом накрая я получеше?

Изведнъж Джилбърт Госейн усети, че нейде бие часовник. Погледна своя и въздъхна, установявайки с вълнение, че времето за решителни действия е дошло.

Полунощ.

XXV

Множество паркирани коли, движещи се фигури, спопове светлина, мътно сияние, объркване. След като оставиха автомобила си далече от централния ослепителен блясък, Госейн и Литъл следваха в продължение на деветстотин ярда тънък поток от хора. Накрая стигнаха до място, където разни люде стояха и наблюдаваха. Ето откъде започващо истински трудната част. Дори за някой не-А бе сложно да възприема бариера, дълга 1/3 миля и изградена от човешки създания, като отделни индивиди със собствени самоличност и желания.

Тълпата се полюшваше или замираше неподвижна. Тя имаше прояви на воля — те тръгваха като малки снежни топки, търкалящи се надолу по склона и събуждащи лавина. Чуваха се стенания, когато хора биваха смачквани от натиска, или викове, когато нещастниците загубваха опора под краката си и падаха. Гмекта бе сякаш някаква бездушна жена. Изправяше се на пръсти и се взираше глупаво в ония, които се любуваха на разрушения символ на един световен здрав разум.

Над главите им кръжаха рояци робоплани, натежали от плячка. Но това не беше толкова лошо. Ако бе използван само този начин на транспорт, опасността щеше да бъде сведена до минимум. Участваха също и камиони — редици товарни коли с огнени фарове се движеха с максимална скорост непосредствено край ръба на тълпата, която всеки миг заплашваше да стъпи върху платното. Потресена и настърхнала, тя задържаше фланговете си изтеглени назад.

Госейн и Дан Литъл бавно се промъкваха по коварния път към Машината. Те трябваше да бъдат нашрек за пролуки в групите камиони и да се напрягат, за да видят празнини в масите човешки същества, към които да изтичат с отчаяна надежда, че пространството няма да бъде запълнено, преди да стигнат до него. Въпреки риска Джилбърт не бе удивен, че имаха прогрес. Съществуваше странен психологически закон, защитник на хората с цел от ония без никаква.

Важното бе да не се пробуждат контрацели. Веднъж, когато бяха затворени от почти безконечна линия пропускащи коли, Госейн извика:

— Това е краят на града! Върху планинските склонове от другата страна едва ли се спотайва някой. Щом излезем оттук, ще вървим по този път и ще обиколим за вашия автомобил.

Двамата се добраха до стоманена ограда, която предприемчиви аварийни екипи бяха поставили срещу тълпата. Бариерата беше успешна в най-голяма степен, а пък случайните индивиди, дето я прескачаха, обикновено се връщаха обратно пред застрашителните оръжия на пазачите, застанали на малки отряди оттатък като войници, охраняващи от вандали някаква законна собственост.

Ето нов откровен риск.

— Дръжте се близо до платното! — препоръча Госейн. — Те се колебаят дали да гърмят по камионите.

На открито трима стражи хукнаха към тях, крещейки нещо, което се губеше в той хаос. Техните изкривени лица се очертаваха в мъждивата светлина. Автоматите им се размахваха свирепо, а мъжете падаха сякаш оживели за кратко чучела, щом Джилбърт ги застреляше. Той продължаваше да тича изненадан след Литъл. Госейн, който така често отказваше да убива, сега беше безпощаден. Бе решил мрачно, че пазачите са символи на разрушението. Придобили нечовешки качества, те бяха варварски същества. Затова трябваше да бъдат унищожавани като нападащи зверове и забравяни. Скоро ги забрави. Отпред бяха останките на Игралината Машина.

Доста дълго той свързваше своите надежди с един логически закон — според него комплекс, за чието изграждане са били нужни години, не може да бъде съсипан за двайсет и четири часа. Ех, не беше толкова прав, колкото очакваше. Машината бе видимо по-малка. Но виновна за всичко се оказа нанесената от торпедния залп повреда. Предните редове състезателни помещения показваха хълтнали обвивки, които сякаш бяха смазани от фантастично въздушно налягане. И навсякъде в стените зееха дупки по 30, 40 или 50 фута. Тези черни нашърбени отвори разкриваха под струящата светлина разкъсанни маси блъскави проводници и уреди — външните части от нервната система на издъхналия колос.

Стоейки там, Госейн за пръв път помисли за Машината като за някакъв висш тип организъм, който бе пулсиран, а сега е мъртъв.

Какво представляваше разумният живот, освен прецизно усещане и куп спомени за преживелици? В цялата ни позната история на света никога не е имало създание с тъй голяма памет, толкова всестранен опит и наистина огромно знание за човешките същества и човешката природа, както Игралината Машина.

Далеч в подсъзнанието си той чу вика на Дан Литъл:
— Хайде! Не трябва да се бавим!

Госейн установи, че е така, и се придвижи напред, но само тялото му последва Литъл към реализацията на тяхната цел. Съзнанието и погледът му бяха приковани в колоса. Отблизо обхватът на спасителните работи бе по-очевиден. Ред секции бяха свалени, сваляха се или предстоеше да бъдат свалени. Хора, пренасящи машини, метални плохи и уреди, се тълпяха навън от тъмните коридори. Мъжът с допълнителния мозък беше поразен от гледката. Бе спрял още веднъж, щом почувства, че е свидетел на края на една ера.

Дан го задърпа за ръката. Това стимулира Госейн, както не биха могли никакви думи. Той забърза напред, избягвайки ослепителните фарове на камионите и самолетите и светлината от захранваните с атомна енергия прожектори, които струяха от всяка гладка изпъкналост, достатъчно голяма, за да ги поддържа.

— Към задната страна! — извика Джилбърт и го поведе по пътя към надвисналата гънка, където бе изчезнал камионът със сандъка, затворил деформатора. Докато тичаха, врятата някак си намаля и там вече нямаше толкоз много коли, робоплани или хора.

Активността, разбира се, беше огромна. Съскането на резачките, звънът от падащ метал, обърканото движение — всичко бе налице, ала в по-малко количество. На всеки сто мъже и камиони пред Машината тук имаше двайсетина, работещи също така здраво и също тъй трескаво, очевидно осъзнали, че е само въпрос на време тяхната лесна придобивка да бъде оспорвана от неудържимото множество. Врятата продължаваше да гасне. Госейн и Литъл се приближиха до синкавата плоскост, зад която беше закаран деформаторът, и видяха дузина камиони, изтеглени до някаква товарна платформа. В предната стена на грамадно хангароподобно помещение бяха изрязани врати — от тази обширна слабо осветена площ се изнасяха кашони, части, инструменти.

Помещението бе почти празно и сандъкът с необходимото им устройство стоеше на страна, сякаш ги чакаше. Върху него прочетоха щампован с шестинчови черни букви следния надпис:

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ОТДЕЛ

ИНСТИТУТ ПО СЕМАНТИКА

ПЛОЩАД „КОРЗИБСКИ“

ЦЕНТЪРЪТ НА ГРАДА

Адресът предизвика поредица мисли в съзнанието на Госейн. Машината беше под законния контрол на института. Тъй като тя владееше много информация, вероятно хората там знаеха нещо допълнително. Това бе въпрос на възможно най-бързо проучване.

Те се отправиха към откритото поле, навън в тъмнината. Звуците замряха зад тях. Ослепителната светлина отстъпи отвъд върха на близкия хълм. Двамата достигнаха колата и подир няколко минути паркираха в двора пред спретнатия малък дом на Дан Литъл. Госейн съмътно вярваше, че Патриша Харди ще го чака тук. Уви, изльга се.

Имаше някакво вълнение при изваждането на деформатора от сандъка, което отвлече вниманието му от чувството за пустота, събудило се след нейното отсъствие. Поставиха апаратъта на пода с лицето нагоре, а после седнаха и впериха очи в корпуса. Полиран, стоманеносив чуждоземен метал — унищожител на света! Благодарение на него агентите на галактическия завоевател се бяха добрали до всички високи места на третата планета. И дълго време, о, твърде дълго никой не подозираше този факт. Първоначалното завладяване на деформатора от Джилбърт се оказа един от последните етапи в кризата на не-А.

Проумявайки, че е свободна, Машината бе разпространила истината по радиото и тъй бе довела венерианската война на Земята. За добро или лошо, силите на нашествениците и на не-А бяха сега или

скоро щяха да бъдат замесени. Както си седеше, Госейн почувства остра тревога. Погледната от всеки логичен ъгъл, борбата беше вече загубена. Видя, че Литъл е уморен. Главата на младия мъж клюмаше. Последният усети вниманието върху себе си и мрачно каза:

— Вчера бях в такова напрегнато състояние, че не съм мигнал. Възнамерявах да купя малко противосънни хапчета, но забравих.

— Легнете на кушетката и дремнете, ако можете — посъветва го Госейн.

— И да пропусна какво ще направите? За нищо на света!

Другият се усмихна на това и обясни, че смята системно да изследва деформатора.

— Най-напред искам да открия местоположението на енергийния източник за електронните лампи и тогава да го включвам и изключвам. Нуждае се от известно количество просто оборудване, а пък споменатото изследване ще отнеме време. Покажете ми къде държите уредите, с които боравите при вашия курс за въвеждане в не-А физиката, и после вървете да спите.

След три минути остана сам. Не бързаше. От началото се бе движил със замайваща скорост и не стигна почти доникъде. Светът на не-А, за който някога бе мислил, че именно той ще спаси, се сгромолясваше около него. Зловеща картина.

Какво обаче очакваше от деформатора? Някаква нишка, реши Госейн. Някакъв лост за сигурен контрол. Патриша Харди каза, че това е забранено — вероятно от тази слаба организация Галактически съюз, но все пак спомена, че може да се използва за транспорт. Как да схваща думите ѝ? Вдигна скенера на Литъл и взе да нагласява измервателната му скала, хвърляйки от време на време око през малкото отверстие. Изведнъж мъжът прогледна вътре в устройството.

Онова, което правеше първото наблюдение просто, бе, че Джилбърт не успя да надникне в електронните лампи. Възпрепятстван от тяхната сложност, въпросът за плетеницата им в сърцето на деформатора налагаше да се проследи проводниковата система. Започна да търси източника на енергия. Не трябваше да се задълбочава много, понеже *той беше включен*. Бе приел за дадено, че Машината е блокирала захранването на обекта. Бяха му необходими десет минути да се убеди, че няма никакъв очевиден начин да промени това. Умната Играчка Машина, разбира се, е ползвала мощнни сонди, за да свърже

накъсо своите кабели направо през метала и тъй да ликвида специалните си проблеми. Без такава сонда Джилбърт Госейн бе поставен в трудна ситуация и тъй като обеща на Дан да не действа сам, реши да поспи. Нищо чудно, когато се събуди, Патриша да е пристигнала.

Тя обаче не пристигна. Наоколо нямаше никой. Беше четири и половина следобед и златисти ярки лъчи изпълваха стаите. Върху кухненската маса лежеше бележка от Литъл, че е отишъл на работа и че поверява колата си на Госейн. Писъмцето завършваше с:

... Онези, които радиото нарича „хора, способни да убиват“, са почнали да саботират мирното производство и трябва да бъдат безмилостно унищожени от силите на законността и реда.

Ще намерите храна навсякъде около вас. Ще се върна в 12:30.

Щом хапна, мина във всекидневната и се взря в деформатора, недоволен от своето положение. „Аз съм тук — помисли си той, — където бих могъл да бъда заловен за пет минути. В града най-малко двама души знаят, че съм у Дан.“

Не че нямаше доверие на Пат и Литъл. Джилбърт бе построил плана си въз основа на реалните събития, смятайки, че те са на негова страна. Обаче изглеждаше обезпокояващо да бъде отново зависим по някакъв начин от действията на други хора. Това не бе нелоялно съмнение. Но да допуснем, че нещо се объркаше. Да предположим, че тъкмо в този момент от Патриша е била извлечена насила информация относно местонахождението му и тайнствения деформатор. Тогава?

Не биваше да излиза навън, преди да се стъмни. Оставаше му да се занимава с устройството. Госейн коленичи смутен до него и протегнал предпазливо ръка, докосна най-близката сложна лампа. Не беше сигурен какво точно очаква, ала се подготви за шок. Лампата бе леко топла на пипане. За момент я погали, обезсърчен, раздразнен от своята плахост. „Реша ли да напусна набързо — каза си той, — ще грабна шепа електронни чудесии и ще ги взема със себе си. Ще дам на Пат срок до вечерта.“

Госейн се изправи. Поколеба се и пак се намръщи. Навярно беше по-добре да вдигне тия важни части веднага. Можеше да не е лесно изваждането им.

Ето че се зае отново със скенера, когато телефонът иззвъня. Литъл. Гласът му трепереше от вълнение:

— Обаждам се от автомат. Току-що прегледах последния вестник. В него пише, че Патриша Харди е била арестувана преди час и половина за — чуйте това, то е чудовищно! — убийството на собствения си баща. Господин Уентуърд — въпросът бе странно боязлив, — колко време е необходимо за провеждането на един не-А разговор?

— Не са определени граници — Джилбърт бе невъзмутим. Съзнанието му приличаше на стоманен прът, на който е бил нанесен мощн удар и сега силно вибрира.

Торсън играеше безмилостно тази игра.

— Вижте — каза Госейн, — налага се да решите сам дали да стоите на работното си място или не. Ако знаете къде да отидете, вървете незабавно там. Ако чувствате, че трябва да се върнете при мен, елате предпазливо. Аз може да оставя или да не оставя деформатора тук. Възнамерявам да сваля от него няколко електронни лампи и да ида... е, няма значение. Следете за обявите „Безгрижният“ — „Клиент“ във вестника. И благодаря за всичко, Дан.

Почака малко, но щом не чу коментар, сложи слушалката. Насочи се право към устройството. Щловата електронна лампа, подобно на другите, се подаваше около инч над метала. Той я хвана и задърпа с бавно нарастваща сила. Никакъв резултат.

Госейн обърна посоката на движението и почна да я натиска, вместо да я тегли. Вероятно имаше зъб, който трябваше да се освободи. Детайлът потъна с щракане. Върху очите си усети внезапна остра тежест. Стаята се килна — удивлението му беше съзнателно, а установяването на онова, което се случваше, бе също тъй ясно. Помещението се олюя, завибрира и затрепери с всяка молекула. Разклащанията приличаха на образ в кристално чист вир, където много силно е хвърлен камък.

Заболя го главата. Потърси пипнешком електронната част, но тя се оказа трудна за откриване. Мъжът затвори за малко клепачи. Това изобщо не промени положението. Сега лампата беше изгарящо топла

под пръстите му, с които пробва да я измъкне от мястото ѝ. Навярно бе замаян, понеже загуби равновесие и рухна напред, удряйки се в деформатора. Изпитваше странното чувство за лекота.

Той изненадано отвори очи. Лежеше по хълбок в пълна тъмнина и в ноздрите му нахлуващия богатият мириз на млада гора. Бе познат тежък аромат, ала на Джилбърт коства известно време, докато направи огромния умствен скок, необходим за схващането на реалността. Уханието беше същото, което го връхлетя при безполезното му пътешествие из тунела под венерианска къща на Кранг.

Госейн с мъка се вдигна на крака и почти падна, щом се спъна в нещо метално. Тогава опира едната извиваща се нагоре стена, после и другата. Нямаше никакво съмнение. Той се бе озовал между корените на гигантското дърво, избуяло на втората планета от Слънчевата система.

XXVI

Въпреки всичко всепоглъщащият глад на некритичното съзнание за онова, което си представя като безвъзвратност и неизбежност, го подтиква да се любува на сенки.

Е. Т. Б.

Енергийният взрив, стимулирал го да провери своето местоположение, утихна. Госейн седна тежко. Действието не беше съвсем доброволно. Ръцете му трепереха. Чувстваше слабост в колената.

Вече бе забелязал, че е тъмно. Сега го установи с нова сила. Мрак! Нескончаем, пресован мрак, който тегнеше над очите му и проникваше в мозъка. Мъжът усещаше дрехите си върху кожата и натиска на студения под. Но в тази нощ това можеха да бъдат само странни гъделичкания, преживявани от някакво създание без плът. В еднообразната чернота думите вещество, човешко или нечовешко бяха почти лишени от смисъл.

— Ще изтърпя две седмици без храна, три дни без вода — прошепна Джилбърт.

Каза си, че не е чак толкова безпомощен въпреки спомена за дългите с мили слепи проходи. Защото *онези* не биха фокусирали скъпоценна електронна лампа върху произволна част от тоя тунел във венерианското дърво. Сигурно бе близо до някое специално място, лесно достъпно от точката, в която се намираше той.

Госейн се готвеше да стане, когато изведнъж осъзна важността на случилото се. Преди десетина минути беше на Земята, а пък в момента — на загадъчната втора планета.

Какво му бе обяснил Прескот? „Ако две енергии могат да бъдат синхронизирани на приблизителна еднаквост до двайсетия десетичен знак, по-голямата ще пресече празното пространство между тях, сякаш

то не съществува, макар че свързването се получава с крайни скорости.“

Включените тук параметри бяха неограничени за всички практически цели в рамките на Слънчевата система. Госейн започна да се чувства по-добре. Деформаторът беше настроил високоорганизираното съединение (тоест неговото тяло) на този скромен участък от тунела в дървото. И ето че „по-голямата“ енергия бе послужила за мост през пространствената ниша за „по-малката“.

Човекът се привдигна и помисли: „Е, да, аз съм на Венера, където исках да бъда.“ Духът му подскочи рязко. Въпреки всичките си грешки той продължаваше да бъде в безопасност, продължаваше да върви напред. Знаеше много неща и даже неизвестното му се стори достижимо. Обаче трябваше да гледа по-задълбочено, да извлече допълнителни абстракции от действителността, да подобри своите наблюдения поне с един десетичен знак. Тогава булото щеше да падне, а мистерията — разбрана.

Подобни изводи бяха достатъчно широки по обхват, за да възбудят интеграционната пауза на неговата нервна система. Джилбърт се успокои още повече.

Той си спомни за метала, о който се спъна, когато първия път се опита да се изправи на крака. Откри предмета за секунди дори в смолистия мрак. Бе деформаторът... както почти очакваше. Пръстите му предпазливо докоснаха подред всяка от четирите ъглови електронни лампи. Натисната *все така* беше четвъртата лампа. Госейн се колебаеше. Апаратът бе настроен от хора, които имаха свои собствени цели. Някои части бяха конструирани тъй, че да пречат на Игралината Машина, но няколко със сигурност биха могли да го транспортират до други краища в Слънчевата система, да речем, до ключови центрове на бандата — военни щаб-квартири, тайната им галактическа база или складове за атомни торпеди.

Възможностите го стреснаха. О, те не бяха за този момент. Не бе настъпило времето да поема рискове, нито да провежда експерименти. Колкото по-скоро се махнеше оттук, толкова по-добре.

Внимателно взе устройството и потегли в тъмнината.

„Ще вървя хиляда крачки в едната посока — реши Джилбърт, — а после ще се върна и ще измина хиляда в обратната.“ Това щеше да го

доведе близо до мястото за „приземяване“ на бандюгите. Едва ли биха го разположили на по-голямо разстояние.

Когато сви в поредния оствър завой на тунела, след приблизително двеста ярда той забеляза мъждиво сияние. Направи още три завоя. Дори тогава светлината, макар вече ярка и право отпред, изглеждаше без източник. Госейн обаче видя върху фона ѝ силуeta на ограда. Оставил деформатора и с любопитство се придвижи нататък. В последния миг се отпусна на ръце и колена. Секунда покъсно се взираше между пречките на оградата. Под него имаше метална яма. Очертанията ѝ проблясваха от десетките атомни лампи, греещи силно на равномерни интервали от огромните, извити надолу стени. Кухината зееше, дълбока около две мили и широка една. Половината от далечния ѝ край бе заета от някакъв кораб. Той беше от онези, които хората на Земята можеха да зърнат само в най-безумните си представи. Инженерите му, щастливи след седмиците на задълбочен размисъл върху 90-футовите чертежи на обикновени слънчеви ракети, може би си бяха отишли у дома и казали на своите съпруги: „Сега възnamерявам да се ангажирам за петстотин години и да започна с милион помощници да съставям плановете за междузвезден лайнер с дължина две мили.“

Чудото в ямата бе горе-долу с такива размери. Искрящият ребрест корпус се издигаше сякаш гръб на акула до (както му се стори) сто фута от тавана. И друг космолет със същата големина би могъл да бъде поставен до него, но в подобен случай двата щяха да запълнят цялата ширина на кухината.

Разстоянието правеше подробните неясни, ала даже тъй Госейн успя да види мънички фигури, тълпящи се под массивния корем на кораба. Те, изглежда, имаха връзка с нещо под земята. През кратки интервали групи ситни форми изтичаха от една дълга линия, като че елеватори идваха от по-долни етажи и тук освобождаваха своя товар. Мъжът наблюдаваше по диагонал този мравуняк. Миниатюрните тъмни създания, пълзящи върху метала, трябва да бяха отдалечени поне на хиляда ярда.

Внезапно Госейн забеляза, че звездолетът се готви за старт. Дребните фигурки отдолу се катереха по стъпалата в него. Стотина силуeta се движеха, без да се качват. От тях достигаха смътни

пулсиращи звуци. И ето че над грамадното, силно осветено пространство на ямата увисна тишина. Джилбърт чакаше търпеливо.

Навън сигурно бе нощ. За изстрелването си такива колоси се нуждаеха от прикритието на мрака. Ей сега таванът щеше да започне да се разтваря. Отгоре навсякъде имаше поляна, която да замаскира хангара. Тя никак си щеше да бъде изтласкана встриани.

Докато чакаше, всички сияния изгаснаха. Това също пасваше. Те не биха искали нито лумен^[1] да проникне в небето. Чувствителни детектори трябваше да сондират хоризонта, за да се уверят, че никакви робоплани или пък други самолети на системата не го пресичат в момента. Но корабът бе този, който оживя, а не таванът.

Бликна крехко общо излъчване, очертавайки всеки квадратен фут от неговото тяло. Светлината беше зеленикова подобно нефрит^[2] и толкоз слаба, че лунната би била ярка като слънчевата до нея. Тя почна да трепка и изведнъж причини болка в очите му.

Госейн си спомни, че деформаторът му бе въздействал по същия начин. „Корабът! — помисли той. — Бил е настроен на планетна база от някоя друга звезда. Въобще няма да се отвори никакъв капак.“ Умственото и зрителното напрежение отминаха така бързо, както се бяха появили. Зелениковата магия примига и угасна.

Огромният лайнер беше изчезнал.

Мъжът взе отново устройството и тръгна край оградата по ръба на ямата. Не бе сигурен какво търси. Явно му липсваше желание да слизи долу в нея. Някъде наблизо трябва да имаше път, който да води вън от тия дървесни корени. Стълбище, асансьор, *нещо*.

Оказа се асансьор. По-скоро редица шахти с кабинки в две от тях. Госейн пробва дръжката на първата врата. Тя се разтвори с безшумно пъзгане. Смело влезе вътре и изследва апаратурата за управление. Беше по-сложна, отколкото очакваше. Там лъщеше плот с електронни лампи, ала не откри никакъв команден лост. Човекът почувства как кръвта се дръпва от лицето му, когато осъзна какво бе това. Ами да, транспорт от типа на странния деформатор. Не вървеше само нагоре и надолу. Можеше да се движи във всяка от — той преброи стъклените кълба — цели дванайсет посоки.

Джилбърт изстена и се наведе, за да проучи внимателно стрелките. Тогава забеляза с облекчение, че всички лампи са оформени така, че да сочат в различни направления. Ето, една указаваше право

нагоре. Изобщо не се поколеба. Дори да го заловяха мигновено, налагаше се да рискува и приеме тази опасност. Пръстите му докоснаха електронната лампа и я натиснаха в гнездото ѝ.

Сега Госейн се опита да улови усещането. Обаче анестезията, която замъгливаше неговите сетива, въздействаше и на мозъка. Щом погледът му се проясни, видя, че сцената навън се е изменила.

Намираше се съвсем определено в някакво дърво. Отвъд прозрачната врата на кабинката възникна неполирирана природна „стая“. В нея се разливаха лъчи от по-високо разположено отверстие. Помещението бе твърде грубо и криеше голям брой тъмни ъгли.

Джилбърт Госейн потули деформатора и седне предпазливо се изкачи към отвора. Коридорът се издигаше стръмно пред него и непрекъснато се стесняваше. По средата на пътя установи, че няма начин да промуши устройството. Макар и шокиран, мъжът реши да не променя своите планове. Беше длъжен да се свърже с венерианците. По-късно с тяхна помощ би могъл да се върне за апарата.

През последната третина от изкачването той използва ръцете си, хващайки се за стърчащите краища на изсъхнало гнило дърво, за да се придвижва напред. Госейн излезе върху по-нисък главен клон от титаничен ствол. Отворът тук беше едва два пъти по-широк от тялото му, неравно оформлен и приличаше на естествен. Вероятно бе един от стотиците в дънера и затова трябваше добре да запомня всичко по-характерно.

Вече забеляза, че отляво има поляна — може би върху ямато-хангар. От противоположната страна се простираше гъста великанска гора. Човекът запамети отличителните белези на местността и после тръгна по клона, на който бе излязъл и който на около осемдесет ярда оттук се свързваше с еднакво массивен „събрат“ от друго дърво. Почувства трепетно вълнение, щом го видя. Движението горе бе таламусно удоволствие. Венерианците сигурно се отдаваха често на него заради чисто животинско забавление. Трябваше да бъде нащрек поне в продължение на пет мили, докато първо свърши гората, а пък тогава...

Беше изминал няколко фути, когато кората отдолу се срути. Падна върху някакъв под. Дългият капак над главата му мигновено се затвори и той остана на тъмно. Отначало Госейн едва ли усети липсата на светлина, понеже при сблъсъка с гладкия под *последният* се наведе

коварно на 50, 60, 70 градуса. Джилбърт направи отчаян скок. Пръстите му задраскаха по хълзгавата дървесина, после се отплеснаха. Ето че отново се бълсна силно в пода и се стрелна по стръмното нанадолнище. Пътуването не трая дълго, но резултатите бяха необхватни.

Заловиха го.

Госейн нямаше никакво намерение да се отказва. Опита да се удържи на крака дори по време на плъзгането, борейки се да се върне, преди клопката да иде обратно на мястото си, недосегаема за него. Не успя. По време на своето рязко мятане той чу как подът щракна хищно. Въпреки това не миряса. Скочи до най-голямата височина, която позволиха силите му, и протегна ръце в тъмнината, обаче хвана само въздух. Този път се стегна при падането и се приземи, запазил равновесие и съзнаващ, че ако съществува някакъв път за бягство, трябва да го открие за броени минути. Твърде напрегнат, за момент се насили да остане спокоен, да оформи не-А корово-таламусната пауза, да помисли.

Досега всичко изглеждаше автоматично. Частта от клона хълтна от неговата тежест върху нея. Подът се наклони по същата причина. Фактът, че такива капаци-капани дебнеха, беше потискащ. Щяха да се възбудят алармени сигнали. Мъжът бе длъжен да намери изход, преди някой да е дошъл или изобщо нямаше спасение!

Госейн се отпусна на колена и затършува бързо около себе си. Вдясно докосна пухкав килим. Пропълзя върху него и за секунди напипа скрин, маса, кресло и легло. Нечия спалня! Навярно имаше електрически ключ, може би настолна лампа. Ловката му мисъл, отдъхнала за малко тук, даде път на действието. Ключът на стената цъкна под пръстите му — така, приблизително три минути след първото си падане, той успя да види своя затвор.

Не беше лош. Двойното легло бе поставено в обширна кораловорозова ниша с лице към всекидневната, почти толкова голяма и тъй луксозна, колкото онази в апартамента на Кранг. Мебелировката беше от фино, красиво лакирано дърво. Наоколо висяха картини, но Джилбърт не се спря да ги оцени, защото неспокойният му поглед попадна върху някаква затворена врата. Откъм нея се чу звук. Бравата ѝ щракаше.

Пленникът се дръпна назад, изваждайки своите оръжия. Щом крилото се отвори, той видя там да плава робопистолет, а гласът на Джим Торсън извика:

— Добре, Госейн. Хвърли всичко и се подчини на едно претърсване.

Нямаше какво друго да прави. Момент по-късно дойдоха пъргави войници, прибраха оръжиета му и пистолетът се оттегли. През прага нахлу господин Торсън.

[1] Единица мярка за светлинен поток. — Б.пр. ↑

[2] Вид скъпоценен камък. — Б.пр. ↑

XXVII

Съюзният посланик се приземи върху метална скала на планетата на зверовете. Отиде бавно до парапета край това огромно здание и се взря неспокойно в джунглата на четири мили под него.

„Предполагам — помисли той, — че от мен ще се очаква да хукна на лов с... — потърси правилната дума и после продължи мрачно: — екстроверти, които изграждат толкова грамадни хижи.“

— Оттук, Ваше превъзходителство — измърмори някакъв глас отзад. — Ловната група ще тръгне скоро, а Енро Червения ще разговаря с вас по пътя.

— Уведомете министъра на външните работи на Най-великата Империя — поде твърдо посланикът, — че аз току-що пристигнах и че...

Той мълкна, без да довърши отказа. Никой, поне сред агентите на Съюза, не отхвърляше поканите на господстващия повелител на тази структура от шайсет хиляди звездни системи, особено когато целта изискваше голяма тактичност от пратеника.

— ... ще бъда готов навреме — приключи спокойно гостът.

Историята бе жестока. Имаше оръжия за всички видове фауна, носени от безшумни машини, по една за всеки участник. Работите бяха винаги подръка и подаваха точно необходимото, макар никога да не се пречкаха. Най-опасните твари се държаха на разстояние от енергийни екрани, докато ловците маневрираха за стрелкова позиция...

Ето че мощно копитно животно — дълго, лъскаво и сиво на цвят — изведнъж установи, че е в клопка. То седна на задните си крака и почна да плаче. Самият Енро Червения пусна куршум през по-близкото до него око. Дивечът се прекатури и в продължение на минута-две остана да лежи, хълци и гърчейки се. Накрая притихна. После, на връщане към тая грамадна комбинация от ловна хижа и алтернативно външно министерство, аленокосият гигант се добра до посланика.

— Велик спорт, а? — изръмжа той. — Макар да забелязах, че вие не стреляхте много.

— За първи път ми е — извини се другият.

Това бе достатъчно вярно, ако човек размисли над темата по определен начин. Беше смаян, ужасен, поразен, отвратен. Видя, че огромният мъж го наблюдава саркастично.

— Всъщност хората ви там са все еднакви. Банда страхл... — Енро се прекъсна. Изглежда, промени решението си за грубо обвинение. — Миролюбци! — завърши той.

— Трябва да помните — каза хладно пратеникът, — че Галактическият съюз бе организиран от деветнайсетте империи по време, когато те се унищожаваха помежду си в безполезни войни. Мир е нашата цел и като всички подобни институции ние постепенно създаваме личности, които наистина *мислят* за него.

— Понякога предпочитам войната, колкото и да е безпощадна — заяви гордо великанът с огнени коси.

Гостът не отвърна. След малко Енро престана да хапе долната си устна и попита:

— Е, какво желаете вие?

— Неотдавна разбрахме — започна дипломатично посланикът, — че вашето Министерство на транспорта е било прекалено усърдно.

— В какъв смисъл?

— Случаят се отнася за Слънчевата система, както я наричат по-голямата част от нейните обитатели.

— Името не ми подсказва нищо — бе леденият отговор.

Пратеникът отстъпи ловко.

— Този инцидент несъмнено се помни във вашия отдел, а пък проблемът е много прост — рече той. — Преди около петстотин години вие сте изградили там транзитна база без разрешението на Съюза. Слънчевата система е сред ония, открити след подписването на споразуменията за изследване и експлоатация на новозавладените звезди.

— Хм-м! — Погледът на червенокосия стана още по-саркастичен и посланикът предположи, че Енро *знае* за случая. — Добре, ще ни позволите ли поне да запазим базата си?

— Тя трябва да бъде демонтирана и махната — натърти сурово другият. — Така повеляват клаузите на Съюзната харта.

— Тая задача ми се струва твърде дребна — подхвърли замислен гигантът. — Оставете меморандум на моя съответен секретар и аз ще

го проучва внимателно.

— Но базата ще бъде вдигната, нали?

— Не е необходимо — отвърна с хладен глас Енро. — В края на краищата тя е била там дълго време и премахването ѝ може да причини значително разстройване в работата на транспортния отдел. Ако съществува такава опасност, ние ще разгледаме този въпрос с Галактическия съюз и ще потърсим потвърждение на нашето присъствие. Инциденти от подобен род непременно се случват в огромните космически организации. Да-а — проточи той. — Те трябва да бъдат уреждани по прогресивен и гъвкав начин.

Сега по-дребният мъж стана саркастичен.

— Аз съм сигурен, че Ваше превъзходителство първи ще протестира, щом друга империя прибави ей тъй някоя звездна система към своите владения. Становището ни е много ясно. Онзи, който е допуснал грешката, следва да я поправи.

— Ще дискутираме на идната обща сесия — каза Червения, мръщейки се.

— О, до нея има цяла година!

Енро, изглежда, не чуваше.

— Сякаш вече си спомням нещо за тая Слънчева система. Ако не ме лъже паметта, обитателите ѝ са доста жестоки. Точно в момента там царят безредици или се води някакъв вид война. — Той мрачно се усмихна. — Ние ще помолим за разрешение да възстановим реда. Убеден съм, че делегатите на Съюза няма да възразят.

XXVIII

Госейн наблюдаваше с трепет влизането на неговия враг в спалнята. По-добре Кранг, отколкото Торсън. Дори Прескот беше за предпочитане. Но това бе именно Джим Торсън — огромен мъж със сиво-зелени очи, груби черти на лицето и доминиращ орлов нос. Устните му бяха съвсем леко изкривени. При дишане ноздрите му се издъваха и свиваха забележимо. Сега наклони глава надясно, посочвайки на пленника стол, а сам остана прав.

— Болезнено ли беше падането? — запита с показана загриженост.

— Не — отвърна Госейн, като мръдна рамене.

— Хубаво...

Настъпи мълчание. Джилбърт използва паузата, за да се окопити. Горчивината от поредното му залавяне почна да изчезва. Не можеше да бъде другояче. Един човек във вражеско укрепление нямаше предимство и бе в непрекъсната опасност. Дори да знаеше със сигурност, че го дебнат засади, трябваше да върви само напред, както направи той.

Пленникът се нагоди към положението. Върна се мислено към взаимоотношенията си с Торсън и те не му се сториха толкова бурни, колкото биха могли да бъдат. Орловоносият бе отстъпил няколко пъти в негова полза, въздържайки се да го убие изведнъж. Даже бе убеден да го освободи. Това надали щеше да се случи отново, но заплахите от Джим тегнеха тайнствени и постоянни, докато той имаше език да говори. Зачака.

— Госейн — рече Торсън, поглаждайки брадичката си, — нападението на Венера достигна любопитен етап. Ако условията бяха нормални, щях дори да кажа, че не е успяло... Ох, смятах, че темата те интересува. А пък дали несполучката ще остане или не, зависи изцяло от това доколко склонен си да приемеш една моя идея.

— Не е успяло! — повтори като ехо Госейн.

В същия момент мъжът с допълнителния мозък спря да слуша. Помисли: „Сто на сто съм го чул правилно.“ Тогава тежестта на казаното го притисна, ала въпреки всичко не се реши да не повярва. Много пъти се беше опитвал да си представи нападението на Венера — планетата на гигантските дървета и чудесния климат, атакувана навсякъде и внезапно! Хора, спускащи се отгоре в такива количества, че цялото мъгливо небе над градовете, което той самият никога не бе виждал, да потъмнее от техните падащи форми! Невъоръжени милиони, изненадани от обучени войници, екипирани с всевъзможни видове оръжие в чудовищно изобилие! Изглеждаше странно, че подобен щурм се е провалил.

— Никой освен мен още не осъзнава неуспеха — промълви бавно Джим Торсън, — с изключение може би... — тук се поколеба — на Кранг. — После остана момент така, сякаш се мръщеше на някаква тайна мисъл. — Госейн, ако беше планирал защитата на Венера, какви предпазни мерки би взел срещу боен отряд, който теоретично би могъл да събере повече от най-добрите оръжия, отколкото ти хора?

Джилбърт се подвоуми. Имаше няколко идеи по този глобален въпрос, но хич не искаше да ги съобщава на Торсън.

— Нямам ни най-малка представа — отвърна той.

— Е, хайде, какво би направил, когато те изненада нападение?

— Ами ще се насоча към най-близката гора.

— Ако предположим, че си женен? Как би постъпил със своята съпруга и децата?

— Те, разбира се, щяха да дойдат с мен. — Госейн бе започнал да прозира истината, видението беше замайващо.

Орловоносият изруга и удари с десния юмрук по лявата длан.

— Но каква е идеята за това? — попита гневно. — Никой не води жени и деца на открито. На нашите хора бе наредено да третират населението с внимание и уважение освен в случай на съпротива.

Джилбърт кимна, ала известно време не можеше да говори. В очите му имаше сълзи, сълзи от вълнение и също от първото осъзнаване за тежките загуби, които вече са понесени.

— Техният проблем е бил да задържат оръжията — промълви на пресекулки Госейн. — Как са го направили?

Джим Торсън изпъшка и закрачи из помещението.

— Просто е фантастично — той сви рамена, отиде до миниатюрен уред на стената, докосна един циферблат и после отстъпи.
— Защо пък да не добиеш представа за тази картина, преди да продължим по-нататък.

Щом свърши, в стаята стана тъмно. Изведнъж възникна квадратно светло петно. Лъчите му се измениха, намалили силата си. Изображението, което се появи, показа развиваща се реалност. Пленникът получи впечатлението, че надничат през прозорец към някаква шумна, тревожна сцена. Рамката (а с нея и те) се движеше напред, завърташе се и обхващаше високи дървета от едната страна и спящи хора върху равнището на терена отдолу. Хиляди мъже. Бяха облечени в зелени униформи от лек материал. Изглеждаха необичайно, така много на брой, задрямали на дневна светлина. Почти непрекъснато мърдаха, мятаха се в съня си и нямаше нито минутка, в която десетки от тях да не седят изправени, търкайки очи, и се снетне да лягат отново, за да продължат да спят.

Покрай редиците им обикаляха часовои. Във въздуха горе се носеха машини. Те се въртяха и извиваха, насочили своите оръжия ту насам, ту натам, сякаш бяха неспокойни също като хората.

Двама стражи се разхождаха под „прозореца“, през който наблюдаваха Госейн и Торсън. Единият бъбреше на другия на език, какъвто Джилбърт не бе чувал никога преди. Вече се досети, че това са галактически войници, но звукът на техния чуждоземен говор дразнеше ухото му и го потрисаше. Ето че гласът на Торсън дойде от непосредствена близост до рамото му.

— Алтейранци — обясни тихо той. — Не си направихме труда да им дадем данни за местния език.

Местен ли! Госейн кимна мълчаливо. Картините, които кръжаха в съзнанието му, щом си помислеше за някаква космическа империя и за нейното многомилионно население, бяха на нелингвистично равнище.

Тъкмо започващо да се пита защо Джим му показва странната сцена, когато забеляза движение по едно, а после и по другите грамадни дървета. Мънички фигурки — наистина изглеждаха дребни върху този фон — се стрелкаха бързо и тревожно надолу от пещерите и тунелите, от огромните гънки и вдълбнатини на кората. Докато Госейн наблюдаваше напрегнат, те достигнаха земята и с викове

хукнаха напред. Гледката беше чудновата, понеже се спускаха като маймуни от дебелите по-ниски клони и носеха къси тояги. Отначало образуваха тънка струйка, която постепенно се превърна в малък поток, сетне в река, после в потоп и накрая бяха навсякъде — хора с леки кафяви гащета и кафяви сандали. Гората гъмжеше досущ мравуняк, но тия мравки бяха с човешка форма и крещяха лудо.

Първо се събудиха машините.

Дългите редици плаващи бластери изпратиха изгарящ огън към нападателите. Синхронно насочваните цеви добавяха своя грохот към бъркотията. Чуваха се викове и падаха стотици мъже. Вече се съживяваше и лагерът. Войниците скачаха на крака с псуви и грабваха ръчни оръдия. Хора, размахали тояги, се счепкваша с тях и с всяка изминалата минута ставаха все повече. Автоматите тракаха колебливо над мелето на битката, сякаш не бяха сигурни къде трябва да стрелят. Когато съскането на бластерите и тътенът на оръдията намаляха, звукът от ругаещи, стенещи и дишещи тежко хора се открои по-ясен.

Тромавостта на боя внезапно направи впечатление на Джилбърт.

— Боже Господи — възклика той, — на тъмно ли се води това сражение?

Въпросът бе риторичен, защото сега можеше да види разликата между светлината тук и там, навън. Сцената бе нощна, обаче заснета с радарни камери.

— Ето я причината за провала на всички оръдия — каза Торсън с пресипнал глас зад гърба му. — Тъмнината. Всеки човек има устройство за виждане в мрака, но за работата му е нужна енергия и трябва да го нагласиш. — Последва гневна въздишка. — Да наблюдаваш тези идиоти да действат като най-глупавите войници, които някога са съществували, е достатъчно, за да полудееш.

Продължи да беснее още минута, сетне спря. Зад Госейн настана тишина и тогава Джим Торсън подзе с по-спокоен тон:

— Защо ли всъщност се горещя? Нападението се състоя през първата нощ във всички лагери, изградени от нашите бойци. Беше отвратително, тъй като никой не очакваше невъоръжени орди да атакуват една от най-добре оборудваните армии в галактиката...

Другият едва го чуваше. Той следеше битката с изключителен интерес. Венерианците вече наброяваха хиляди. Техните мъртви

лежаха, понякога по трима, свалени на земята от всяко дърво. Ала те не бяха сами. Тук-там в този разбит стан имаше космически войници, скрито все още се сражаваха. Ръчни бластери продължаваха да проблясват със случайни убийствени лъчи, но най-често владетелят им бе някой местен не-А.

Подир десет минути нямаше никакво съмнение за резултата. И така, армия решителни мъже, въоръжени просто с къси тояги, бяха превзели модерния военен лагер с цялата му екипировка.

XXIX

Когато победилите венерианци почнаха да копаят гробове за умрелите, Торсън се пресегна и изключи апарата. Светлината в апартамента грейна по-ярко. Той погледна часовника си:

— Разполагам с по-малко от час преди пристигането на Кранг.

Остана за миг намръщен, после махна с ръка към празната стена, където доскоро така живо бе изобразена видеосцената.

— Естествено — каза Джим, — ние изпратихме подкрепления, обаче те не нападаха градове. Не това беше целта им. Те искаха оръжия и ги получиха. Днес е четвъртият ден от нашествието. Колкото до тази сутрин, повече от хиляда и двеста от нашите космически кораби бяха пленени, а други хиляда — унищожени. Заловени и обърнати срещу нас бяха безброй оръжия, около два miliona от хората ни загинаха. За да го постигнат, венерианците пожертваха десет miliona души: половината убити, а останалите — ранени. Е, по моя преценка техните най-тежки загуби са дотук, докато нашите тепърва предстоят. — Торсън спря за момент в средата на стаята. Очите му бяха подути. Той яростно хапеше долната си устна. Накрая допълни унило: — Госейн, това е нечувано. Никога в дългата история на галактиката не е имало нищо подобно. Покорени индивиди или нации, дори цели планетни групи остават у дома си и грамадната маса от тях винаги се предава. Те може да мразят нашественика в продължение на няколко поколения, но ако пропагандата се ръководи умело, скоро започват да чувстват престижа от своето членство във велика империя. — Орловоносият мъж сви рамена и промърмори почти на себе си: — Тактиката е рутинна.

„Десет miliona венериански жертви за по-малко от четири дни“ — рече си Джилбърт Госейн. Числото беше толкова голямо, че той затвори клепачи. После бавно и уморено ги отвори пак. Изпитваше огромна гордост и огромна скръб. Философията на не-А бе оправдана, доказана и възнаградена от нейните мъртви. Венерианците като един човек бяха осъзнали положението и без съгласуване, предварителен

план или предупреждение бяха направили необходимото. Това беше победа за здравия разум, която със сигурност ще остави своя отпечатък върху всички дълбокомислещи интелекти във вселената. Там, навън, по планетите на други звезди навярно съществуваха твърде много хора с добра воля.

Машинално прецени колко милиарда честни люде би могло да има. Цифрите го стреснаха и измениха потока на разсъжденията му. Взря се в Торсън с присвiti очи.

— Я почакай! — каза решително той. — Какво се опитваш да mi пробуташ? Как е възможно една галактическа империя с повече войници, отколкото цялото население на Слънчевата система, да бъде победена за четири дни? Защо тя да не е в състояние да изпраща безброй армии и щом трябва, да убие всеки не-А на Венера?

Изражението върху лицето на Джим бе саркастично.

— Точно за това говорех ей сега — отвърна.

Без да отмества поглед от Госейн, едрият мъж придърпа близкия стол и го възседна, опирайки лакти на облегалката му. В поведението му прозираше някаква целенасоченост, която не оставяше съмнение относно важността на онова, дето се готвеше да каже. Накрая започна тихо:

— Приятелю мой, хайде да размислим. Най-великата Империя — такъв е впрочем буквалният превод на названието — влиза в Галактическия съюз. Другите членове ни превишават в съотношение 3:1, но ние сме най-голямата единична сила, съществувала някога във времето и пространството. Въпреки всичко поради нашите задължения към Съюза можем да действаме само в определени граници. Подписали сме договори, които забраняват употребата на деформатора, както го използвахме срещу Игралината Машина. Клаузите не позволяват да се прилага атомна енергия освен като източник на мощност и за още някои специални цели. Ние разрушихме Машината с атомни торпеда. Вярно, че те бяха доста малки, ала фактът е налице. В съюзния речник най-страшното престъпление на света е геноцидът. Ако убиеш пет процента от нечие население, това е война. Ако унищожиш десет процента, се нарича клане и обект на обезщетения, в случай че си осъден отгоре. Ако ликвидираш двайсет на сто или двайсет милиона, което е най-високата стойност, вече имаме геноцид. Докаже ли се той, правителството на замесената сила се

обявява извън закона и всички отговорни за избиването трябва да бъдат предадени на Съюза за съд и екзекуция, когато ги признаят за виновни. До провеждането на съответната сесия автоматично възниква състояние на война.

Торсън мълкна с невесела усмивка върху лицето. После рязко се изправи на крака и тръгна из стаята. След малко спря.

— Вероятно ти започваш да осъзнаваш проблема, който венерианците са ни отворили тук. Ако се сражаваме още една седмица, ще се превърнем в обект на най-тежки наказания с алтернатива за сблъсък от най-голям машаб.

Усмивката му стана твърде мрачна. Орловият му нос сякаш потъмня.

— Естествено — каза той — ние ще продължим битката, освен ако аз не видя ясно своя път в заплетената ситуация. И точно в този момент, приятелю мой, се появяваш ти.

Ето че проблемът за него самия излезе също така бързо на преден план.

Госейн вяло се отпусна на стола си. Бе озадачен, ала не страдаше от емоционални реакции, които да пречат на мисленето. Тялото го болеше от гняв и омраза заради галактическата империя. Тя разиграваше политика от позиция на силата — и то с човешки съдиби. Почувства всепогъщаща нужда да даде от себе си, да вземе участие във великата саможертва, която беше направена, да предложи живота си тъй доброволно, както бяха сторили други. Желанието да бъде заедно с хората от Венера бе почти непреодолимо.

Почти. Съзнателно, с помощта на мозъчната кора, мъжът се отдръпна от обзеля го смъртоносен импулс. Правилното за тях не беше непременно вярно за него. Дълбоката същност на не-А гласеше, че никои две положения не са съвсем идентични. Той бе Джилбърт Госейн II, притежател на единствения допълнителен мозък във вселената. Неговата мисия трябва да бъде... да остане жив и да развие своя специален ум.

Добре, но кое го озадачаваше тук? Теоретично нямаше изобщо никакъв шанс за един пленник да осъществи личната си цел. Ала от тази откровеност на Торсън, изглежда, бликаше надежда.

Каквото и да бе това, той следващо да го приеме и някак да го обърне в собствено предимство.

Джилбърт забеляза, че другият го гледа втренчено, но вече със сериозна физиономия.

— Не разбирам само, Госейн — каза бавно едрият мъж, — къде е *твоето* място в тая картина? — Видя му се угрожен. — Ти беше буквално избутан на сцената в навечерието на атаката. Явно появата ти е била замислена да спре нашествениците. Признавам, че ни забави, ала не за дълго. В последна сметка комай не си послужил за никаква полезна цел. Нападението се провали не от нещо, което си направил ти, ами поради философията на една раса.

Главата му се наклони много рязко надясно в несъзнателно, но изразително колебание. Изглеждаше погълнат от настоящия проблем. Ето че продължи с дрезгав глас:

— И все пак тук трябва да има някаква следа. Госейн, как си обясняваш съвместното съществуване на уникален не-А свят и неповторим индивид като тебе в иначе обикновената вселена? Чакай! Не отговаряй! Позволи ми да ти обрисувам картината, както я виждам аз. Ние ти дадохме смърт не защото особено искахме, а защото смятахме, че е по-лесно да те убием при опит за бягство, отколкото да се главоболим излишно. Това беше лошо. Дори мисленето от такава гледна точка сочи върху каква ограничена база сме градили своите идентификации. Щом ми съобщиха, че си се появил пак на Венера, просто отказах да повярвам. Наредих на Кранг да те намери и сетне, понеже търсех твоето съдействие, накарах Прескот да изиграе тази малка игра, като ти помогне да избягаш. Така се отваряше възможност за освобождаване от Лавоасъор и Майкъл Харди, чрез доктор Кейр пък научихме нещо за въпросния допълнителен мозък. Ти ще ни извиниш за нашите методи, но бяхме толкова разстроени, когато възникна във второ тяло. Безсмъртие!

Той се наведе напред с леко разширени очи, сякаш преживяваше отново една емоция, разклатила основите на неговото битие. Изглежда, не усети, че е издал истинското име на „Х“. *Лавоасъор!* Госейн си спомни, че някога е чувал тая френска фамилия, обаче връзката бе смътна.

— Някой е отбулил тайната на човешкото безсмъртие — подчертва Торсън, — при това изпробвано дори срещу нещастни инциденти. Тоест с изключение на онези видове, които могат да се случат с обекти на Земята, където външни лица и техните оръжия имат

неограничен достъп. — Мъжът помълча и хвърли пронизващ поглед към събеседника си. — На теб ще ти бъде любопитно да узнаеш къде открихме тялото на Госейн III. Честно казано, винаги съм подозирал Лавоасъор. Съвсем не го виждах обърнат срещу своята стара работа и присъединен към враговете на не-А. И така, аз посетих сградата на Института по семантика на площад „Корзибски“ и...

Той отново се прекъсна, възбуджайки допълнителен интерес.

— То е било *tam*? — ахна Джилбърт, но не дочака отговора. Съзнанието му беше прескочило отвъд тези думи до едно ново разбиране. — Искаш да кажеш, че „Х“ е бил Лавоасъор, шефът на семантиците?

— Нещастният случай с тоя човек стана обществено достояние преди две години — кимна Торсън. — Твърде малко хора знаеха колко е бил тежък. Ех, това не е важно днес. Важното е, че в института е лежала твоята трета материална обвивка. Учените, на които е била поверена, се кълняха, че е донесена само преди седмица и че се очаквало да бъде съхранявана за Играчната Машина. Те се обадили на Машината и проверили, че до няколко дни тя ще изпрати камион за нея. Когато открих тялото, то беше още в своя сандък. Не възнамерявах да го унищожавам, но щом моите хора се опитаха да го извадят от неговия... контейнер, проклетото нещо се взриви.

Той пак притегли стола и седна тромаво. Действаше автоматично, защото погледът му не се отдели от лицето на Джилбърт.

— Ето цялата картина, приятелю — каза със звънлив глас. — Уверявам те, че там имаше един Госейн III. Зърнах го със собствените очи, а той изглеждаше точно като теб и точно като Госейн I. Виждането на твоя трети ипостас^[1] ме накара да поема най-големия риск в личната ми кариера.

Това изявление комай го облекчи, сякаш чрез обличането на решението си в слово го беше направил окончателно. Джим Торсън се размърда и доверително се наведе по-близо към него.

— Друже, нямам представа какво знаеш ти, но допускам, че е много. — После добави не без ирония: — Не бях сляп за охотата, с която разни люде по нечисти причини са ти давали информация. Обаче те не са от значение. — Тук описа широк жест с ръка, премахвайки напълно другите. — Онова, което ти съобщих преди малко за правилата на Съюза, е достатъчно вярно. Ала както може би се

досещаш, всичко туй остава някъде встриани. — Джим се усмихна с вида на човек, приготвил се да разкрие ценна тайна. — *Тези договори бяха умишлено нарушени.* — Сега стъпи здраво върху пода и каза мрачно: — Енро е уморен от глупостите на Галактическия съюз. Червения иска война в най-голям мащаб и специално ме е инструктиран да унищожа хората на не-А Венера като нарочна провокация. — Най-после завърши с думите: — Заради тебе аз реших да не привеждам в изпълнение заповедите му.

Госейн мислено наблюдаваше приближаването към главната тема на разговора. Още с първите си фрази едрият мъж се беше съсредоточил върху загадката на превъплъщенията. Неговият собствен проблем, собствените му задължения бяха случайно споменати с цел изясняване. Огромното, почти невероятното бе, че Торсън представи накрая никаква причина за появата на толкова много Госейновци в тази гигантска картина от събития. Лидерът на един непреодолим военен механизъм, пробуден за безгранично унищожение, се раздvoяваше. Въображението му бе фокусирано отвъд нормалните реалности, а идеята за безсмъртие го заслепяваше за всичко друго. Тук възникваха някои смътни фигури, неясноти в образа, но Джилбърт се върна обратно към живота, за да бъде отклонен този човек от неговата цел. Вече нямаше съмнение докъде е стигнал Торсън поради странната си логика.

Той поклати глава.

— Госейн, ние трябва да намерим космическия играч на шах. Да, казах „*ние*“. Независимо дали го осъзнаваш или не, ти ще се включиш в това търсене. Боже мой, причините са сериозни — както лични, така и обществени. Не може да не си разbral, че *ти* си просто пионка, никаква незавършена версия на оригинала. Без значение колко много напредваш, вероятно никога няма да узнаеш кой си и какво точно преследва онзи зад твоя гръб. Сигурно схващаш, че той е временно объркан. Откъдето и да взима тези допълнителни тела, бъди уверен, че се нуждае от теб само за малко, само докато пусне други в... производство. Зная, че звучи нечовешко, обаче не виждам никакъв смисъл да се заблуждаваш. Какъвто и успех да постигнеш, скоро ще бъдеш хвърлен на купа отпадъци. И поради инцидента, станал с Госейн III, живите спомени на I и II може би наистина ще се загубят.

Умът на орловоносия мъж бе зает с пресмятане и се гърчеше в напрегнато очакване на събитията, които приближават.

— Естествено — подзе той грубо — аз съм готов да платя известна цена за твоето съдействие. Няма да унищожавам не-А, нито ще използвам атомна енергия. Ще скъсам с Енро или поне ще го държа в неведение възможно най-дълго време. Ще се боря срещу една завоевателна война тук и за ограничаване на клането. По тоя начин ще се отблагодаря за бъдещото ти сътрудничество. Ако се наложи да те принудим, тогава няма да се съобразявам. Следователно единственият въпрос, който остава, е — сиво-зелените му очи бяха като горящи езера — доброволно ли ще ни помогнеш или насила? Но при всички случаи ще ни помогнеш!

Поради осъзнаването на онова, което предстои, Джилбърт имаше време да решава и да помисли върху някои изводи.

— Разбира се, че доброволно — каза без колебание той. — Надявам се, проумяваш, че първата стъпка е да се обучи моят допълнителен мозък. Готов ли си да доведеш своята логика до тази граница?

Торсън беше на крака. Отиде до Госейн и го потупа по рамото.

— Аз съм далеч пред теб — произнесе Джим със звънкия си глас. — Слушай, инсталирали сме на бърза ръка една транспортна система между това място и Земята. Кранг ще долети всеки момент заедно с доктор Кейр. Прескот няма да бъде тук по-рано от утре, защото му е ред да дежури на Венера, и така, заради благото на нашите поддръжници, той ще пристигне с космически кораб. Но...

На вратата се почука. Тя се отвори и влезе Лорен Кейр, следван от Кранг. Торсън махна към тях, а Госейн стана и миг по-късно се здрависа мълчаливо с психиатъра. Усети, че командващите разговарят шепнешком. После едрият мъж отиде до прага.

— Оставям ви тримата да обсъдите спокойно подробностите. Елдред ми каза, че на Земята е започнала голяма революция. Ето защо аз трябва да се върна в двореца и да ръководя борбата.

[1] Лице, същност (гр.). — Б.пр. ↑

XXX

В по-старите епохи на изкуството строителите са контролирали най-грижливо всяка малка и невидима част, понеже боговете виждат навсякъде.

У. У. Л.

— Това ще бъде борба на умове — отсече доктор Кейр. — И аз ще заложа на допълнителния мозък.

Те бяха дискутирали повече от час, докато Кранг пестеливо вмъкваше по някоя забележка. Озадачен и разколебан, Госейн наблюдаваше крадешком кафявоокия господин. Според психолога Елдред бил този, който го намерил и арестувал. Той, изглежда, се явяваше човек на Торсън, но бе изиграл своята роля по сложния начин. Реши да не го пита за Патриша Харди. Във всеки случай още не. Сега видя, че Кейр става.

— Няма полза да губим време — рече докторът. — Разбрах, че галактическите техники са оборудвали на бърза ръка специална стая за тебе. Обучението надали ще е трудно с цялата тая екипировка, която са ни подсигурили. — Той поклати възхитен глава. — Все пак не мога да схвани напълно, че те имат тук няколко квадратни мили с подземни сгради само с дървото-дом на Кранг като параван. Ала нека се върнем към онова, за което говорех. — Лорен замислено сбърчи чело. — Основният въпрос е, че ако ние сме прави, твойт допълнителен мозък е всъщност особен *органически деформатор*. С помощта на познатия вече механичен деформатор ти би трябвало да си в състояние за три-четири дни да направиш еднакви две малки дървени блокчета. Това ще бъде началото.

Но операцията отне едва половината от предвидения срок.

После, сам в тъмната стая, където се провеждаха изпитанията, Госейн седна и се взря в образците. Преди бяха раздалечени един от

друг на пет сантиметра. Не забеляза никакво движение, ала сега те се допираха. Тънкият лъч светлина, който бе съсредоточен върху тях, маркираше безпогрешно променените им положения. По някакъв начин (макар да нямаше усещане как точно е станало) от неговия допълнителен мозък се бяха разпространили мисловни вълни и управлявали блокчетата.

Господство на съзнанието над материята — старата от векове мечта на човека. Не че Джилбърт беше сторил това без чужда помощ. Употреби всички усилия, за да направи двата паралелепипеда еднакви. Е, те се бяха изменили малко оттогава. Съвсем малко. Навсякъде телесната му топлина в затвореното помещение им бе повлияла. И светлинният лъч, и околната тъмнина щяха да имат различно въздействие над всяко блокче въпреки абсорбционните лампи, наредени покрай стените, и въпреки най-финия електронен термостат. Без деформатора, разбира се, той не би успял този първи път. Тъкмо устройството беше унифицирало предметите до деветнайсетия десетичен знак. То бе успокоило молекуларното движение на въздуха, уеднаквявайки отчасти атомната структура на масата, върху която бяха поставени образците, на стола му и на самия Госейн.

И все пак крайният импулс излезе от него. Да, ето го началото.

Джилбърт напусна стаята за обучение, а Торсън дойде чрез транспортъра от Земята, за да помага на Кейр при тестовете. Снимките показваха хиляди крехки импулсни линии, които достигаха до допълнителния мозък.

Изпитанията бяха продължителни и накрая към своя апартамент тръгна един изтощен Госейн. Докато вървеше към асансьора, забеляза, че в добавка към неговите обичайни пазачи горе плава някаква малка метална топка, отрупана с бляскави лампи. Отговарящият за стражата Прескот улови погледа му.

— Това е вибратор — обясни хладно той. — Кранг съобщи думите на доктор Кейр, че предстои борба на умове, и ние не рискуваме. Топката ще направи мънички корекции в атомния строеж на стените, таваните, подовете, земята — на всичко, където си бил. Тя ще те следва отсега нататък до самата врата на твоето жилище. — Гласът му стана по-сilen. — Вземаме предпазни мерки срещу времето, когато ти ще бъдеш в състояние да се транспортираш оттук до всеки къс материя, чиято структура предварително си „запомнил“.

Госейн не отвърна. Той никога не бе скривал, че мрази Джон Прескот, и сега само го съзерцаваше втренчен. Мъжът сви рамена, но в неговия тон пролича важна нотка, щом погледна часовника си и каза с крива усмивка:

— Джилбърт, нашето намерение е да те привържем с всички налични средства към нас. За тази цел сме ти приготвили скромна изненада.

Минути по-късно, когато запали лампите в своята всекидневна, Госейн още се чудеше какъв би могъл да бъде сюрпризът. Облече пижамата си и се отправи към тъмната ниша, където бяха леглата. Някакво движение върху една от намиращите се в сянка възглавници го спря. В него се взираха чифт сънени очи. Дори сред полумрака той позна моментално лицето. Младата жена седна с ленива грациозност и се прозя.

— Ти и аз непрекъснато се срещаме, нали? — запита Патриша Харди.

XXXI

Госейн рязко се отпусна върху другото легло. Облекчението му бе огромно, но когато възбудата премина, той си спомни думите на Прескот.

— Предполагам, че ако се опитам да избягам, ти ще бъдеш убита — каза бавно.

— Нещо подобно — съгласи се тя с още по-сериозен вид и добави: — Идеята беше на господин Кранг.

Мъжът легна и се вгледа мълчаливо в тавана. Пак тоя Елдред. Съмненията му относно него започнаха постепенно да изчезват. Питаше се дали Джим бе поискал да унищожи Патриша и дали това беше компромисното предложение на Кранг да се запази нейният живот, без самият той да излиза наяве. Почти си представяше човека, насочващ вниманието на Торсън към факта, че Джилбърт Госейн някога е вярвал в женитбата си с Пат и че някои от емоциите може да са останали. Ето още една връзка за задържането му към тази сделка. Да речем, че така са разсъждавали.

„Великолепният Елдред Кранг — въздъхна. — Единственият високопоставен в цялата афера, който досега не е направил грешка.“ Той погледна дамата със зъгълчето на окото. Тя се прозяваше и протягаше като почиващо си котенце. Изведнъж обърна глава и улови неговия взор.

— Имаш ли някакви въпроси? — кимна му.

Госейн потъна в догадки. Би могъл, разбира се, да се поинтересува за Кранг. Изобщо нямаше представа какво е признала на Джим. Не биваше да говори по теми, за които Торсън не знаеше нищо.

— Мисля, че ясно схващам положението. Ние на Земята и Венера бяхме свидетели как доста лакома междузвездна империя се опитва да завладее нова планетна система въпреки неодобрението на един чисто Аристотелов Съюз. Всичко това е наивно и ужасно — изключителен пример колко невротична може да стане дадена цивилизация, когато не успява да интегрира хуманната част от

човешкото съзнание с животинската. Техните хилядолетия на допълнително научно развитие са загубени напразно в усилието да постигнат големина и сила, а всъщност им трябва просто да преминат към сътрудничество. Да, аз имам твърде вярна обща представа. Е, статусът на определени индивиди все още ме учудва. Тук включвам и тебе.

— Аз съм твоя съпруга — каза жената. Госейн се ядоса, че тя умееше да се шегува в такова време.

— Не мислиш ли — укори я, — че не е мъдро да се правят жизненоважни признания? Току-виж подслушвачи... хм, ти знаеш.

Дамата се засмя, после обясни тихо:

— Приятелю мой, Торсън е воден за носа от най-остроумния човек, който някога съм срещала. Господин Елдред Кранг. Уверявам те, че той се е погрижил ние да разговаряме свободно.

Джилбърт пропусна репликата покрай ушите си. Нямаше никакво съмнение относно възхищението й от своя любовник.

— Не е ясно докога Елдред ще бъде в състояние да ни защитава — добави гостенката, наклонила глава. — Торсън ще ни убие, щом това хармонира с неговата цел, така неочеквано и грубо, както унищожи моя баща и „Х“. Ако личността зад тебе ни провали, тогава все едно сме мъртви още сега.

Нейното убеждение разтревожи Госейн поради доста странна причина. Тя съвсем явно не вярваше в нищо, което той би могъл да направи. Възможно ли беше всички те да зависят от някакъв индивид, винаги оставащ в сянка? Нямаше ли Кранг свястно решение за деня, когато допълнителният мозък ще бъде най-сетне обучен? Разбира се, зададе въпроса.

— О, Елдред изобщо не разполага с план — отвърна Патриша. — В такъв смисъл ти продължаваш състезанието сам.

Госейн угаси лампата.

— Скъпа Пат — промълви мъжът в тъмнината, — смяташ ли, че допуснах грешка, като се съгласих с предложението на Джим Торсън?

— Непредсказуемо е.

— Ние ще намерим тази тайнствена личност. Сигурен съм.

— И Елдред мисли тъй — отрони тя след кратко колебание.

Отново същият Елдред. Проклет да бъде.

— Защо Кранг не предупреди баща ти?

— Той не знаеше какво точно е било запланувано.

— Искаш да кажеш, че Джим го подозира ли?

— Не. Но „Х“ беше близък с моя приятел. Торсън очевидно смяташе, че Кранг ще попречи на неговото елиминиране, и затуй задейства убийството чрез Прескот.

— Наистина ли? — кимна Госейн.

— Да...

Беше му трудно да си представи това. Много лесно бе да повярва, че чудовището се е превърнало в egoцентрик поради своите наранявания. И все пак даже Торсън е изпитвал недоверие към сакатия.

— Струва ми се, че цялата структура на противопоставянето срещу Енро е изградена върху машинациите на Елдред — отсече накрая мъжът и мълъкна. Изразявайки мисълта си гласно, сякаш направи човека да изглежда по-голям от живота. Съзнанието му предприе огромен скок. — Той ли е космическият играч на шах?

— Със сигурност не — прозвуча мигновеният отговор от Патриша.

— Кое те кара да мислиш така?

— Разполага със собствени снимки като дете.

— Снимките биха могли да бъдат фалшифицирани.

Тя не отвърна на това и скоро Госейн изостави темата.

— Ами какво ще кажеш за Майкъл Харди?

— Татко вярваше — подчертала спокойно Пат, — че Игралищата Машина неправилно го е лишила от придвижване напред въпреки неговите качества. Когато бях малка, споделях възмущението му. Отказах да имам нещо общо с не-А. Но баща ми отиде твърде далеч заради мене. Щом започнах да осъзнавам, че зад тази прекрасна личност — и ти трябва да признаеш, че Харди я притежаваше — стои човек, който нехае за последствията от своите постъпки, аз тайно се разбунтувах. Тогава Елдред се появи на сцената след светковично издигане в дипломатическата служба на Най-великата Империя и аз осъществих първия си контакт с Галактическия съюз.

— Техен агент ли е той? Моля те, не извъртай.

— О, не. — В гласа ѝ се чувствува гордост. — Елдред Кранг е един уникатен индивид. Тъкмо той ме свърза със съюзниците.

— И ти им стана сътрудник?

— По мой собствен начин.

Ето че в тона ѝ отекна нотка, която накара Госейн да попита бързо:

— Как да го разбирам?

— Тази организация страда от доста недостатъци — обяви Патриша. — Тя е само толкова непоколебима, колкото са членуващите в нея нации. Много е лесно, ужасно лесно да пожертваш една звездна система за доброто на цялото. Аз винаги имах това наум и така работех всъщност за Земята. Постоянният личен състав на Галактическия съюз знаеше отдавна за не-А, но не бе способен да го популяризира никъде другаде в галактиката. Различните правителства го свързваха с пацифизъм, какъвто той не е. Те не могат да си представят състояние, при което хората се нагаждат мигновено към изискванията на всяка възможна ситуация, включително и крайния милитаризъм.

Джилбърт кимна, спомняйки си какво му беше казал Торсън. Сега престана да се чуди защо Енро е избрал тяхната незначителна система, за да провокира своята война. Пряко нападение над едничката невъоръжена планета в галактиката би бил най-безочливият метод да се пренебрегнат договорите със Съюза.

— Елдред пръв откри, че нараняванията, претърпени от стария Лавоасъор при експлозията в Института по семантика преди няколко години, са превърнали той велик учен в кръвожадния маниак, когото ти знаеш като „Х“ — поясни Патриша.

Аха, отново Елдред. Той въздъхна.

Мълчанието между тях се проточи. С всяка измината минута Госейн ставаше по-решителен, по-мрачен. Не хранеше никакви илюзии. Бе настъпило затишие пред буря. Жестокият алчен Джим бе изтеглен от целта, за която е дошъл в Слънчевата система. И тъй, светът на не-А получи шанса да се въоръжи, а пък съюзниците — допълнителни седмици, та да осъзнаят, че Енро е имал предвид война. Торсън щеше да играе своята лична игра толкоз дълго, колкото дръзвеше, но ако някога се усетеше застрашен, щеше да продължи с тактиката на унищожение.

Госейн можеше да види как неговите надежди отслабват до нивото на самотно същество (е, с шепа неразбиращи помощници като себе си), опълчило се срещу колосалната мощ на една силно ненормална, всеобхватна галактическа цивилизация.

„Това не е достатъчно — помисли Джилбърт с внезапно вътрешно предчувствие. — Разчитам твърде много някой друг да извърши последното чудо.“

В този момент у него се роди първият кълн на отчаяното действие.

XXXII

Два дни по-късно той отклони два светлинни лъча подред в тъмната стая без помощта на деформатора. Чувстваше събитието. Щом се опита после да го опише на другите, сравни го с „първия път, когато получаваш плаваща ръка при хипноза“. Отчетливо, безпогрешно настройване. Това бе наистина ново усещане в добавка към неговата нервна система.

С всеки изминал ден гъделичкането в тялото му ставаше все по-настойчиво, по-силно изразено и контролирамо. Джилбърт възприемаше енергии, движения, предмети и достигаше точката, в която би могъл да ги идентифицира мигновено. Присъствието на хора наоколо бе като затоплящ огън по нервите му. Той реагираше на най-фините импулси и до шестия ден умееше вече да отделя Лорен Кейр от останалите по дружелюбността, изльчваща се от доктора. Имаше известни оттенъци на беспокойство в чувството на психолога, но те само подчертаваха неговите добри намерения.

Особено го интересуваха разликите в емоциите, изпитвани от Кранг, Прескот и Торсън спрямо него. Прескот беше човекът, който явно го ненавижда. „Джон никога няма да забрави — помисли Госейн — как го уплаших и измамих отново, отивайки в двореца, за да взема деформатора.“ Торсън бе макиавелист. Същевременно предпазлив и непоколебим, той нито харесваше, нито не харесваше своя затворник. Елдред пък бе неутрален. От него се получаваха странни послания. Упоритият и вгълбен Кранг играеше толкова сложна игра, че никакви ясни реакции не успяваха да си пробият път навън.

Всъщност Патриша осигуряваше най-тревожното състояние. Нищо. Пак и пак, щом достигнеше точката, в която би могъл да улови специфичните емоции на господата, Госейн се напрягаше да създаде контакт с душевната тайна на Пат. Накрая трябваше да си направи извода, че за един мъж не е лесно да се настрои току-така на жена.

През тия дни планът му се очертаваше все по-рязко. Той виждаше с нарастващо разбиране, че картината на това положение бе

дошла до него (почти буквально!) през Аристотелови съзнания. Не биващ да пропуска факта, че дори Кранг е просто хубав пример как индивидът може да се самоорганизира, без да познава не-А света още от своето детство. Макар и спечелен за делото, не бе посветен в истинския смисъл на думата.

В подобни разсъждения имаше празнина, но те свеждаха мястото на действие до една човешка нервна система. Преценен в тази светлина, тайнственият играч вече не изглеждаше чак толкоз важен. Той бе никакво схващане на Торсъновия аристотелизъм. На практика можеше да излезе, че това е някой, който е открил безсмъртието и се опитва без адекватни възможности да се противопостави на непреодолимата военна сила. Беше доказал, че малко го е грижа какво ще се случи с всяко тяло на Джилбърт Госейн, и бе почти ясно — ако Госейн II бъде убит, тогава играчът ще приеме поражението на тази фаза от своите планове и ще се обърне към други перспективи.

Да върви по дяволите!

През следобеда на експеримента с дървените блокчета направи продължителен опит да въздейства върху вибратора. Сложността му го изненада. Устройството пръскаше голям брой неуловимо различаващи се енергии. От него се изливаха пулсации с какви ли не дължини на вълната. Той успя да го постави под обсега си, понеже представляваше дребна машина, а многобройните й части бяха близко разположени в четвъртото измерение. Времевата отлика между неизброимите функции не беше от значение.

Ето защо контролът му върху апаратата не означаваше нищо, доколкото се отнасяше до неговото бягство. Темпоралният фактор бе важен, когато, задържайки машинката, се помъчи същевременно да запамети структурата на отрязък от пода. Е, не можеше да сколоса и на двете места. Това положение се запази. Просто умееше да контролира или вибратора, или пода — толкоз. Накрая стана ясно, че бандата владее науката за уеднаквяването.

На деветнайсетия ден му дадоха метален прът с вдълбнат тигел от електронна стомана — материала, използван в атомните централи. Джилбърт предпазливо се пресегна със своето съзнание към скромния източник на електричество в стаята. Бляскавата сила светна в енергийната чашка и започна да хвърля буйно искри към стените и прозрачния щит, зад който чакаха наблюдалите. Изтръпнал, Госейн

достигна двайсетия десетичен знак на еднаквост между двата обекта. Сетне връчи пръта на мургавия войник, проведен да го поеме от него. Чак тогава Торсън се разкри. Едрият завоевател беше гениален.

— Хм, господин Госейн — каза той почти с уважение, — бихме постъпили глупаво, ако те обучехме макар и още малко повече от това. Причината не е, че ти нямам доверие... — Джим се засмя. — Аз го нямам. Но мисля, че ти получи достатъчно, за да намериш нашия човек. — Тук смени темата. — Изпратил съм допълнителни дрехи в твоя апартамент. Пакетирай каквото искаш и бъди готов до час.

Другият кимна разсеяно.

Няколко минути по-късно видя как тримата пазачи преместват с лекота вибратора в асансьора, а после Прескот му прави знак с ръка да влезе. Мъжете се натъпкаха вътре зад него. Джон протегна пръст към таблото за управление, когато Госейн с едно-единствено конвултивно движение го сграбчи и размаза главата му о металната стена на кабината. Щом изтръгна бластера от превързания за бедрото на човека кобур, той пусна тялото, пресегна се към най-близката електронна лампа и я натисна.

Имаше някаква неясна реакция, която приключи. През това време бластерът бълваше своя бял огън и четиридесета умиращи мъже се гърчеха върху пода.

Ужасното отчаяно първо действие бе напълно успешно.

XXXIII

Джилбърт дръпна циповете и свали своите дрехи. Подозираше, че в тъканта им са вградени фини уреди и че там се крие поне едничко устройство, чрез което да бъде замаян от дистанционното управление. Съблечен, той започна да се чувства по-добре, но това не стана преди набързо да надене костюма и да си сложи обувките на Прескот. Едва тогава реши, че е готов за нови ходове.

Отвори асансьора и хвърли поглед към непознатия коридор пред себе си. Почуди се за миг къде ли го е отвело натискането на случайно избрания елемент върху таблото. Разбира се, изобщо нямаше значение. С първото спиране само се освободи от вибратора.

Без церемонии Госейн го избути навън и след него безмилостно метна накуп четирите тела. На двайсетина фута забеляза врата, ала не бе време за изследвания. Към това равнище не трябваше да се връща, понеже тук металната топка-преследвач би могла да заличи всичките му надежди. Побърза да изключи нейните пулсации, тъй като му пречеха. Обратно в кабината той задейства друга лъскава лампа. Тя го придвижи до следващия неизвестен участък, пуст подобно на предишния. Госейн „запамети“ структурата на пода близо до асансьорната шахта и ѝ даде пореден номер едно. После изтича с максимална скорост стотина ярда и спря за момент, щом стигна до завой. Точно зад тъгъла човекът „запомни“ малка част и от по-далечния под. Прикачи ѝ кодова буква А.

Стоейки там, помисли: „Едно!“

Мигновено се върна пак при шахтата. Слава Богу!

Чувството за триумф, подскочило в него, не можеше да се сравни с нищо, което някога е преживявал. Джилбърт се стрелна назад, за да натисне трета лампа. Опознавателните знаци тук бяха съответно „2“ и „Б“... Когато излизаше в четвъртия коридор, от съседния подемник също се появи някакъв мъж. Госейн откри безпощаден огън със своя арсенал от оръжия. Сетне запокити тлеещото потръпващо създание обратно в асансьора, от който се беше пръкнало преди секунди.

Това бе единственият инцидент от неговия бърз прогрес. И макар да не спря нито веднъж, за да погледне зад някоя врата, Джилбърт прецени, че докато накрая стигна до поставената си цел, е изтекъл половин час — девет цифрови кода на структури и до буква „И“ от алтернативните. Така всяка електронна фасунга по пътя бе „запаметена“ чрез система математически символи.

И ето че се озова в коридора, водещ към апартамента им с Патриша. Тук също не личаха никакви признания, че отскубването му е открито. Госейн се подвоуми малко пред входа и направи нов кратък преглед на положението. То не бе съвсем перфектно, но той разполагаше с осемнайсет места, до които можеше да отстъпи, и с четирийсет и два източника, откъдето неговият допълнителен мозък да черпи енергия. Забеляза, че ръцете му слабо треперят, и усети да се поти. Реши, че е следствие на естественото напрежение. Беше възбуден. До трийсетина минути Госейн трябваше да бъде хвърлен в най-голямата военна кампания, опитвана някога от един човек, поне доколкото му бе известно. До час щеше да победи или да бъде мъртъв завинаги.

Завършил своето мислено резюме, мъжът натисна дръжката на вратата. Патриша Харди скочи от стола и се втурна през килима към него.

— За Бога, къде ходиш? — попита задъхана тя. Настъпи къса пауза. — Е, няма значение. Елдред беше тук.

Нищо в гласа й не издаде, че разбира какво се е случило. Все пак нейното съобщение порази Джилбърт. Имаше леко подозрение относно онова, което дамата се готвеше да каже.

— Кранг! — той изрече името, като че ли е стиснал бомба, която разглежда.

— Елдред донесе последните инструкции.

— Господи! — възклика Госейн.

Почувства се slab. Беше чакал твърде дълго за някаква дума. Умишлено се бе забавил до сетния възможен час, преди да действа. И сега — това. Жената, изглежда, не усещаше неговата реакция.

— Той нареди — тонът й слезе до шепот — да се престориш, че си изтеглен към сградата на Института по семантика и там си сътрудничиш с... с... — гласът на Пат се колебаеше, сякаш тя всеки момент ще припадне.

Мъжът я подхвани и я задържа изправена.

— Да. С кого?

— С един брадат господин... — прозвуча като въздишка.

Патриша бавно се изпъна, обаче трепереше. — Трудно е да си представи човек, че през цялото време Кранг е знаел за... него.

— Но кой е той?

— Не ми каза.

Гневът на Госейн стана още по-буен, понеже думите ѝ не означаваха нищо след безвъзвратните действия, които бе предприел. Ала с всичката си сила и воля Джилбърт потисна тази ярост. Пат изобщо не трябваше да подозира какво се е случило, докато не му предаде съдбоносната информация докрай. По-бързо!

— Какъв е планът? — попита Госейн и сега се улови, че шепне.

— Смърт за Торсън.

Това бе очевидно.

— Да, да? — насърчи я.

— Тогава Елдред ще получи контрол над армията, която Джим доведе със себе си. Тук бяха големите затруднения. — Тя говореше трескало. — Под командинето на Торсън в нашия сектор на галактиката има сто милиона души. Ако тия войници могат да бъдат отнети от Енро, за организирането на ново нападение над Венера ще е необходима цяла година и дори повече.

Госейн пусна младата жена и рухна върху близкия стол. Логиката беше замайваща. Собственият му план бе просто да се опита да убие орловоносия. В случай на неуспех — а той очакваше да не успее — възнамеряваше да унищожи военната база. Ето един добър заместител, но всъщност съвсем малка надежда в сравнение с обширния проект на Кранг. Нищо чудно, че мъжът бе направил компромис с убийство, щом така диктуваха обстоятелствата.

Патриша подзе отново:

— Елдред смята, че Торсън не може да бъде ликвидиран тук, в базата. Има твърде много охранителни устройства. Той трябва да бъде изведен навън, където няма да е особено зашен.

Джилбърт кимна уморено. Предложението звучеше толкова опасно, колкото извършеното от самия него. И също тъй съмнително. Налагаше се да взаимодейства с брадатия господин. Вдигна поглед.

— Сътрудничество — това ли е всичко, което каза Кранг?

— Всичко.

„Те предвкусват голяма сделка“ — помисли горчиво Госейн. Пак искаха да следва идеите на друга фигура. Ако се предадеше в такъв момент или се престореше на пленен — той схвана как ще го направи с определено умение, — би означавало да се отрече от всякаква изгода, да се подложи на още по- внимателно наблюдение и да приеме надеждата, че тази работа ще свърши някакъв неизвестен план с брадатия мъж. Ех, да знаеше самоличността макар на един от хората, чиито инструкции изпълняваше! Мисълта му даде почивка.

— Патриша, кой е Кранг?

— А? — трепна тя, докосвайки го с длан. — Не се ли ориентираш?

— В съзнанието ми два пъти се появи внезапно подозрение — отвърна той, — но не успях да проумея как го беше възбудил. Изглежда съвсем ясно, че ако галактическата цивилизация може да създаде подобен човек, тогава би било по-добре да се откажем от не-А и да въведем тяхната образователна система.

— Нещата са наистина твърде прости — реагира спокойно младата жена. — Преди пет години при своята практика на Венера Елдред се усъмнил в не-Аристотеловите претенции на млад колега, който работел заедно с него. Мъжът, както може би се досещаш, бил агент на Прескот. Ето го първия намек за космическия заговор. Дори по онова време всяко предупреждение само би накарало Енро да вземе спешно решение и, разбира се, Кранг нямал представа какво точно е запланувано. Приел, че други биха могли да открият това, което е научил лично, и така се опитал да заличи собствените си дири. Прекарал следващите няколко години в дълбокия космос, правейки кариера в Най-голямата Империя. Естествено той се пригодил към неизбежностите на положението. Сподели с мен, че трябвало да убие сто трийсет и седем души, за да стигне до върха. На стореното там гледа като на нормална поредица от служебни задължения при съвсем обичаен...

— Дявол да го вземе! — избухна Госейн и после утихна.

Сега вече имаше своя отговор. Елдред Кранг, един *обикновен* венериански не-А детектив, бе предложил някакъв курс на действие. Методът му не бе непременно най-добрият, ала несъмнено се базираше на повече информация, отколкото притежаваната от Джилбърт Госейн.

Част от целта — да извади наяве тайнствения играч — щеше до известна степен да компенсира тъжния край на започнатото с такава дързост от него.

Човекът с допълнителния мозък щеше да доказва, че се бие, но току-виж позволил бързо да го пленят. Вероятно бяха възможни някои тежки моменти, особено при проучване с детектор на лъжата. Това обаче беше риск, който следваше да поеме. За щастие подобни апарати никога не съобщаваха сведения, без да ги питат. Все пак, ако лошият въпрос бъде зададен, Кранг трябваше да действа по тревога...

И ето че Госейн отстъпи подред към деветте номерирани структури, оставяйки обозначените с азбуката като резерва, в случай че загази. Тук бе включено съвсем достатъчно объркане — маркирани с цифри и букви характеристики на всеки под, за да оправдаят надеждата му, че ще опази съкровените си тайни. Завърши на коридор с код „7“. Там, преструвайки се, че е дошъл до края на своите възможности, той изгори до основи една стена, като даде накъсо електрическата инсталация, исетне позволи да бъде заловен.

Госейн трябваше да напрегне здраво тялото си, дано обуздае облекчението, когато видя, че го водят при Елдред Кранг. Последвалото интервю изглеждаше подробно. Но въпросите бяха толкова внимателно подбрани, че детекторът на лъжата нито веднъж не извлече някой важен факт. Щом разпитът приключи, Кранг се обърна към стенния приемник и каза:

— Господин Торсън, смятам, че е безопасно да го заведете на Земята. Всичко тук ще бъде под надзор.

Джилбърт се чудеше къде ли е орловоносият. Беше ясно, че той няма да поеме никакви ненужни рискове и все пак трябва да отиде лично на третата планета. В това бе цялата сол. Търсенето на тайната около безсмъртието не можеше да бъде поверено на подчинени, чиято жажда за живот би станала причина да забравят собствените си задължения.

Едрият вожд стоеше до редица асансьори, където закараха Госейн. Държането му бе снизходително.

— Така си и мислех — подхвърли. — Този твой допълнителен мозък има своите ограничения. В края на краишата, ако сам би успял да се противопостави на голямото ни нашествие, тогава Госейн III щеше да бъде въведен без предварителни приготовления. Истината е,

че единакът е винаги уязвим. Даже с частична безсмъртност и няколко тела, за да играе с тях, той може да направи малко повече от който и да е смел мъж. За неговите врагове е нужно просто да заподозрат къде се намира в момента и някоя атомна бомба ще заличи всичко наоколо, преди дори да се усети. — Торсън махна с ръка. — Ние ще преглътнем смъртта на Прескот. Не крия, че аз съм доволен от случилото се. Това поставя нещата в реалното им положение. Фактът, че извърши този опит, показва, че погрешно си разбрал моите мотиви. — Той сви рамена. — Приятелю, ние не възнамеряваме да убием космическия играч. Само искаме да споделим с него информацията, която притежава.

Джилбърт не реагира, но стана по-предпазлив. По природа аристотелецът *не споделяше* нищо доброволно. През цялата история борбата за власт, унищожаването на съперниците и експлоатацията на слабите са били същинската природа на всеки неинтегриран човек. Юлий Цезар и Помпей отказват да се споразумеят за Римската империя; Наполеон Бонапарт, отначало честен защитник на своята страна, по-късно става неуморим завоевател. Такива бяха духовните предци на Енро, който не желаеше да отстъпи никому галактиката. Дори сега, когато Торсън седеше тук, потискайки амбицията си, неговият мозък сигурно му досаждаше с планове и виждания за блестяща съдба. Госейн се зарадва, щом гигантът промълви:

— Е, хайде да вървим. Изгубихме достатъчно време.

Да, трябваше да приключват и да намерят окончателното решение.

XXXIV

„Каквото казваш за някое нещо, че е, то не е това...“ То е много повече. То представлява гъвкаво съединение в най-широкия смисъл на понятието. Даден стол не е просто стол. Той крие структура с неизчислима химическа, атомна, електронна и т.н. сложност. Следователно да го смяташ за обикновена мебел е все едно да ограничиш нервната система до онова, което Корзиски нарича установяване на самоличността. Общото за подобни идентификации е, че създават невротичния, нездравомислещия и душевноболния индивиди.

Анонимен автор

Градът на Машината беше основно променен. Бе имало битка и навсякъде се виждаха разрушени сгради. Когато стигнаха до двореца, Госейн не се изненада, че Джим Торсън е изкаral предишните няколко дни на Венера.

Резиденцията бе превърната в очукана пуста развалина. Джилбърт бродеше с другите по нейните голи коридори и през разбитите помещения с някакво носталгично чувство за все попадаща цивилизация. Стрелбите из отдалечените улици плетяха своеобразен пулсиращ фон за движенията му — едно непрекъснато мърморене, дразнещо, многозвучно. Торсън забеляза кратко:

— Те са точно така зле тук, както и на Венера. Сражавали се като безумни маниаци.

— Това е равнище на абстракция в не-А смисъл — каза прозаично Госейн. — Пълно нагаждане към нуждите на положението.

— Аaaa! — възклика Джим отегчен, после се завъртя. — Усещаш ли нещо?

— Нищо — отвърна искрено спътникът му, поклащащи глава.

Те се добраха до стаята на Патриша. Стената, в която преди се намираше деформаторът, зейна срещу тях. Стъклените балконски врати лежаха натрошени на парчета върху пода. Госейн се взря през празните рамки към мястото, където някога — сякаш скъпоценен камък в короната на зелената Земя — се извисяваща Машината. Сега там личаха струпани хиляди тонове почва, вероятно с намерение да заравнят всички следи от символа на една световна борба за здравомислие. Само че в момента булдозерите не работеха. Неприятната за окото пръст тъмнееше на множество купчини и изглеждаше забравена.

Не успяха да намерят никаква нишка в двореца и след малко цялата група се отправи към дома на Дан Литъл. Къщата беше непокътната. Автоматите бяха съхранили чистота и спретнатост навсякъде. Помещенията миришеха на свежо, както ги бе оставил. Сандъкът от деформатора стоеше в далечния ъгъл на всекидневната. Адресът „Институт по семантика“, на който Игралината Машина възнамеряваше да бъде изпратен, му се видя огромен върху обърнатата към стаята страна. Джилбърт отиде при него, сякаш внезапно осенен от важна мисъл.

„Защо пък не?“ — каза си.

Въоръжена армия маршираща по улиците на някогашния процъфтяващ град. Ята от самолети се носеха из небето. Над тях висяха космически кораби, готови за най-ужасното. Роботанкове и бързи коли гъмжаха по всички съседни преки. Те се движеха в мълчаливи процесии и превземаха известния площад. После хора и машини от всички посоки се изливаха през вратите в сградите. При декоративното стълбище с много портали Торсън посочи издълбаните сред мрамора букви. Госейн спря за миг и прочете древния надпис:

НЕГАТИВНИЯТ РАЗУМ

Е ВЪРХЪТ НА ИНТЕЛЕКТА

Това бе като стон през вековете. Тази фраза съдържаше част от значението, когато то засягаше човешката нервна система. Безброй милиарди бяха идвали и умирали, без дори да подозират, че техните положителни вървания са спомогнали да възникнат разстроени мозъци, с които те са се противопоставяли на реалностите на своите светове.

От най-близкия вход се показваха мъже в униформа. Един заговори Торсън на някакъв език, изобилстващ със съгласни. Орловоносият се извърна към Госейн.

— Сградата е напусната — обясни той.

Госейн не промълви нищо. Напусната! Думата отекна по коридорите на стреснатото му съзнание. Институтът по семантика бе обезлюден. Разбира се, Джилбърт трябваше да се досети, че ще бъде така. Работещите тук бяха просто чувствителни същества и от тях не би могло да се очаква да живеят на ничия територия между две сражаващи се войски. Но все пак той разчиташе на друго.

Госейн се ориентира, че Джим е говорил с техниците, обслужващи вибратора. Неговите пулсации, които за кратко време бездействаха, започнаха да пропълзват в тялото му. Завоевателят се обърна отново към спътника си:

— Ще изключим машинката, щом влезем вътре. Не желая да поемам никакви рискове с теб.

Човекът с допълнителния мозък се размърда.

— Ще влезем вътре?

— Ами да, ще разгледаме подробно мястото — каза Торсън. — Може да има скрити помещения. Знаем ли какво...

Той взе да раздава заповеди на висок глас. Настъпи период на объркване. От сградата продължаваха да излизат хора и да докладват на едрия мъж. Те използваха същия чудноват гърлен език и Джилбърт получи намек за онова, което ставаше, едва след като Торсън се ухили мрачно.

— Откриха някакъв старец да работи в една от лабораториите. Не могат да разберат как са го пропуснали преди, но — махна нетърпеливо с ръка — това няма значение. Наредих им да не го беспокоят, докато обмисля положението.

Госейн не се съмняваше в трансляцията. Командирът беше бледен. Постоя повече от минута с кисело изражение на лицето.

Накрая изсумтя:

— Този риск не е за мен. Ще проникнем там, обаче...

Те изкачиха 14-каратовите златни стъпала. Хълтнаха през украсените със сапфири платинени врати и се озоваха в обширното преддверие с неговите милиони диаманти, поставени във всеки квадратен инч от високите стени и сводестия таван. Ефектът беше замайващ — направи им впечатление, че първоначалните строители са надминали себе си. Конструкцията бе издигната по времето на голяма кампания за убеждаване на хората, че тъй наречените редки метали и благородни камъни, на които толкова дълго се е гледало като на същността на богатството, са не по-ценни от други дефицитни материали. Дори след сто години пропагандата не въздействаше достатъчно.

След коридор от подходящи рубини дойде ред на изумрудено стълбище, което проблясваше със зелена иризация^[1]. Преддверието в горната му част бе от массивно непотъмняващо сребро и зад него се виеше проход от прочутия и колоритен пластмасов опал. Тунелът гъмжеше от народ, а Госейн имаше чувството, че потъва. Торсън спря и посочи входа на стотина фута отпред.

— Той е там.

Джилбърт се намираше в странна мисловна мъгла. Устата му се отвори, за да попита за някакво описание на стареца, когото бяха открили. „Носи ли брада?“ — щеше да промълви. Ала не успя да издаде нито звук. „Какво очакват от мен?“ — каза си отчаяно.

— Поставил съм при него хора с бластери — кимна Джим Торсън. — Те са вътре и го наблюдават. Е, вече всичко зависи от теб. Иди там и му съобщи, че сградата е обкръжена и че нашите уреди не засичат никакъв източник на радиоактивни енергии, така че не може да стори нищо срещу нас.

Той се изпъна в своя огромен ръст, оставайки с половин глава над пленника си.

— Госейн — ревна Торсън, — предупреждавам те да не правиш погрешни ходове! Ако сега не се получи, както трябва, ще унищожа Земята и Венера.

Абсолютната свирепост на заплахата запали ответен огън у другия. Те се гледаха ожесточено като хищни животни. Орловоносият беше онзи, който разреди атмосферата с къс смях.

— Добре де, добре де — отсече той, — и двамата сме напрегнати до крайност. Нека забравим това. Но помни: става дума за живот или смърт. — Зъбите му се събраха с щракване. — Тръгвай!

Джилбърт усети хладината, която извираше от нервната система. Бавно се стегна и пое напред.

„Госейн, щом стигнеш до нишата около вратата, влез в нея. Там ще бъдеш в безопасност.“

Мъжът подскочи, сякаш го удариха. Изобщо не бяха изречени думи и въпреки всичко мисълта прозвуча в съзнанието му така ясно, като че ли беше негова собствена.

„Знай, че всеки метален сандък по коридорите и в стаите съдържа енергийна чашка, свързана с напрежение хиляди волтове.“

Вече нямаше никакво съмнение. Макар Прескот да бе подхвърлил веднъж, че е необходима двайсетзнакова еднаквост след десетичната точка с друг мозък, та да възникне телепатия, той приемаше нечии чужди мисли.

Кулминацията бе настъпила съвсем внезапно, по толкова различен начин, отколкото очакваше, че човекът замръзна на мястото си. Припомни си сурово: „Аз трябва да продължа да вървя! Да продължа да вървя!“

„Вмъкни се в нишата и неутрализирай вибратора!“

Когато дойде това послание, Джилбърт се насочваше към вратата. Видя обекта на десет фута от себе си, после на пет и сетне чу гръмкия глас на Торсън:

— Излез оттам! Какво се мъчиш да направиш? За Бога!

„Казах ти да неутрализираш машината!“

Той се опитваше. Тялото му тръпнеше с мълчалива енергия, щом почна да се нагажда към апаратата. Погледът му се замъгли, след туй се проясни. Ето че изкуствена светковица изсъска покрай нишата право към Джим Торсън. Едрият мъж падна с почти изгоряла глава, а големият огън отмина със святкане по коридора. Хора закрещяха в агония. Някаква аленочервена топка изплава от тавана и погълна движещия се в кръг вибратор. Устройството избухна, като разкъса на парчета техниците, които го направляваха и пазеха.

Изведнъж коварните пулсации се изчистиха от нервите на Джилбърт.

„Госейн, побързай! Не ги оставяй да се съвземат. Не им давай възможност да поръчат на робопланите отгоре да бомбардират. Аз не мога да направя това. Пострадал съм от бластер. Освободи института, после се върни тук. По-живо! Лошо съм ранен...“

Ранен! Измъчван от любопитство, човекът си представи стареца умиращ, преди да успее да получи информация от него. Той грабна най-близкия източник на енергия и за десет минути разруши сградата и площада. Коридорите бяха обхванати от убийствения пламък, който изля по тях. Стени хълтваха върху викащи люде. Танкове лумваха и изгаряха като фурия. „Никой — мисълта му беше досущ като самия огън — от тези специални пазачи не трябва да оцелее.“

И наистина никой не се спаси. Досконо множество народ и машини се трупаше на площада. Разкъсани почернели фигури и метални отпадъци бяха всичко, което остана. Госейн вдигна поглед от един вход. Робопланите кръжаха на височина хиляда фута. Без заповед от вожда те щяха да се колебаят дали да атакуват. Може би Кранг вече бе поел командването им.

Не можеше да чака, за да се увери. Върна се обратно, хукнал по първия изпречил му се тлеещ коридор. Когато влезе в лабораторията, се стъписа. Телата на Торсъновите стражи се бяха прострели в разни посоки. Отпуснат на сред кресло до някакво бюро, седеше стар брадат мъж. Той примига с горящи очи, събра сили да се усмихне и промълви:

— Е, ние успяхме.

Гласът му беше дълбок и звучен. Джилбърт Госейн се взря в него, спомняйки си къде е чувал тоя басов тембър преди. Шокът от разпознаването ограничи собствената му реакция до една-единствена дума.

— „Х“! — каза високо той.

[1] Оптично явление с разнообразна игра на светлината. — Б.пр.

XXXV

„Аз съм лицето на
семейството.
Плътта загива, аз
продължавам
още да живея —
оставяйки белези и следи
през цялото време анонимно,
скачам от място на място
отвъд забравата...“

Т. Х.

Старецът се закашля. Звукът не бе приятен, защото мъжът се гърчеше в агония. Движението отхвърли гънка обгоряла дреха и показа покрита с мехури плът отдолу. В дясната му страна, високо горе и голяма колкото юмрук, тъмнееше някаква вдълбнатина. Гъсти струи кръв се стичаха от нея.

— Всичко е наред — изфъфли той. — Научих се достатъчно добре да потискам болките, освен когато ме нападне кашлицата. Автохипноза, ти разбираш.

Раненият вдървено се изпъна.

— „Х“ — подзе след кратко мълчание. — Е, да, предполагам, че си прав, ако искаш да представиш нещата под такъв ъгъл. Вкарах сакатия като мой личен шпионин в най-висшите кръгове, но без самият той да знае. Това е хубавото на системата за безсмъртие, която усъвършенствах. Всичките мисли на активното тяло се получават по телепатичен път от други пасивни тела на същата, хм, култура. Естествено аз трябваше да изчезна от сцената, щом се появи ти. Нали схващаш: не би могло да има едновременно двама лавоасьоровци. — Старият човек вяло се облегна назад, сетне въздъхна. — В случая с

„Х“ търсех някого, чиито впечатления да се връщат към мен, докато съм в съзнание, тъй че аз го повредих и ускорих живота му. Беше наистина жестоко, но пък го преобразих в „по-големия“, а себе си — в „по-малкия“. По този начин ползвах неговия ум. Иначе бе напълно независим. Инвалидът действително беше измамникът, който повярва, че е.

Главата му се отпусна, клепачите се затвориха и Госейн сметна, че брадатият старец е изпаднал в кома. Отчая се, понеже не можеше да реагира никак. Да, играчът си отиваше и Джилбърт продължаваше да не знае нищо за тайните. „Трябва да измъкна насила информация от него“ — реши той. После се наведе и го разтърси.

— Събуди се! — извика Госейн.

Тялото се размърда. Уморените очи се отвориха и го погледнаха замислено.

— Опитвах се — каза басовият глас — да задействам една енергийна чашка, за да унищожа болния си организъм. Не успях да го направя... Ти разбиращ, че винаги съм възнамерявал да умра в момента, в който е издъхнал Торсън... Очаквах да бъда убит мигновено, щом отпуших моите защитни... Войниците свършиха лоша работа — той вдигна рамена. — Ех, логично е. Тялото отслабва първо, по-нататък идва ред на мозъчната кора и след нея... — Чертите му се проясниха. — Ще ми донесеш ли някое оръжие от онези пазачи? Чувствам, че вече ми е трудно да надвирам болката.

Джилбърт осигури един бластер, но умът му преценяваше трескаво: „Нима ще принудя тоя безнадеждно ранен човек да остане жив и да страда, докато му задавам въпроси?“ Конфликтът го разстрои физически, но накрая бе разбрал кой е Лавоасъор. Госейн поклати отрицателно глава, щом другият протегна длан. Старецът го изучаваше с остьр поглед.

— Искаш информация, а? — промърмори той и се засмя със странен весел смях. — Добре, какво по-точно?

— Моите тела. Как...

— Тайната на безсмъртието — прекъсна го Лавоасъор — включва изолирането на даден индивид от двойните възможности, наследени от неговите родители. Подобно на близнаци или на братя, които изглеждат еднакво. Теоретично еднаквостта би могла да бъде постигната при нормално раждане. На практика обаче подходяща

околна среда се създава едва при лабораторни условия. Организмите се държат в безсъзнание чрез автоматични приспивателни лекарства в електронен инкубатор. Там — без каквito и да било собствени разсъждения, — масажирани от машини и хранени с течности, телата се изменят леко от оригинала. Мозъците им пък се оформят само в съответствие с тяхното гъвкаво еgo, което е извън света. За процеса е необходим деформатор, а устройство от типа на детектор на лъжата се поставя, за да отстрани определени ненужни мисли — в твоя случай бяха блокирани почти всички, тъй че ти да не знаеш прекадено много. Но поради тази умствена щафета на еднаквости, докато смъртта поразява тяло след тяло, същата личност продължава да живее. — Лъвската глава клюмна. — Това е, Госейн. Това е всичко. Директно или по заобиколен път Кранг ти е обяснил по-голямата част от причините. Ние трябваше да отклоним галактичното нападение.

— Ами допълнителният мозък? — запита Джилбърт.

Старецът въздъхна, обаче не повдигна чело.

— Той съществува в зародиш у всеки нормален човек, но не може да се развива при напрежението на съзнателния живот. Точно както интелектът на Джордж, момчето-животно, не би успял да се разгърне при странните условия на съжителство с едно куче. Така че самото активно битие е твърде много за допълнителния мозък в ранните етапи... Разбира се, той става особено силен...

Раненият мълкна. Госейн му даде малко почивка, а неговият разум бързо прехвърляше току-що чутото. Възможности за удвояване. Това би трябвало да е някаква култура от мъжки сперматозоиди. Включената тук наука беше на стотици години. Развитието на белтък в инкубатори — дори още по-древно. Останалото бяха подробности. Най-важното бе да намери къде се съхраняваха телата.

Джилбърт зададе въпроса с напрегнат тон и след като не получи отговор, сграбчи играча за раменете. При неговото докосване торсът падна отпуснато напред. Стреснат, той го положи внимателно на пода. Сетне коленичи с рязко движение и се вслуша в притихналото сърце. Подир няколко секунди бавно се изправи на крака. Разсъждаваше, а устните му образуваха неизречените думи: „Но ти не ми каза достатъчно. Аз съм в неведение по всички главни въпроси.“

Мисленият волъпъл неохотно се спотаи. Госейн осъзна, че преживява самия живот, в който никога нищо не е обяснено докрай.

Беше свободен и това бе победа.

Той клекна и започна да претърсва джобовете на брадатия господин. Те бяха празни. Готовеше се да стане отново, когато отекна глас:

— Боже мой, човече, дай ми този бластер!

Мъжът замръзна като в ням филм. Скоро с въздишка на облекчение установи, че не е чул никакъв звук и че улавя посланието на един мъртвец. Отначало колебливо, после с по-голяма решителност взе леко да разтърсва стареца. Клетките на човешкия мозък бяха изключително тленни, ала не угасваха веднага след спирането на сърцето. Щом дадена мисъл се беше появила, тогава би трябвало да има налице и други. Минутите тежаха. „Сложният процес на умирането причинява подобно забавяне“ — съобрази той накрая. То вече бе разрушило донякъде част от еднаквостта, която Лавоасъор успя да създаде между тях.

„Ти можеш да останеш жив за известно време, Госейн. Следващата група тела е на възраст около осемнайсет години. Почакай, докато навършат поне трийсет — тоест...“

Ето всичко, а Джилбърт тръпнеше от вълнение. Сигурно бе стимулирал мъничко количество клетки. Оловните мигове почнаха да се низкат пак и след малко възприе:

„.... Наистина се оказа, че паметта е някаква забележителна... Обаче връзката между твоята група и моята беше нарушена. Инцидентът с мен обърка доста много положението. Да... получи се твърде лошо. Но въпреки това ти вече си преживял очевидното оцеляване като индивид, така че знаеш напълно...“

Този път имаше само съвсем кратка пауза, подир което дойде нова мисъл:

„.... Обикновено се питах дали няма още някой. Смятах себе си за най-важната фигура в шаха — при такова подреждане ти би трябвало да си пионка на седмия ред, готов всеки момент да се превърнеш в царица. Ex, тогава аз станах равнодушен, защото царицата, независимо колко е силна, крие просто един символ. Кой всъщност е играчът? Откъде започва всичко туй?... Още веднъж... кръгът се затваря, а пък ние не сме отишли по-напред...“

Джилбърт се бореше отчаяно да задържи връзката, но се получи някакво размазване и после — нищо. Докато се напрягаше за

допълнителни мисли, той осъзна фантастичната ситуация. Представи си как стои в тази разбита, украсена със скъпоценни камъни сграда, опитвайки се да чете съзнанието на брадатия мъртвец. Без съмнение беше уникален случай за цялата вселена. Чуждите послания изчезваха, понеже... А, ето нов контакт:

„... Госейн, преди повече от петстотин години... аз отгледах не-А... на която някой друг бе сложил началото. Търсех място за установяване и нещо, по-надеждно от обикновена връзка. Стори ми се, че именно не-аристотелецът е това нещо... Нашата тайна за безсмъртието не можеше, разбира се, да бъде предадена на неинтегрирания, който, подобно на Торсън, я възприема като средство за върховна власт...“

Неяснотата се появи отново и през следващите минути стана очевидно, че клетките губят личностното си единство. Оставаха безконтролни мембрани, смутени групи, множества от неврони — те крепяха своите отделни картини неустойчиво върху фона на приближаващата се гибел. Накрая тойолови сетната отчетлива мисъл:

„... Аз открих галактическата база и посетих вселената... Върнах се и надзирах построяването на Игралината Машина: отначало само компютър би могъл да управлява живеещите на Земята недисциплинирани орди. И тъкмо аз избрах Венера като планета, където хората от не-А да бъдат свободни. Тогава въпреки моята загуба на памет... моето нараняване... пак бях в състояние да отглеждам разни тела освен онези на собственото ми поколе... поколе...“

Това бе всичко, което успя да получи. Миговете течаха тревожно, без да разбуват случайните неясноти. Най-после Госейн се изправи на крака. Чувстваше изгарящото вълнение на човек, триумфирал над самата смърт. Беше обаче твърде лошо, че тъй важната информация за телесното удвояване не изплува. С изключение на нея и на още нещичко той бе удовлетворен. Установи, че е позволил да му се изпълзне основно значение. Но сега то мина на преден план със своите заключения: „... Връзката между твоята група и моята беше нарушена...“

Странно как през тези драматични минути не го разбра истински. Идеята за връзка бе толкова далечна в съзнанието му, а пък по-раншното отхвърляне на сакатия „Х“ — така пълно. И все пак

приемствеността трябаше да се отнася единствено до... паметта. Освен това кой друг би могъл да бъде той?

Мъжът трескаво отиде да потърси крем за бръснене. Намери шарена туба в умивалнята в дъното на коридора. С треперещи пръсти натърка брадата на неподвижния мъртвец.

Космите паднаха лесно върху пешкира. Джилбърт Госейн коленичи там, взирайки се в голото лице, което бе по-старо, отколкото мислеше — седемдесет и пет, а току-виж и осемдесетгодишно. То не можеше да бъде събъркано с ничие друго и само по себе си отговаряше на много въпроси. Тук, отвъд всякакъв спор, дойде видимият реалистичен край на търсенията му.

Лицето беше неговото собствено.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.